VERVOLG

OP DE

NALEZING

TOT DE

Verzameling van Stukken,

van 1388 tot 1598,

betrekkelijk het Hoog-Heemraadschap van den

HONDSBOSSCHE EN DUINEN TOT PETTEN,

bijeengebracht door den Dijkgraaf

Mr. J. A. KLUPPEL.

ALKMAAR,
HERMs. COSTER & ZOON.
1881.

(Niet in den handel.)

11060 15

Alkmaar, 13 October 1880

WelEd. Zeer Gel. Heer!

In beantwoording aan Uw schrijven van den 8 October jl., heb ik de eer U mede te deelen, dat aan het gedane verzoek om de Universiteits-Bibliotheek of het Historisch genootschap te stellen in het bezit der Nalezing op de „Verzameling van Stukken betreffende den Hondsbossche en Duinen tot Petten" door mij, tot mijn leedwezen, niet kan worden voldaan.

In ons archief is toch geen enkel exemplaar daarvan meer beschikbaar; vermoedelijk heeft men te weinig exemplaren doen afdrukken.

Hoogachtend
Uw D. Dienaar
D. F. van Leeuwen

Dijkgraaf van den Hondsbossche en Duinen tot Petten

Aan
den Heer Bibliothecaris
der Universiteits Bibliotheek
en van het Historisch
Genootschap

H. 9. fol. 26

VERVOLG

OP DE

NALEZING

TOT DE

Verzameling van Stukken,

van 1388 tot 1598,

betrekkelijk het Hoog-Heemraadschap van den

HONDSBOSSCHE EN DUINEN TOT PETTEN,

bijeengebracht door den Dijkgraaf

Mr. J. A. KLUPPEL.

ALKMAAR,
HERM^{S}. COSTER & ZOON.
1881.

(*Niet in den handel.*)

HISTORISCH GENOOTSCHAP BIBLIOTHEEK UTRECHT

VOORWOORD.

Nadat op last van het bestuur des hoogheemraadschaps van den Hondsbossche en Duinen tot Petten in 1862 eene *Nalezing* gedrukt was tot de *Verzameling van stukken van* 1388 *tot* 1598, vroeger bijeengebracht, zijn ten gevolge van verdere nasporingen nog eenige bescheiden aan het licht gekomen, die alleszins verdienen aan die *Verzameling* te worden toegevoegd.

Over de beteekenis dier stukken en hunne waarde voor de kennis der geschiedenis van het hoogheemraadschap is indertijd gesproken door den Heer Mr. G. de Vries Az. in eene openbare zitting der Koninklijke Akademie van Wetenschappen te Amsterdam. Zijne verhandeling is opgenomen in de *Verslagen en Mededeelingen* dier Akademie, afdeeling Letterkunde, d. XII.

Met enkele woorden zij hier opgemerkt, dat de drie eerste stukken dezer nieuwe verzameling (van 1458, 1459 en 1463) hierom belangrijk zijn, omdat zij op vrij voldoende wijze den staat van zaken doen kennen, zooals die vóór 1466 geweest is. Toen was er van geen zeedijk, veelmin van een dijksbestuur spraak. De verdediging tegen de zee bestond in het bepoten en beplanten der duinen en het dicht en gesloten houden van den duinregel. Het onderhoud geschiedde door den Graaf of van zijnentwege, want de duinen waren domeinen. Uit de omliggende dorpen werden de arbeiders verstrekt, die van den Graaf hun loon ontvingen, terwijl bij noodzakelijkheid van buitengewone voorzieningen de Graaf de hulp van zijne steden en dorpen in engeren of wijderen kring placht in te roepen.

De beide volgende stukken (van 1480 en 1482) zijn vooral opmerkelijk, omdat zij tot nog toe de eenige bekende zijn, die melding maken van het oorspronkelijk octrooi van het hoogheemraadschap. Het octrooi toch daarin vermeld, door Haarlem, hoofdstad van Kennemerland, van Maximiliaan en Maria verkregen, ten einde het onderhoud van de dijkage van Petten en het Hondsbosch te brengen ten laste van het gemeene land, dat bij inbraak zou overstroomd worden, — zal wel het oorspronkelijk octrooi tot vestiging van het heemraadschap geweest zijn. Jammer maar, dat alle pogingen om een afschrift van dat octrooi te vinden, tot nog toe steeds vruchteloos zijn gebleven.

De meeste andere stukken dezer nieuwe verzameling leveren bijdragen tot de geschiedenis van de regeling der schuldplichtigheid; zij betreffen de gedingen daarover gevoerd, de accoorden daarover gesloten. Nos. 8, 9, 10 en 11 betreffen de rekening en verantwoording van de pen-

ningen door enkele der vroegste omslagen geïnd. Nos. 10 en 12 houden berichten in omtrent den toestand der zeewering bij den aanvang der zestiende eeuw. Nos. 18 en 25 raken de samenstelling van het bestuur.

No. 19 eindelijk is opgenomen, omdat men daaruit het feit leert kennen, dat de landen, die aan het Hondsbosch schuldplichtig waren, maar wier grootte slechts zeer onnauwkeurig bekend was, in 1534 en 1535 zijn gemeten met een *raex* of landmetersketting: een feit, hetwelk de beteekenis van den naam *Raaksmaat* in het licht heeft gesteld. Wenschelijk ware het de verdere sporen van het gebruik van den landmetersketting, die in bescheiden van de zestiende eeuw mochten worden aangetroffen, op te teekenen. Als een voorbeeld zij vermeld een post uit de rekening der kosten van de bedijking van de Diepsmeer, 1595, luidende: „Betaald aan Jacob „Jansz. dat hij den *keten van den landmeter* een dag gevolgd heeft" enz.

De kennis zoo van het bestaan als van den inhoud dier stukken dankt het Bestuur aan de ijverige nasporingen en de voortdurende belangstelling in de geschiedenis des Hoogheemraadschaps, van den Heer Mr. G. de Vries Az., door wiens welwillende tusschenkomst bovendien naauwkeurige afschriften daarvan werden ontvangen.

Tot het afdrukken van die stukken, als een vervolg op de nalezing in 1862 gedrukt, werd besloten in de Algemeene Vergadering van het Hoogheemraadschap van den 10 Mei 1881.

ALKMAAR, den 1 December 1881.

De Dijkgraaf van den Hondsbossche en Duinen tot Petten,
Mr. D. F. VAN LEEUWEN.

REGISTER.

1. 1458. 12 October. Philips vereenigt het Zuiderambacht van Petten met het Schoutambacht van Groede.

2. 1459. 1 December. Philips beveelt zijn deurwaarder Schout en Schepenen van Groede te gebieden niet te keuren of te schouwen op de duinen van het Hondsbosch.

„ 4 December. Bevel door den deurwaarder dientengevolge gedaan.

3. 1463. 18 October. Philips draagt aan Jacob van Poelgeest, abt van Egmond, het regiment en de bewaring op van de duinen geheeten Hondsbosch, en dat daaraan kleeft.

4. 1480. 18 December. Conclusie voor de stad Hoorn genomen tegen de stad Haarlem in het geding over het door laatstgenoemde verkregen octrooi betreffende de dijkage van de duinen te Petten.

5. 1482. 20 Maart. Incidenteele uitspraak in het geding betreffende het door Haarlem van Maximiliaan en Maria verkregen octrooi tot herstel en onderhoud van de dijkage van Petten en het Hondsbosch op kosten van al de landen, die bij het inbreken zouden onderloopen.

6. 1498. 22 October. De schotvangers van Heemskerk ontheven van de aansprakelijkheid voor de voldoening der contributie van den heer van Assendelft wegens zijne onder Heemskerk gelegen gronden.

7. 1501. 14 Augustus. Uitspraak omtrent de schuldplichtigheid van het eiland de Hoorn in het IJ.

8. 1501. 8 December. Uittreksel uit de rekening door Dirk Potter gedaan wegens den omslag 24 October 1497 toegestaan.

9. 1503. 3 November. Interlocutoire uitspraak van den Hoogen Raad van Mechelen, in de zaak van Drechterland, app., tegen de luiden v. d. Camere van den Rade in Holland, geapp., en den Graaf van Egmond en Klaas Corff, geintimeerden.

10. 1504. Mei en Juni. Verslag van P. Wielant en J. Roussel, als commissarissen, van hunne verrichtingen bij gelegenheid van een plaatselijk onderzoek op het Hondsbosch, de duinen te Petten en de Zijp.

11. 1504. 4 Juni. Antwoord van Klaas Corff op de aanmerkingen tegen zijne rekening en verantwoording, overgegeven aan den commissaris P. Wielant.

12. . . . Verklaring van gecommitteerden, door het Hof benoemd, omtrent de nieuwe dijkage, de bedijking van de Zijpe, den zeedijk bij Medemblik enz.

13. 1521. 2 December. Uitspraak van commissarissen uit den Hove, handhavende de vrijstelling van Waterland en Zeevang van de Hondsboschcontributie.

14. 1525. 31 Juli. Sententie van het Hof, dat de gemeene buren van Ursem de landen van Misercogge niet hooger in het Hondsboschgeld mogen aanslaan dan die onder Ursem.

15. 1529. *a. b.* 21 en 28 Juni. Sententiën van het Hof, bevestigende de uitspraak van Schout en Schepenen van Oostzaan, waarbij buitendijksche landen aldaar veroordeeld waren het ongeld van het Hondsbosch te betalen.

c. Verzoek van hen, die tegen die sententiën op den Hoogen Raad van Mechelen hadden geappeleerd om toegelaten te worden tot het bewijs van eenige door hen gestelde feiten.

d. 6 November 1529. Verklaring van den dijkgraaf van Medemblik, dat buitengedijkt land niet verder dijkgeld betaalt.

e. 7 November 1529. Verklaring van Burgemeesteren en Raden van Enkhuizen, dat buitendijksch land geen Hondsbosch- of ander zeedijksgeld betaalt.

f. 8 Januari 1530. Verklaring van heemraden van een buitenpolder onder Hoorn, in gelijken zin.

g. 16 Mei 1530. Verklaring van den rentmeester van het Hondsbosch, dat het land tusschen het Hondsbosch en den Slaperdijk in de kosten van laatstgenoemden niet heeft betaald.

De verklaringen *d—g* hebben gediend in het onder *c* gemeld beroep voor den Hoogen Raad van Mechelen.

16. 1541. 9 April. Sententie van het Hof, dat die van Ursem en die van Misercogge, niettegenstaande vroeger accoord, zich ten aanzien van de Hondsboschcontributie te houden hebben aan de meting op 's Keizers last gedaan.

17. 1550. 22 December. Sententie van het Hof tusschen Hensbroek en Obdam over de onderlinge verdeeling o. a. van de Hondsboschcontributie, waarvoor zij te zamen waren aangeslagen.

18. 1552. 22 Augustus. Aanstelling van een vijfden heemraad.

19. 1557. 16 Juli. Machtiging om den ban van Niedorp opnieuw te doen meten, nadat de landen onder het Hondsbosch met een *raex* waren gemeten.

20. 1570. 15 Maart. Vereeniging van het Zuiderambacht van Petten, genaamd Nolmerban, met het Schoutambacht van het dorp Petten.

21. 1620. 30 Maart. Uitspraak omtrent de verplichting van de bedijkte Egmonder- en Bergermeren tot betaling van Hondsboschcontributie.

22. 1620. 10 Juli. Accoord tusschen hoofdingelanden van het Hondsbosch en molenmeesteren van de Bergermeer, dat de nieuw aangemaakte landen aan het Hondsbosch zullen contribueeren voor 450 M.

23. 1620. 26 Juli. Bevel van hoofdingelanden van het Hondsbosch, dat de Egmondermeer zal worden hermeten op kosten van ongelijk.

24. 1621. 22 Maart. Accoord, waarbij de contributie van de Egmondermeer aan het Hondsbosch wordt bepaald op 350 M.

25. 1738. 18 Augustus. Regeling der toerbeurten van de dorpen van Duinkavel voor het stellen van Warsmannen en Hoofdingelanden.

12 October 1458. Philips vereenigt het Zuiderambacht van Petten met het Schoutambacht van Groede.

Roerende tsuyderambocht van Petten ende geheeten is die Nolle.

Philips etc. doen cond allen luyden, alzo die huysen ende woningen van dat zuyderambocht van Petten ende geheeten is die Nolle een deel jaeren bi den groten vloede ende onweder met allen wechdreven ende bevloyden, zoedat datzelve zuyderambocht mitten lande dairinne gelegen onbewoent ende zonder recht gestaen heeft, dat welke ons ende mede allen onzen ondersaten die daerinne gelant zijn zeer qualick dienende geweest is in veel manieren, want die duynen ende dijcken aldair leggende zwaren laste van der zee dagelix lijdende zijn bij gebreke dat die nyet gekuyrt, bepotet, gescouwet, noch geregiert en worden als dat behoirt, onbeheert blijven leggende ende dat diezelve verwayen, zoe als die niet mit helm ende anders bepotet en worden. Oic worden die mede verdorven bij den beesten die daer dageliex innegaen ende den helm opeiten ende die duynen vertreden. Ende daertoe soe blijven die wateren ende waterijngen onbescouwet ende ongeregiert leggende tot verderfnisse ons gemeens lands, ende dat meer is, zoe wanneer onze voirs: ondersaten gelandt int voors: zuyderambocht die een den anderen yet te eysschen hebben, roerende hoeren landen ende erven aldaer leggende, soe en hebben zij tot haertoe geen recht of rechters connen vinden, datwelke zij ons geclaecht hebben, ons als prince ende heere oetmoedelicken biddende ende versouckende hierinne te willen voirsien. Ende want die zaicken voirs: ons, onze landen ende onderzaten gecommen zijn tot grooten hinder ende achterdeele ende noch meer gescepen waeren van doen en worde bij ons hierinne niet voirsien tot onser, ons lands ende ondersaten oorboir ende proffijt.

Soe ist dat wij dairom vuyt machte onser hoocheyt ende heerlicheyt bi rade ende goedduncken van onsen lieven ende getruwen stedehouder ende raide van Hollant, Zeelant ende Vrieslant, dat voirs: zuyderambocht van Pette gevuecht ende gezet hebben, vuegen en zetten mit desen onsen brieve aen ende onder dat rechte ende scoutambochte van Groede. Ende hebben bevolen ende gemachticht, bevelen ende machtigen den scouten ende scepenen van Groede, die nu zijn of in der tijt wezen zullen, elken alsoe him toebehoirt, recht te doen, te manen ende te wijzen van den landen ende eerven int voirs: zuyderambocht gelegen na hoeren rechten ende coustumen; ende al

worde hoer vonnisse tot enigen tijden beroupen voir onsen bailliu ende mannen van Kennemerlant, zoe en zullen zij ons of onsen baeliu in der tijt wesende geen boeten gelden. Denzelven scout ende scepenen van Groede voirt macht gevende, kueren ende geboden te leggen optie wateren, duynen, dijcken, waterijngen ende vogelrien, mit hoiren toebehoeren, die te scouwen ende te regieren tot onsen ende ons lands oorboir, ende gemeynelicken alles in den saicken ende landen voirser: te doen ende te hantieren wel ende duechdelicken alle dat hunluyden nutte ende oorboir duncken sal, gelijck ende in der manieren als in de anderen landen ende doorpen daer naest gelegen, geduyrende zoe lange ons dat believen zal, behoudelicken onse hoocheit ende heerlicheyt, ende oic die rechten ons lands van Kenemerlant. Ende ombieden daerom ende bevelen allen onsen dieneren, officieren ende ondersaten, overal binnen onsen voirs: landen, wyen dat aengaen mach, ende zonderlinge die in den voirs. zuyderambocht gelandt zijn, als dat zij dese onse ordinancie, wille ende bevele van waerden houden, zonder daer en tegens te gaen of te doen in eniger manieren; ende den voirs: scout ende scepenen van Groede houden ende kennen voir hoere dagelixe rechters ende denzelven alle hulpe doen in saken hoeren diensten aengaende, ende des niet en late op alzo lieve wij hun zijn, want ons dat alzo belieft gedaen te wezen. In oirconde desen brieve ende onsen segel hier an gehangen. Gegeven opten XII[n] dach van Octobri int jaer ons Heeren duysent CCCC acht ende vijftich.

Geëxtraheerd uit het Register der Memorialen en Sententien, Lannoij, 13 Julij 1457 tot 8 Januarij 1461, folio 73 vso.

1 December 1459. Philips beveelt zijn deurwaarder Schout en Schepenen van Groede te gebieden niet te keuren of te schouwen op de duinen van het Hondsbosch.
4 December 1459. Bevel door den deurwaarder dientengevolge gedaan.

Phillips bij der gracien Goids hertoge van Bourgoingne, van Lotharingen, van Brabant ende van Limburch, grave van Vlaenderen, van Artois, van Bourgoingne, palatijn van Henegouwen, van Hollant, van Zeelant ende van Namen, maregrave des heiligen rijcx, heere van Vrieslant, van Salins ende van Mechelen, onsen duerwairder van der camere van onsen Rade in Hollant, gesworen bode ofte anderen onsen officieren, eerst hierup versocht, saluit, alzo Eerwairdige in Gode die abt van Egmonde ende die ondersaten des heren van Egmonde, gëerft ende gelant in der heerlicheit van Petten, onsen getruwen Rade van Hollant te kennen doen geven hebben, hoe dat Clais van Veen, scout van Groede, onlancx leden ende binnen siairs ene kuere ende scouwe geleit heeft up zekere duynen gelegen bij den Hontbosch, uptie welke duynen navolgende ende uut machte van den voirs: kuere die voirs: scout naderhant gecomen is nu en Dinxdage lestleden ende heeft dieselve duynen gescouwet, om die landen ende erffenissen den voirs: abt ende den ondersaten des voirs: heren van Egmonde toebehorende, in brueken of in oncosten te bringen, zonder eerst ende alvoeren enige ordinancien dairof gemaict te hebben mitten voirs: abt ende ingelanden, twelc ene grote nyeuwicheyt is, die nyemeer gehoirt noch gesien en is geweest, ende dairbij zij grotelic gescepen zijn vercort ende veronrecht te wesen, indien hem bij ons dair niet inne versien en worde als zij zeggen, dair zij ons oitmodeliken om gebeden hebben.

So ist dat wij die nyemende ombehoirlic, noch boven recht vercort, noch veronrecht en willen hebben, u dairom ombieden ende bevelen, dat gij ten versoeke van die voirs: supplianten terstont trect an den persoen van den voirs: Clais van Veen, scout, ende an die scepenen van Groede voirs: ende hunluiden van onser wegen zeer scerpelic gebiet ende bevelt, dat zij terstont die voirs: nyeuwicheyt van kueren ende van scouwen uptie voirs: duynen oflaten, ende tselve dat zij alrede dairinne gedaen mogen hebben, vorder noch meer, niet en achtervolgen, mer den voirs: abt ende den anderen ingelanden aldair dair geheliken ende al of ongemoyet laten, so dat die voirs: abt ende ingelande des te vreden zijn. Off dachte die voirs: scout ende scepenen dat dat alzo niet en behoirde ende dair enige redenen up te seggen hadden, hunluiden

dan van onser wegen tenen zekeren ende redeliken dage, die gij hem beteykenen zult, verdachvaert te comen ende te zijn in den Hage voir onsen voirs: Rade te seggen ende bij te bringen die redene haere weygeringe ende opposicie, om die gehoirt ende partijen daerentegens, dan vorder hierinne gedaen te mogen worden alst van reden wegen behoeren sal, denselven scout ende scepenen voirs: gebiedende, dat zij in desen sake niet en procederen, noch nyeus en beginnen in geenre manieren eer zij om dezer sake wille bij onsen voirs: Rade gewest sullen hebben ende dair anders up geappointiert sal wesen, certifierende denselven onsen Rade wes gij hier toe gedaen sult hebben ende u wedervaren sal wesen ende des oic niet en laet. Gegeven onder onse signet hierup gedruct upten eersten dach van Decembri int jair ons Heren duisent vier hondert negen ende vijftich.

(Onderstond:)

Bij mijnen heere den hertoge ter relacie van zijnen Rade van Hollandt.

(geteekend) G. NIJE.

(Daarnevens) Het opgedrukt zegel.

(Buitenop stond:)

Bij machte van desen brieve heb ick Willem van Noirtich, geswoeren secretaris mijns ghenaden heren van Bourgoignen, ter versoeke van den Eerwairdighen abt van Egmondt minen heren van den Raede onderdaenich wesen willende scarpelic geboeden ende bevolen Claes van Veen, scout ende den scepenen van Groede, dat zij terstont die nijwicheit van kueren ende van scouwen van hemluyden begonnen up die duynen bij den Hontbosch af laten, ende den voirgen: abt ende inghelanden aldair als dair off geheeliken ongemoeyt laten. Ende hebbe oick denselven scout ende scepenen off hem dochte dat dit aldus niet en behoirde ende zij dair enige reden up te seggen hadden, ter selver tijt verdachvairt te comen ende te zijn in den Haege iegens den voirgen: abt ende zine mede-ingelanden voirs: voir den heeren van den Raide upten XI^{den} dach van December, ghebiedende voirtmeer den voirs: scout ende scepenen in alremanieren als desen after screven brief inhout. Ghedaen up die voirs: duyn bij den Hontbosch upten IIII^{den} dach van December, dairbij waeren Hughe van Berghe, rentmeyster, Jan Boudiinz, hofmeyster des voirs: abts van Egmondt, Ysbrant Jacobz., Harman Hilboutz. ende Pieter Amelsz. ende veel ander gueder mannen. Des tenen oirkunde heb ick W^{m}. secretaris voirgen: dese relacie hieroff buten up desen afterscreven brief mit miins selfs hant gescreven ende ondergheteykent.

(geteekend) W. v. NOIRTWICK.

Naar het origineel op papier, berustende in 's Rijks Archief, collectie Egmond.

18 October 1463. Philips draagt aan Jacob van Poelgeest, abt van Egmond, het regiment en de bewaring op van de duinen, geheeten Hondsbosch, en dat daaraan kleeft.

Phillips bij der gracien Goids hertoge van Bourgoingne, van Lotharingen, van Brabant ende van Lijmborch, grave van Vlaendren, van Artois, van Bourgoingne, palatin Henegouwen, van Hollant, van Zeelant ende van Namen, maregrave des Heyligen Rijcx, heere van Vrieslant, van Salins ende van Mechelen etc. doen cond allen luyden want tusschen Campe ende Petten een eynde duynen gelegen is geheeten tHondsbosch, dat een deel jairen zeere verstoven ende verderflic geworden is, ende dat wij alle jair tot onsen groiten coste om behoudenisse van onsen lande, hebben doen onderhouden ende planten mit helm, ende hoe wael het aldus geschiet is, soe wordt nochtans die voirs: duyne alle jair verderft van dengenen die dairbij wonachtich zijn, die hair beesten in dieselve duyne laten gaen ende plucken ende eten den helm dier geplant wort ende treden die wercken neder, ende oick die luyden daarbij geseten den helm uut den duynen voirs: plucken ende bernen, ende anders hoir profijt dairmede doen, soedat die voirs: duyne mit allen verderflic dairbij wort ende den coste die wij dairan doen leggen jairlicx te nyete gemaict wort, twelke ons ijmmer te verhoeden staet om behoudenisse van onsen lande ende oick om onsen coste te spairen, ende is dairom van noode dit te bevelen ende te doen bewairen bij eenen die niet verre van der voirs: duynen woonachtich en is, ende die sijn goede daironder gelegen sijn, ende dairom wille ende begeerte hebben mach den oirbair in der saicke te doen. Ende want die Eerwairdige vader in Gode heere Jacob van Poelgeest up dese tijt abt van Egmonde, een bequaem ende notabel persoon is, om die voirs: duyne te regieren van planten, van poten ende alle nootsaicken dairin te besorgen, soe wael omdat hij dairbij woonachtich is als dat hij alre meest daironder gelant is, soe hebben onse stedehouder ende Rade van Hollant in onsen name, denselven abt bij hun ontboden ende soeveel mit beden ende begeerten van onser wegen an him gedaen, dat hij die bewairinge ende onderhoudinge van der voirs: duyne angenomen heeft.

Ende hebben den voirn: Eerwairdigen vader heeren Jacob van Poelgeest, abt van Egmonde, gemachticht ende bevolen, machtigen ende bevelen mit desen brieve dat regiment ende bewairinge van der voirs: duyne geheeten Hondsbosch ende dat dairan

cleeft, om bij him of bij dengenen die hij dat voirt machtigen ende bevelen sal van sijnre wegen, die voirs: duyne tot onsen coste te doen bepoten ende beplanten mit helm of anders overal dairs van noode wesen sal, durende alsoe lange als ons gelieven, of dat hij ons of onsen Stedehouder ende Rade van Hollant dat wederseggen sal. Ende updat die voirs: duynen onderhouden ende die wercken dairan bestaedt niet weder verderflic gemaict en worden, soe hebben wij geordineert, verboden ende gekuert, ordineren, verbieden ende kueren tgeent dat hierna volcht. Eerst dat nyemant wie hij sij, helm en maye, en snijde, noch en plucke in der duyne tusschen Camp ende der duyne dair die kercke van Petten plach te staen, up een boete van eenen ponde van viertich groit tiegens ons te verbueren, soe wie dat dede ende soe dicke als hij dairaf bevonden of mit wittachtigen tuygen betuycht sal worden dat gedaen te hebben. Voirt soe verbieden wij mit desen selven brieve, dat nyement wie hij sij beesten, oudt noch jonck, en late gaen in der voirs: duyne. Ende wairt dat enige beesten in der duyne voirs: bevonden worden, die sal men scutten, ende wat beeste alsoe gescut sal worden, diegene die dat toebehoirt sal dairan verbueren tiegens ons vijf scellinge Hollants, ende dat sal men dairmede mogen lossen binnen vijf dagen na dattet geschut sal wesen, ende wordet dairenbinnen niet gelosset van dengenen diet toebehoirde, soe salt mit allen tiegens ons verbuert wesen. Ende om dit vast ende volcomelic onderhouden te worden, soe hebben wij gemachticht ende machtigen mit desen selven brieve den Eerwairdigen abt voirn: dat hij hiertoe setten mach eenen, twee, drie of meer of min schutters ende dienres om diegene die boven onse voirs: gebot helm gemayet, geplucket of gesneden sullen hebben in der voirs: duyne, die voirs: boeten af te nemen, ende oick die beesten in der voirs: duyne te schutten, ende geschut weesende te leeden tot hoiren huysen of anders dair sij seker wesen sullen, om die te laten lossen mit den boeten gelijc voirs: staet. Ende wij geven oick die voirs: schutters geset bij den abt voirs: ende elc van him machte die verbuerde boeten in te hailen van dengenen die se verbuert sullen hebben van hoiren gereetsten goeden. Ende wair yement die die voirs: scutters weerstonde dat hij die verbuerde boeten niet gecrijgen en konde, of dat yemant sijn beeste uuter scuttinge name, tiegens der scutters wille, soe machtigen wij dieselve scutters ende elc van dien, dat sij die onerhoirige van onser wegen dagen te gijsel te trecken in den Hage, up eenen genoemden dach up die verbuernisse van hoiren lijve ende goede. Ende omdat wij dese onse ordinancie van eenen ijgelicken achtervolget willen hebben, soe ist dat wij ombieden ende bevelen allen onsen ondersaten van wat state dat sij sijn, ende elken van dien, dat sij se onderhouden ende volcomen, sonder in enigerwijs dairtiegens te doen. Bevelen voirt allen onsen dienaren, dat sij den Eerwairdigen vader in Gode heeren Jacob van Poelgeest, abt van Egmonde, ende sijnen dienres, die hij voirt van sijnre wegen in dese saicke machtigen sal, hierin doen alle hulpe ende bijstant tot alre tijt als sij des versocht ende vermaent sullen worden. Ende updat een ijgelic dese onse ordinancie condich wesen mach ende him wachten van mis-

doen, soe is onse wille dat desen onsen brief tot Petten, tot Camp ende anderswair dairt noodt is, in den kercken gelesen worde. Ende des te oirconde soe hebben wij onse signet hier an doen hangen, gegeven up den XVIII[n] dach van Octrobri int jair ons Heren MCCCC drie ende tsestich.

(Onderstond:)

Bij mijnen heere den hertoge, ter relacie van zijnen stedehoudere ende Rade van Hollant, Zeelant etc.

(geteekend)

D. J. DE CLENE.

Naar het origineel op perkament, gezegeld, in 's Rijks Archief, collectie Egmond.

18 December 1480. Conclusie voor de stad Hoorn genomen tegen de stad Haarlem in het geding over het door laatstgenoemde verkregen octrooi betreffende de dijkage van de duinen te Petten.

Roerende der stede van Hoorn contra de stede van Hairlem.

* 18 December 1480

Vpten voirs: dach * soe compareerde voir den voirs: Hove meester Melis Zael als procureur van der stede van Hoorn ende dede bij monde van sijnen advocaet seggen ende proponeren, hoe dat die voirs: stede geprevilegieert is van veele ende diversche previlegien, ende onder anderen in eenen punte inhoudende, *dat die poirters van derselver stede, die nu zijn of namaels wesen sullen, noch geen van hueren ondersaten enigerhande schot, noch ongelt rekenen, gaderen, betalen, noch geloven en sullen in geenre manieren, ten zij bij consente van den burgermeesteren van der voirs: stede of dengeenen die zij dairtoe setten.* Ende hoewel dat hun nyemande schuldich en waere te constringeren ofte bedwingen tot betalinge van enige ongelden, hunl: ongeroepen ende ongehoirt, dat nochtans niet tegenstaende het heeft onlanx belieft der stede van Harlem op heur scriftelijck te kennen geven te vercrijgen van mijnen genaden heere ende vrouwe van Oistenrijck ende van Bourgoignen zekere brieve van octroije ende executorial uut crachte van denwelcken dat die voirs: van Harlem hunluyden vervorderen te willen bedwingen die poirters ende ommesaters der voirs: stede van Hoorn omme mit hunluyden te contribueren in die dijckaidze van den duynen tot Petten, dair zij niet onder geseten en zijn. Wairomme dat die voirs: van Hoorn an den voirs: Hove clachtich gecomen zijn en hebben vercregen zeker brieve van commissie, uut crachte van denwelcken dat hun dach beteikent ende die up huyden onderhouden is. Ende concludeerde dairomme die voirs: meester Melis ende zeide dat angaende die voirs: stede van Hoorn die voirs: brieve van octroye ende van executorie schuldich sullen wesen verclairt te zijn subreptijs ende ijmmer ten minsten niet prejudiciabel der voirs: stede van Hoorn, ende mitsdien de voirs: stede van Harlem te condempneren in de costen van dese instantie. Ende dieselve van Hoorn versochten dat hangende desen processe die executie van dien gesuspendeert soude wesen. Omme op welcken eysch ende provisye te antwoorden Willem de Later als procureur van der voirs: stede dach beteikent is den eersten rechtdach na den heyligen XIII[en] dach naistcomende. Ende is geappointeert dat dieselve partien malcanderen copie geven sullen van de brieven van octroye, executorie ende previlegien dair zij hun elcx besonder up fonderen. Present utsupra.

Geëxtraheerd uit het Register der Dingtalen 's Hofs van Holland 14 *Julij tot* 20 *December* 1480.

20 Maart 1482. Incidenteele uitspraak in het geding betreffende het door Haarlem van Maximiliaan en Maria verkregen octrooi tot herstel en onderhoud van de dijkage van Petten en het Hondsbosch op kosten van al de landen, die bij het inbreken zouden onderloopen.

Roerende die burgermeesters van Harlem contra die vier coggen van Vrieslant.

Gehoort bij den Hove van Hollant die geschillen vuytstaande ende hangende tusschen die burgermeesters der stede van Harlem, versouckende sekere provisie, eysscher an die een zijde, ende die vier coggen van den lande van Vrieslant, verwerers an dandere, seggende ende proponerende de voors: eysschers hoedat overmits die groote laste die bij storm ende onweder van der zee in den dijckaedse van Petten ende van den Hontbosch in Vrieslant in sekere jaeren gecoomen ende gebeurt zijn ende noch dagelijcx coomen ende gebeuren, dieselve dijckaetse gescepen is te bevloyen, te besouten ende te bedunen ende bij dien verderffelicken te blijven, gelijck dat den voors: Hove tot veel stonden gebleken is geweest. Nu is waer dat de voors: stede van Haerlem aensiende dat de voors: dijckaedtse van Petten ende Hontbosch bij den ghemeenen landen, die bij den inbreke van dien bevloyen souden schuldich was onderhouden te wesen, heeft tot onderhoudenisse der voors: landen van mijn genaden Heere ende Vrouwe vercregen sekere brieven van octroye, vuyt crachte van dewelcke bevolen, gelast ende geordonneert is, die wercken van den voors: dijckaedtse te doene maken ende oock sekere ommeslach te doene uptie landen die bevloyen mogen, navolgende welck octroy sekere brieven van executorie gediscerneert sijn geweest, vuyt crachte van dewelcke eenige geexecuteert sijn geweest ende eenige sijn onwillig ende desobedient te willen voldoen van hoeren tauxe, zoedat voor den voors: Hove sekere questie tusschen den voors: eysscher ende eenige geerfde van den voors: lande geresen is. Hangende welcken tijt die laste van den voors: dijck soe vermeerdert ende beswaert sijn dat men onlancx weder sekere wercken heeft moeten besteden ende noch tusschen dit ende Paeschen doen sal moeten, of anders deselve landen waeren gescepen in groot swaer last ende verdriet te coomen, indien bij onderhoudenisse ende notelicke wercken daerinne niet voorsien en waere, ende welcke wercken alsnu besteet ende die men noch besteden sal terstont mit gerede penningen betaelt moeten wesen, ende dewelcke na de instructie van den voors: Hove mit alle eernsticheyt behoeren volbrocht ende geexecuteert omme gheene sake verachtert te werden. Waeromme dat de voors: eysschers an den voors:

Hove clachtich gecoomen sijn dat te kennen gevende ende hebben vercregen sekere appointement vuyt crachte van denwelcken dat meester Melis Sael, als procureur van de vier coggen verdachvaert is geweest omme te antwoorden op dat inhouden van den supplicatie bij den voors: eysschers overgegeven. Ende tot dien dage oft andere van dien onderhouden, concludeerden de voors: eysschers ende seyden dat bij sententie van den voors: Hove ende bij provisie tot preservacie ende onderhoudenisse van de voors: landen ende ten eynde dat die wercken besteet ende die men noch besteden sal, betaelt moogen worden gediscerneert sal wesen sekere brieven van executorie, vuyt crachte van dewelcke die settinge ende ommeslach voor tijts gedaan ter cause van den voors: dijckaetse ende die men noch doen sal moeten, realicken geinnet ende geexecuteert mogen werden uptie landen, die bij inbrekinge van den voors: dijckaedtse bevloyen souden moogen, omme die penningen daervan coomende terstont in de wercken besteet ende die men noch besteden sal, geleyt ende gedistribueert te wesen, ende dat ijmmer ten minsten up caucye, omme die penningen weder te restitueren indien hij yemande des beclagen souden willen ende partien gehoort, bevonden sij mit onrecht deselve penningen genoomen ende geexecuteert te wesen, ende de voors: verwerers te condempneren in den costen die zij tot dese instantie gedaen hebben.

Daerjegens meester Melis Sael ende Jan Meynertsz. als procureurs van de voors: vier coggen antworden ende seyden, hoedat de voors: vier coggen liggende sijn up hun selven bedijct, ende nye gehouden, noch gecontribueert en hebben in dese ende gelijcke ongelden, ende dat zij mit dat inbreken van den dijckaedtse van Petten van den Hontbosch niet bevloyen en souden moogen, ende concludeerden daeromme de voors: verwerers ende seyden dat de voors: eysschers niet ontfangelick en waeren omme eenige provisie up hunluyden te eysschen, makende eysch van costen.

Tegens welcke antwoorde dat de voors: eysschers repliceerden ende seyden, dat de voors: verwerers in aldustanige ende gelijcke ongelden voortijts gehouden hebben omme die onderhoudenisse van den voors: dijckaedse van Petten ende van den Hontbosch, gelijck men dat bij de rekeningen daervan gedaen dat wel soude doceren ende waeren daeromme persevererende bij hoeren eysch ende conclusie aldaer genoomen. Op ende tegens welcke replijcke de voors: verwerers dupliceeren persevereren bij hoere voors: andtwoorde ende conclusie aldaer genoomen, mit meer middelen ende redenen bij beyde de voors: partien voorgestelt ende geproponeert, ende daerup dat zij versochten te hebben recht.

Tvoors: Hoff mit rijpe deliberacie van Rade overgewegen alle tguent dat tot dese materie dienende was, ende sonderlinge gemerct die rekeningen van dese ende gelijcke ongelden tot anderen tijden gedaen van den voors: dijckaedtse van den voors: Hontbosch, ende ansiende den grooten ende merckelicken noot derselver dijckaedtse ex oficio geseyt ende verclaert heeft, seyt ende verclaert dat de voors: vier coggen gedurende dat principael proces dat de voors: partien jegens malcander voor den voors: Hove

hangende hebben, omme die onderhoudenisse van den voors: dijckaedtse gelden ende contribueren zullen in die oncosten ende ongelden, die men binnen middelen tijden van dien behouven sal, omme die onderhoudenisse van den voors: dijckaedse van Petten ende van den Hontbosch, mitten anderen landen onder derselver dijckaedtse gelegen ende tot anderstont dat bij den voors: Hove anders daerup geappointeert sal wesen. Ende van welcke penningen dan de voors: eysschers caucye ende borchtochte stellen sullen, omme die weder te restitueren ende te wederkeeren indien mit recht also bevonden wert, appointeert ende verclaert voort dat de voors: eysschers up overmorgen overbrengen zullen den staet van de settinge van den voors: dijckaedtse gedaen ende daerinne mede verclaeren alle die landen die in derselver dijckaetse mede gehouden sijn te contribueren, omme die gesien voort daerinne gedaen te wesen also daertoe behoeren sal, reserverende die costen van dese instancie ten eynde toe van de principale sake. Actum 20 dagen in Maerte anno XIIIIc LXXXI sec. curs. curiae. Present: Stedehouder, Zevenbergen, Assendelft etc.

Geëxtraheerd uit het Register der Civiele Sententien 's Hofs van Holland, *No.* 17, *Folio* 208, *No.* 164.

22 October 1498. De schotvangers van Heemskerk ontheven van de aansprakelijkheid voor de voldoening der contributie van den heer van Assendelft wegens zijne onder Heemskerk gelegen gronden.

Roerende den scotvangers van Heemskercke contra Mr. Dirck Potter.

Vptie provisie geeyscht voir den Hove van Hollant bij die scotvangers van Heemskerck omme ontslagen te zijn van den ghijselinge heml: angedaen ten versoucke van Mr. Dirck Potter, als ontfanger van den ommeslach van dat Honsbos ende dairof die selve pachters pretendeerden voir hoir paert betalinge gedaen te hebben, ende dat zij niet sculdich en waeren te betalen voir heere Clais van Assendelf die onwillich was te willen contribueren ende him oick niet dwingen en mogen. Ende dairup gehoirt tgunt dat die procureur van den voirs: Mr. Dirck dairup heeft willen seggen, heeft tvoirs: Hof geseyt ende verclairt, seyt ende verclairt mits desen, dat die voirs: scotvangers volstaen sullen, mits upleggende ende betalende huere porcie nae groitheyt van de landen die zij hebben. Ende mits dat doende ontslaet tHof denselven scotvangers van den ghijselinge hunl: aengedaen, welverstaende dat zij den ontfanger bij gescrifte overleveren sullen die groitheyt van den landen toebehoerende heeren Clais van Assendelf, omme dairup geprocedeert te werden bij denselven ontfanger als dat behoirt. Actum utsupra. (22 October 1498).

Geëxtraheerd uit het Register der Dingtalen 's Hofs van Holland van 22 *October* 1498 *tot den* 8^{n} *Februarij daaraanvolgende.*

14 Augustus 1501. Uitspraak omtrent de schuldplichtigheid van het eiland de Hoorn in het IJ.

Die Katuysers buyten Amsterdam contra die van Westzanen.

Gesien bij den Hove van Hollant dat proces vuytstaende ende hangende tuschen de Katuysers buyten Amsterdam, eysschers, ter eenre zijde, ende die scout ende scepenen van Westzanen, over ende in den name van denzelven dorpe, verweerers, ter andere, seggende ende proponerende die voors: eysschers, hoe dat die voorsaten van mijnen genaden Heere als grave van Hollant tot fondacie van der voors: Katusers ende hueren convente gegont ende gegeven hadde een sekere stucke lants gelegen in der Zuyrzee, mit vriheyt ende exempcie van alle scattinge die in dese landen van Hollant upgestelt zouden mogen worden, in welcke ghijfte wort bevolen alle bailliuwen, scouten, rechters ende dienaeren dat zij den voors: Katusers cloester ter cause van de voors: landen als vrij zonder eenige scattinge bescermen zouden ende denzelven in hoeren vriheyt houden zonder enige moynisse van rechte ofte anders daerup te plegen. Ende achtervolgende desen zoe hadden die voors: eysschers ter cause van de voors: landen altoes vrij ende exempt geweest, zonder dat dieselfde eenige scattinge ofte ongelden betaelt ofte gegeven hadden, dan onlancs een zekeren tijt geleden dat die voors: verweerers mit groiten ongelijck hun gepoocht hadden margengelt te setten uptie voors: landen, twelck gaen zoude tot onderhoudenisse van den Honsbosche, contrarie die vriheyt ende previlegie voors:, wairomme die voors: eysschers clachtich gecommen waeren geweest an den voors: Hove, ende was proces geresen tusschen den voors: eysschers ende verweerers. Ende overmits dat diezelve verweerers hangende ende boven die litispendentie attempterende belieft hadde van nyeus te stellen zekere margengelt upten landen van den voors: eysschers, zoe hadde denzelven eysschers van noode geweest te verwerven zekere mandement, vuyt crachte van denwelcken die voors: verweerers verdachvaert hadden gewest alhier te compareren. Ende ten dage dairvan dienende concludeerden die voors: eysschers dat bij sententie diffinitive van den voors: Hove die voors: verweerers gecondempneert zouden wesen hun te verdragen eenige margengelt of scattinge te setten uptie landen van de voors: eysschers, achtervolgende die brieven van denzelven eysschers, ende dat die voors: verweerers voordan den voorn: eysschers ende hueren pachtenaeren in vreden laeten zouden, eenige molestatie meer te doen ter

cause van denzelven landen ende oic te restitueren al tguent dat zij gehadt ende ontfangen hadden van den voors: pachters of andere die in den name van den voors: eysschers, eenige ongelden betaelt of gegeven mochten hebben ter cause van huere voors: landen, makende voort eysch van costen.

Dairtegens dat die voors: verweerers antwoirden ende zeyden hoedat in den lande van Westvrieslant eenen zeeburch ende lastigen zwaeren dijck is, daironder zij, gelijck meer andere dorpen, gelegen waeren, genoemt die zeedijck, dewelcke zeedijck lach tot bescermenisse, onderhoudenisse ende bewaernisse vant geheel lant van Westvrieslant ende meer andere landen daironder gelegen, ende moste dagelijcs mit groiten cost, last ende arbeyt bewaert ende onderhouden worden, of anders tgeheel lant van Westvrieslant ende anderen landen dairomme gelegen, zouden innegaen ende mitten water gemeen leggen van Medemblijck tot bijnnen der stede van Leyden toe. Ende overmits dese grooten lasten, cost, anxt ende arbeyt nae bescreven recht ende oic nae gewoente, coustume ende usance van den landen, bijsonder van Westvrieslant, alle landen gelegen onder den voors: dijck of dairomtrent, zoewel toebehoerende gheestelick als waerlijck schuldich waeren ende behoerden te gelden ende te contribueren int maken ende onderhouden van denzelven dijck, ende navolgende dien hadden dijckgrave, heemraden ende andere bewint dairof hebbende altijt gestelt, gelast ende ommegeslagen bij margentale alle die landen onder den voors: dijck ende dairomtrent gelegen, alsoe wel den gheestelicke als den waerlicke toebehoerende, ende die gedaen contribueren ende gelden margens margens gelijck, int maken ende onderhouden van denzelven dijck, van alzoe lange jaeren, dat gheen memorie van menschen ter contrarie en was, ende worden in allen plaetse ende dorpe ontfangers ende garders gestelt omme up alle die landen in haeren bedrijve leggende te ontfangen, te gaderen ende te leveren die penningen alsoe ommegeslagen in handen van den gheene die dairtoe gestelt wordt, omme gedistribueert te worden tot makinge, reparacie ende onderhoudenisse van den voors: dijck als dat behoordt, welke ontfangers ende gaders in elx dorpe ende quartier niet en hadden dan naict ontfang, zonder settinge ofte ommeslach te mogen doen, die te vermeerderen, of die penningen alsoe gegadert te mogen eenichsins distribueren, anders dan die te leveren in handen van den ontfanger dairtoe gecommitteert gelijck voors: es, twelck oic alsoe onderhouden wort van alsoe lange jaeren, dat gheen memorie van menschen ter contrarie en was. Ende navolgende desen waeren bijnnen den dorpe van Westzanen gestelt geweest ontfangers ofte gaders van den voors: margengelt, omme tselve margengelt te gaderen van alle den landen aldair gelegen, alsoewel den gheestelicke als den waerlicke toebehoerende margens margens gelijck nae ouden haercommen ende die penningen te berde te bringen, ende hadden diezelve ontfangers naevolgende haere last ende commissie die penningen gegadert, ontfangen ende te berde gebrocht, daerinne dat die voors: eysschers van haeren landen gelegen onder den ban van Westzanen altijt mede gecontribueert hadden nae haere margentale ende haere penningen sponte gebrocht ende

gelevert in handen van denzelven ontfangers zekere lange jaeren, dairan dat die voors: verweerers den eijsschers gheen injurie of ongelijck gedaen en hadden; zeyden voort die voors: verweerers dat zij ontkenden dat tlant den voors: eysschers gegeven bij den voorsaten van mijnen genaden Heere gelegen was in de Zuyrzee ende dattet altijt vrij was geweest, mair dat tselve lant gelegen was in den ban van Westzanen ende onder t bewint ende jurisdictie aldaer ende was altijt contribuabel gewest ende hadde gecontribueert mitten verweerers int margengelt margens margens gelijck. Ende hadden diezelve verweerers juste ijgnorancie dat den eysschers tselve lant vrij gegeven zoude wesen ende en dede tselve alhier niet te proposte gemerct dat alhier gheen contencie en was van den gront ofte eygendom, mair was alleen om of zij verweerers terecht ontfangen hadden tmargengelt van den eysschers van dien landen dan niet, ende oic en waeren die voors. verweerers gheen setters, noch ommeslagers van den penningen, maer alleenlicken naicte ontfangers, zonder eenige administracie vuyt last ende onthiet van dijckgrave ende heemraden, ende anderen, die dat schuldich waeren te verantworden, gemerct dat zij diegheenen waeren die settinge ende ommeslach deden ende die geheele administracie daervan hadden, ende waeren die verweerers wel tevreden dat geroepen die behoorden geroepen te zijn, indien den voors: Hove verclairde den eyschers ende haeren landen exempt te zijn van den voors: contribucie, dat zij heure exemptie ende vriheyt gebruycken zouden, welverstaende dat hunluyden zoeveel margentale gecort worde an t getal van haere margentale dairof zij mosten contribueren; ontkennende dat zij verweerers geset hadden upten landen van den eysschers margengelt gaende totten Honsbosch, of dat zij verweerers last, macht of auctoriteyt hadden omme settinge ofte ommeslach van penningen te mogen doen, mair ter contrarie hadden dairof macht ende auctoriteyt dijckgrave, heemraden, waersmannen ende anderen dairtoe gestelt bij mijnen genaden Heere, ende den gemeen landen die dat deden ende doen mochten ende nyemende anders, ende die penningen ommegeslagen alsoe bij hunluyden worde gelast den dorpen elck int sijne te gaderen ende te bringen in handen van den gecommitteerden dairtoe gestelt. Ende mochte wel zijn dat die eysschers zekere jaeren geleden proces geintenteert hadden vuyt sake van desen tegens den verweerers, maer tselve proces bij insuffisant vervolch was gevallen interrupt ende alsoe mit alle zijnen gevolge toe niete, twelck blijcken mochte bijdien dat die voors: eysschers, die actie die zij pretendeerden van nyeus wederomme tegens den verweerers alhier geinstitueert hadden. Ende concludeerden mits desen dat bij sentencie diffinitive van den voors: Hove verclairt zoude zijn dat die gaderinge ende ontfanginge van den margengelde in desen sake bij den verweerers gehantiert, mitgaders alle tguent dat vuyt sake van dien bij hunluyden gedaen ende geexploitiert was, als wel ende recht gedaen stadthouden ende zijn volcommen effect zoude sorteren, ende voort ten fijne van absolucie ende costen.

Tegens welcke antwoirde die voors: eyschers repliceerden, nemende tot hueren voordeele die confessie van den voors: verweerers, aldaer zij bekennende waeren dat allen

dieghenen die gelegen zouden wesen onder den voors: zeedijck gehouden zouden wesen te contribueren margen margens gelijck, want dairbij was wel te verstaen, dat die onder den zeedijck niet gelegen en waeren, en waeren niet gehouden te contribueren of te gelden, ende aldus zoe en waeren die eyschers ter cause van hueren landen die buyten den zeedijck gelegen waeren, niet gehouden. Ende omme tselve te verclaeren zoe was waer, dat die landen van den voors: eysschers ter cause van denwelcken alhier questie was, een eylant was, twelck zij eysschers mit dijckaige van noode was tonderhouden tot hueren eygen costen zonder assistentien ofte hulpe van yemende, gelegen in die Zuyrzee, buyten allen dijcken, ende hebben die voors: eysschers octroy van den voorsaten van mijnen genaden Heere die selfde landen te mogen bedijcken, ende dijckgrave te stellen ende setten, gelijck als zij eysschers deden ende gedaen hadden en nietjegenstaende alle die zij eysschers gedaen hadden tot conservatie van den voors: landen, tvoors: lant dat hier voortijts te gelden plach zes hondert Rijnsgulden tsiaers, alsnu zoe zeer afgeslagen, innegegeten ende vermindert was, alse noch dagelijcs dede, dat tselve lant den voors: eysschers niet meer en renteerde dan vierdalf hondert Rijnsgulden. Ontkennende dat die voors: eysschers van huere voors: landen altijt int maken van den voors: zeedijck betaelt zouden hebben gehadt ende en zoude tzelve mitter waerheyt nijmmermeer bevonden worden, maer ter contrarie waeren die voors: eysschers altijt vrij ende ongemoeyt geweest ter cause van hueren voors: landen van allen settingen ende scattingen die in desen voors: landen cours ende loop hadden, dan alleenlijck tot een zekeren tijt geleden, dat die voors: verweerers hun vervordert hadden mit groiten ongelijcke te setten ende of te nemen den pachters van den eysschers zekere margengelt contrarie hueren voors: previlegien ende vriheyt, ende al en hadden zij eysschers gheen previlege van vriheyt, nochtans zoe en waeren, noch en mochten die verweerers up hun eysschers gheen settinge doen ter cause van den voors: zeedijck, gemerct dat des voors: eysschers landen niet gelegen en waeren onder denzelven zeedijck, maer leggen up hun zelven in den zee, hebbende hoeren dijck ende die zij eysschers alleenlijck onderhielden, ende en was tprevilege van den eysschers niet in prejudicie van den gemeen oorboer, noch partien, gemerct dat tlant van den eysschers voors: niet gelegen en was onder den zeedijck, noch dairbij bescermt gelijck voors: es. Ontkennende oic dat die voors: eysschers ter cause van hoeren landen gecontribueert hadden, gelijck zij baptiseerden, dan bij afdruyckinge, dregemente ende vuyt vreese gedaen aen den pachtenaeren van den voors. eysschers, ende indien bij denzelven pachters of den prior doe wesende yet gedaen was dat tselve geschiet was buyten weten, wille ende consente van den voors: convente ende conventualen. Ontkennende voort die andere fayten van den voors: verweerers, persevererende bij hueren eysch ende die conclusie aldaer genomen.

Tegens welke replijcke die voors: verweerers duppliceerden, zeggende dat die landen van den eysscher leggende waeren bijnnen ende onder den bedrijve van Westzanen,

ende zulck dat die ende alle andere gelijcke landen mede geldende ende contribuerende waeren in den voors: margengelde, gelijck alle andere landen daer omtrent ende als sulck mede geset ende ommegeslaegen waeren. Ontkennende dat diezelve landen vrij ende exempt waeren of dat die verweerers die pachters van den eysschers ofgedruct zouden hebben die penningen van den margengeld voors: maer ter contrarie hadden die eysschers dewijl haer porcie van haer contribucie den verweerers zelver gesonden mit hoeren boden ende leeken broederen, ende als zij dat niet en hadden willen doen, zoe hadden die verweerers die geinnet mit rechte, alsoe men aldair gewoenlicken was te doen in gelijcke zaken zonder hunluyden of hoere pachters te injurieren of te drucken, ende al wairt zoe dat die eysschers bevonden mochten worden exempt te wesen, twelck neen, nochtans en zouden die verweerers niet gehouden wesen tot restitutie, gemerct dat zij die penningen vuyt laste ende commissie gegadert ende voert gedelivreert hadden den gecommitteerde, zonder eenich proffijt of bate dairof gehadt te hebben. Ontkennende voort die fayten van den voors: eysschers ende persevereerde bij huere antwoorde ende die conclusie aldaer genomen met meer fayten, middelen ende redenen bij eles van den voors: partien in dese sake voortgestelt ende geproponeert, begrepen in hueren principalen scrijftueren ende anders, daerup dat zij tot hueren proeve geadmitteert ende toegelaeten hadden geweest.

Gesien voort bij den voors: Hove alle alsulcke informacien, brieven ende munimenten als eles van den voors: partien in dese sake hadden willen doen beleeden, produceren, exhiberen ende overgeven, ende die acte dairmede zij gerenuncheert hadden van meer te produceeren, mitgaders die reprochen ende salvacien tegens malcanderen producten gedaen ende overgegeven ende daertoe die acte daermede zij in rechte geconcludeert hadden ende recht begheert. Ende dairup dat hunluyden op huyden dach beteyckent was omme recht te hoeren.

Tvoors: Hoff deurgezien ende overgewegen hebbende alle tguent dat ter materie dienende was, in den name ende van wegen mijns genaden Heeren Ertshertoge van Ostenrijck, Hertoge van Bourgoigne, Grave van Hollant, heeft den voors: verweerers gecondempneert ende condempneert mits desen hunluyden te verdragen ter cause van de oncosten van den Honsbosche yet te setten ende te gaderen uptie margentalen ende landen den eysschers toebehoerende genaemt Saenderhorn, verclaerende mits desen dezelve eysschers ter cause van den voors: landen vrij te zijn van de voors: contribucie, condempnerende voort den verweerers te restitueren den eysschers tguent dat zij van denzelven eysschers ofte van hueren pachters van den voors: landen ontfangen hebben ter cause van tguent dat voors: es hangende desen processe, ende condempneert denzelven verweerers in de costen bij den eysschers tot desen instantie gedaen ter tauxatie ende moderatie van den voors: Hove. Actum XIIII in Augusto anno XV^{c} ende een, present: Ruysch, Dorp, Almonde, Schonhoven, Boudinsz. Berendrecht, Zwieten, Duvenvoorde.

Geëxtraheerd uit het Register der Civiele Sententien 's Hofs van Holland, No. 63.

8 December 1501. Uittreksel uit de rekening door Dirk Potter gedaan wegens den omslag, 24 October 1497 toegestaan.

COPIE d'un compte concernant la dune et les digues de Petten et du Hondsbosch, conservée en copie authentique dans les archives du grand conseil de Malines. (Procès de Hollande jugés en appel au dit conseil).

Rekeninge Dirck Potters als gecommitteert ten ontfange van den margen gelde ommegeslaegen totten onderhoude ende repareeren van die duyn ende dijcken van Petten mit dat Hondsbossch ende daeran cleeft, ende dit navolgende zekere brieven van octroye, acten van den settingen, mandimenten daerop geexpediert in daten XXIIII^en octobris a^o XIIII^c zeven ende tnegentich, daer inne die eerste ende meest geldende margentaelen geset zijn, die margen op een grooten vlaems, die andere drie denijts ende die leste ende derde een oert stuvers, alhier ontfangen ende weder vuyt gegeven an ponden, scellingen ende penningen, tot veertich grooten vlaems elck pondt gerekent, als hier naer volcht.

Eerst ontfanck van den margentaelen staende ende geldende eenen grooten vlaems.

Eerst Velzen voor elff hondert vijf ende tnegentich margen op een groot vlaems als voeren, beloipt . . . . . XXIX *l.* XVII *st.* VI *d.*

Beverwijck mit Wijck an duyn ende opt zee, voor vier hondert vier ende vijftich margen beloipt . . . . . XI *l.* VII *st.*

Heemskerck voor IX^c LI margen beloepende . . . . . XXIII *l.* XV *st.* VI *d.*

Vuytgeest voor XVII^c LXII margen beloepende . . . . . XLIIII *l.* I *st.*

Akersloot voor IX^c margen beloepende . . . . . XXII *l.* X *st.*

Lijmmen voor VI^c L margen beloopende . . . . . XVI *l.* V *st.*

Castercom voor X^c XVII margen 1 vierendeel beloopende . . XXV *l.* VIII *st.* VII *d.*

Egmondt voor IIII^c LXXX margen beloopt . . . . . XII *l.*

Backom voor III^c XXVI margen beloopt . . . . . VIII *l.* III *st.*

Heylegeloo ende Oesdoem voor XII^c XCVII margen bel. . . XXXII *l.* VIII *st.* VI *d.*

Alckmaer voor VI^c LXIII margen beloepende . . . . . XVI *l.* XI *st.* VI *d.*

Wijnmon voor II^c XXVII margen beloopende . . . . . V *l.* XIII *st.* VI *d.*

Bergen voor VIII^c XC margen beloopende. . . . . XXII *l.* V *st.*

Scoerle voor IX^c margen beloopende. . . . . XXII *l.* X *st.*

Groede voor II^c margen beloopt . . . . . V *l.*

Petten voortijts staende op LVII margen hebben bij certifficatie verthoent nyet meer te hebben in hoeren voorschreve ban dan XIII margen mits dat men bevindt dat zij van den zande bestoven zijn . . . . . VI *st.* VI *d.*

P^{a} ĩs. XI^{m} IX^{c} XXV margen I vierendeel van den margen een grõon f^{t} II^{c} XCVIII *l.* II *st.* VII *d. ob.*

En marge se trouve la note suivante: Om dat de zettinge houdt IIII^{c} margen men bevindt bij de leste voorgaende rekeninge ende zettinge aldan gemaict dat zij nyet meer en houden dan III^{c} margen, bij den certifficatie hier voeren overgegeven opte II^{c} voorgaende partye.

Andere mergentaelen geset op drie dents.

Alckmaer voorscreve in Geestmeramb voor III^{c} margen op drie dents beloepende . . . . . V *l.* XII *st.* VI *d.*

Petten voorscreve voortijts staende in Geestmeramb op CX margen verthoont als voeren nyet meer te hebben dan XLVII margen hier ontfangen beloopende . . . . . XVII *st.* VII *d. ob.*

Wormer voor IIII^{c} LXXX margen beloopende . . . . . IX *l.*

Gispe voor V^{c} LXXVII margen beloopende . . . . . X *l.* XVI *st.* IIII *d. ob.*

Coedijck mit Ste Pancras voor III^{c} margen beloopen . . . . V *l.* XII *st.* VI *d.*

Outtrip voor CXL margen beloopende . . . . . II *l.* XII *st.* VI *d.*

Oetterleck voor II^{c} margen beloopende . . . . . III *l.* XV *st.*

Tnoorteynde van Seermer voor VI^{c} margen beloop . . . . . XI *l.* V *st.*

Graft mit dat zuyteynde van Seermer voor XVII^{c} LXXVI margen beloopende . . . . . XXXIII *l.* VI *st.* II *d. poit.*

Ursem voor VI^{c} LXXX margen beloopende . . . . . XII *l.* XV *st.*

Schagen voor XIII^{c} X margen beloopende . . . . . XXIIII *l.* XI *st.* III *d.*

Beringerhoern voor VII^{c} XCI margen beloopende . . . . . XIIII *l.* XVI *st.* VII *d. ob.*

Winckel voor VI^{c} LXII margen beloepende . . . . . XII *l.* VIII *st.* III *d.*

Nyeuwenyerop voor XII^{c} LXVII morgen beloepen . . . . . XXIII *l.* XV *st.* I *d. ob.*

Oudenyerop voor IIII^{c} XXXVIII morgen beloop. . . . . VIII *l.* IIII *st.* III *d.*

Tnyeuwelant mit Ste Maertens voor III^{c} margen beloopende. . V *l.* XII *st.* VI *d.*

Eenigeburch voor CXXX margen beloopende. . . . . II *l.* VIII *st.* IX *d.*

Warmenhuysen voor V^{c} XVII morgen beloopende . . . . . IX *l.* XIII *st.* X *d. ob.*

Hoochtwoude mit Eerswoude voor XVI^{c} LXXV margen beloopende XXXI *l.* VIII *st.* I *d. ob.*

Outkerspel voor IIII^{c} XL margen beloopende . . . . . VIII *l.* V *st.*

Noordscherwoude voor II^{c} LXIX morgen beloopende . . . . V *l.* X *d. ob.*

Zuytscharwoude voor II^{c} XLVIII morgen beloopende . . . . IIII *l.* XIIII *st.*

Broeck voor CXL margen beloopende . . . . . II *l.* XII *st.* VI *d.*

Harinckerspel voor II^{c} LXIX margen beloopende . . . . . V *l.* X *d. ob.*

Veenhuysen voor CLXXVII margen beloopende. : . . . . . III *l.* VI *st.* IIII *d. ob.*

Valckenkoeg voor II^{c} LX margen beloopende. . . . . IIII *l.* XVII *st.* VI *d.*

Ettersem voor CIII margen beloopende. . . . . XXXVIII *st.* VII *d. ob.*

Assendelft voor X II^{c} LXXXVIII margen beloopende . . . . XXVI *l.* VI *d.*

Westzaenden Crommenye ende Crommenyerdijck tsamen voor XVIIIc LX margen beloopende . . . . . XXXIIII *l.* XVII *st.* VI *d.*

Oostzaenden voor XIIIc XX margen beloopende . . . . . XXIIII *l.* XV *st.*

Oosthuysen voor VIIIc margen beloopende . . . . . XV *l.*

IIa ts XIXm IIIIc LXIIII margen van den margen drie dents ft IIIc LXIIII *l.* XIX *st.* II *d. pō.*

Andere margentaelen geldende opte margen I oert stuvers.

Eerst Medenwijck voor XVIIIc L margen beloōp . . . . . XXIII *l.* II *st.* VI *d.*

Hauwerden ende Oudebincxwoud voor Vc I margen beloopende VI *l.* V *st.* IIII *d. ob.*

Sijbekerspel voor VIc LXXII margen beloopende . . . . . VIII *l.* VIII *st.*

Benninckbrouck voor VIc XXXIIII margen beloop . . . . . VII *l.* XVIII *st.* VI *d.*

Nubucxwoude voor IIIIc margen beloopende . . . . . V *l.*

Twisch ende Midwoud voor VIIIc XXXV margen beloependen X *l.* VIII *st.* IX *d.*

Abbenkerck ende Lambertshage voor Vc LXV margen beloopende VII *l.* I *st.* III *d.*

Upmeer voor Vc margen beloept . . . . . VI *l.* V *st.*

Woggenom ende Wadwey voor XVc LXX margen beloopende XIX *l.* XII *st.* VI *d.*

Spanbrouck voor Xc LXX margen beloopende . . . . . XIII *l.* VII *st.* VI *d.*

Updam ende Hemsbrouck voor IIc LXXX margen beloopende . III *l.* X *st.*

Grotebrouck ende Luttebrouck voor XVIIc X margen beloopende XXI *l.* VII *st.* VI *d.*

Oosterblocker voor VIc XII margen beloopende . . . . . VII *l.* XIII *st.*

Westwoude voor XIc XV mergen beloopende . . . . . XIII *l.* XVIII *st.* IX *d.*

Wervertshoof voor IIIc XXX margen beloopende . . . . . IIII *l.* II *st.* VI *d.*

Hoochkerspel voor Xc XXX margen beloopende . . . . . XII *l.* XVII *st.* VI *d.*

Eynchuys voor VIc LXX margen beloopende . . . . . VIII *l.* VII *st.* VI *d.*

Bonnekerspel voor VIIIc XXV margen beloopende . . . . . X *l.* VI *st.* III *d.*

Venhuysen voor VIIIc XCI margen beloopende . . . . . XI *l.* II *st.* IX *d.*

Hem voor VIIIc XIII margen beloepende . . . . . X *l.* III *st.* III *d.*

Hoorne voor IIc XX margen beloepende . . . . . II *l.* XV *st.*

Dampte voor IIc margen beloopt . . . . . II *l.* X *st.*

Scarwoud voor CLIII margen beloopt . . . . . XXXVIII *st.* III *d.*

Grosthuysen voor VIc XLIII margen beloopt . . . . . VIII *l.* IX *d.*

Lutkedrecht oft Avenhorn voor C margen beloopt . . . . . XXV *st.*

Mijserkoeg voor CL margen beloopt . . . . . XXXVII *st.* VI *d.*

Berckhout voor IIm IIc LXXXVIII margen beloopt . . . . . XXVIII *l.* XII *st.*

Zwaech voor VIIc XXXII margen beloopende. . . . . IX *l.* III *st.*

Westerblocker voor VIc LXXXVI margen beloopende . . . . VIII *l.* XI *st.* VI *d.*

Wijdenesse ende Leeck voor IIIIc LXX margen beloop. . . . V *l.* XVII *st.* VI *d.*

Scellinchout voor VIc margen beloopende . . . . . VII *l.* X *st.*

Oudendijck ende de Beets voor VIIc margen beloopende . . . VIII *l.* XV *st.*

IIIa ts. XXIIIm VIIIc XV margen van den margen een oertgen

ft IIc XCVII *l.* XIII *st.* X *d. ob.*

Gecollationneert tegens de originale rekenijnge rustende int cloester van den predicaelen, in den Hage, ende is gesloeten bij Mr. Jan Van Schoonhoven, Mr. Floris Oem, raeden van Hollandt, ende Mr. Jan Stalpant, als commissarissen dair toe geordonneert opten XIIIIe in Decembri XVc een. Ende is de selve rekeninge groot XLVI blaederen papiers ende tgnen dat hier voeren staet zijn de eerste drie blaederen in den ontfanck ende accordeert tegens de selve eerste drie blaederen ende is gedaen opten IIe dach van decembri XVc XXIX bij ons.

Signé CORNELIS & DE JONGE.

En tête de ce compte on lit ce qui suit:

Overgegeven den gecommitteerden optstuck dese rekeninghe als Philips Ruychroch, meesters Jan Van Scoenhoven, Floris Oom, raiden ende Jan Stalpant van wegen der stede van Haerlem, Gerit Visscher, Jan Van Berckenrode, Claes Corff als heemraet van wegen van mijnen heere den abdt ende van der stede van Alemaer opten VIIIen dach in decembri Ao. XVc ende een.

3 November 1503. Interlocutoire uitspraak van den Hoogen Raad van Mechelen, in de zaak van Drechterland, app., tegen de luiden v. d. Camere v. d. Rade van Holland, geapp. en den Graaf van Egmond en Klaas Corff, geintimeerden.

In der sake geresen ende hangende in den Grooten Raid van onsen genadigen heere mijnen heere die Ertshertoge van Oistrijck, hertoge van Bourgoingne etc. tusschen burgmeesters ende scepenen van den steden van Hoorne ende van Enchuysen, alsoewel voor hemlieden als over ende in den name van den poorteren ende gemeen innewoenende van denselven steden ende van den platten lande van Drechland in Westvriesland appellanten ter eender zijde, ende die luyden van der camere van den Rade in Hollant geappelleerde, de grave van Egmond ende Claeis Corf geintimeerde ter andere zijde.

Gezien de brieven, acten ende anderen dinghen overgeleit te Hove bij den voorn: partien, ende geconsidereert ende overgewegen tgene dat tot dese materie dienende was, mijn voirs: genadich heere houdt in scorssinghe ende surceance tprincipael van deser materie ter tijdt ende wijlen toe dat Clais Corf ende anderen, die zichtent Dieric Potter, die handelinge ende tbewint gehadt hebben van der zettinge van den Hondbosch ende dunen van Petten, huerlieder rekeninge gegeven zullen hebben, ende dat deselve rekeningen gezien, mitgaders trapport van den commissarijsen gehoort, anders dairup geordonneert sal wesen, behoudelicken dat de voors: appellanten betalen zullen tgene daerup zij gezet zijn geweest in dese jegewordige jaerschare, omme die onderhoudenesse ende reparacie van den voors: Hondbosch ende dunen tegens de toecommende winter, indien zij dat niet betaelt en hebben. Ende voort ordonneert dat de voors: Clais Corf ende anderen die de voors: handelinghe ende bewint gehadt hebben huere rekeninghe overgeven zullen binnen zes weken naestcommende, nyetjegenstaende dat hangende dit proces zij mogen deselve rekeninge geheelicken ofte eensdeels elders gegeven hebben ofte begonnen geven voor meesters Philips Wieland ende Jan Sacket, Raden ende meesters van den requesten ordinarijs van den huyse van onsen voors: genadigen heere, meesters Jacob Ruysch, deken van der capelle in den Haghe ende meester Jacob van Alemonde, oic raidsluyden van denselven onsen genadigen heere in zijne raidcamere van Holland die de voors: onse genadich heere daertoe committeert. Daerover geroupen de voors: appellanten ende allen anderen wien dit angaen mach, ende zullen beghinnen

huere voors: rekeninghe over te geven in den Haghe ofte elders daer den voors: commissarijsen best duncken sal van huyden in eender maend, welcken commissarisen ofte haerlieder gesubrogeerden mijn voors: genadich heere gheeft vulcommen macht, last ende commissie speciale te sluytene ende eyndene de voors: rekeninghen, ende daerinne lijden ende royeren tgene dat van rechtswegen behooren sal, ofte rapport doen van den difficulteiten ende ooc mede voorsien up de eminent perikel van den voors: Hondbosch ende dunen, ende up de onderhoudenesse van dien ende contribucie jegens den toecommenden tijd alsoot naer rechte ende redenen behooren sal, nyetjegenstaende opposicie oft appellacie gedaen of te doene. Aldus vuytgesproken te Mechlen den derden dach van Novembre int jaer duusent vijf hondert ende drie. (geteekend) J. PETTIUS.

Naar het origineel op perkament in 's Rijks archief, collectie Grafelijkheid.

Mei en Juni 1504. Verslag van P. Wielant en J. Roussel, als commissarissen, van hunne verrichtingen bij gelegenheid van een plaatselijk onderzoek op het Hondsbosch, de duinen te Petten en de Zijp.

COPIE d'un procès-verbal conservé en minute dans les archives du grand conseil de Malines (appels de Hollande).

Procès-verbal de ce que nous, Philippe Wielant & Jehan Roussel, conseillers, &a., commissaires en ceste partie, avons besoingné en Hollande par ordonnanche de monseigr. et par ses lettres et instructions, datées de la veille de pasques VcIIII, après le cierge bénit; et premiers touchant le Hontsbosch, dunes de Petten, & le Zijp.

Et premiers, nous, parti de la ville de Malines, arrivasmes à La Haye le semmedy IIIIe du mois de may oudit an VcIIII.

Le dimence, Ve de may, pour entrer en matière et commenchier le fait du Hontsbosch, nous despeschasmes lettres à Claes Corff et son filz, receveurs dudict Hontsbosch, affin que incontinent ilz venissent devers nous à La Haye, pour rendre leurs comptes en ensieuvant l'acte du grant conseil, datée du IIIe de novembre anno Vc trois, icy attachée.

Mais le lundi sieuvant, après avoir parlé & fait la révérence à messieurs le lieutenant & gens du conseil de mon dict Seigneur à La Haye, le dict Corff & son filz fusrent contremandez &, d'ung commun accord, fu prins jour d'estre le lundi sieuvant, XIIIe dudict mois, en la ville de Alcmar, tant pour oyr les dicts comptes que pour procéder à la provision dudict Hontsbosch; & fusrent par mes dicts seigneurs despeschiez lettres à ceulx de Haerlem, d'Amsterdam, de Alcmair, de Hoirne, d'Eynchuyse, à messieurs de Brederode, de Scagen, à monssr. l'abbé d'Egmonde, & à plusieurs aultres, affin que, oudict jour, ilz se trouvassent devers nous oudict Alcmair; fusrent aussy mandez Adrien Corneliszone, bailly de la Brielle, & Claes Arendszone de Zieriexee, gens expers en matière de dicage, ainsy que ordonné nous estoit par nostre dicte instruction.

Ad ce faire fusrent présens: monsr. d'Egmonde, lieutenant, maistre Jacques d'Almonde, me. Jehan Boudins, me. Guillaume de Berendrecht, me. Geryt van den Myde, me. Floris Oom van den Wijngaerde, Floris van den Wijngaerde, jadis greffier, et me. Jehan van Duvoirde; et fu par eulx & par nous, d'ung commun accord, me. Floris Oom ou lieu de maistre Jacques Ruysch, lors malade, subrogné, pour oyr les dicts comptes et procéder oultre en nostre dicte commission, comme de raison.

Et audict lundi, XIIIe de may, nous, Wielant, Roussel, Almonde & Floris Oom, arrivasmes oudit Alcmair, et s'y comparurent avec nous, par ordonnance de mon dit Sr. le lieutenant, encores deux de messieurs dudit conseil, est assavoir: maistre Guillaume de Berendrecht & Floris Oom, jadis greffier.

Et le lendemain, qui fu le XIIIIe dudit mois, nous, assemblez sur l'ostel de la ville dudict Alcmair, et en la présence des députez des villes & lieux dont les noms s'ensieuvent, assavoir: Alaert van Wael, dijcgrave de Viane, Olivier van Buedighem, Vranc, bastart de Alckema, receveur de Brederode, & Geryt Coevoet, bourgmaistre de Viane, députez de monseigr. de Brederode; Dieric van Bekestein & Jacop de Wale, députez de la ville de Haerlem; Jehan Benninc, Claissens, & Geryt Willemszone, députez de la ville d'Amsterdam; Jehan Gerytszone, bailly van Nieubourg, Suel Claessens & Bertout Gerytszone, députez de la ville de Alcmair; Jehan Aelbrechszone, Dieric Andrieszone, députez de la ville de Hoirne; Symon Ysbrantszone, Vent Diericxzone & Volkaert Simonszone, députez de la ville de Eynckhuyse; Varent Jacopszone & Jacop Janssens, députez de la ville de Medemblyc; Dieric Janssens & de Jehan Jacopszone, députez de Grootebroue; Floris Claissens, député de Wyenesse; Pieter Claissens, député de Hem & Venhuysen; Clais Wiggerszone & Geryt Pieterszone, députez de Westwoude; & Claes Jacopszone & Jacop Ysbrantszone, députez de Berchoud; ledit maistre Floris Oom mist & exhiba en noz mains, en la présence de Clais Corff, deux comptes cloz et affinés par aucuns députez du conseil en Hollande dès le XXIe de septembre dernier passé, pour par nous les recoler selon ledit acte, l'un de XXV mois de la maniance que Dieric Symonszone, filz du dict Claes, avoit eue dudict Hontbosch, finissant le XXIXe d'aoust anno Ve trois, par lequel il restoit VIIIc LXXII livres XIIII sols I denier; et l'aultre, d'ung an, sans datte, de la maniance que mesmes avoit eue dudit Hondsbosch ledict Claes, par lequel il restoit XVIIc XXXIII livres XI sols I denier obole de XL gros la livre, fait ensemble XXVIc VII livres V sols II deniers obole.

Lesquelz comptes veus & visitez en ladite assemblée, ensemble les descharges et acquitz y servans, les dits députez en requisrent avoir copie & jour pour les contredire, ce que leur fu accordé au tiers jour ensieuvant; et pour ce que nous contredismes à faire employer à diligence, & par protestation et sans préjudice, le cler des dits comptes, portant ladite somme de XXVIc VII livres V sols II deniers obole, à la provision des dunes dudit Hontsbosch, en demandant oudit Corf se l'argent estoit prest, il respondi qu'il avoit encoires, depuis la clôture des dicts comptes, fait autres mises qu'il falloit déduyre des dites restes, dont il présentoit faire estat et compte. Et nous luy ordonnasmes de ausy le faire.

Et le lendemain, qui fu le XVe dudit mois de may, nous, commissaires dessus dits, ensemble les dicts maistres: Guillaume de Berendrecht & Floris Oom, & tous les dits députez, et aussy aucuns autres qui y survindrent, si comme: Josse van Wimnen,

l'ung des heemrades dudit Hontsbosch, et autres, nous nous transportasmes sur le lieu dudit Hontsbosch et de Petten, visitasmes les lieux où le plus grant dangier estoit, et trouvasmes les dunes illec fort rompues, diminuées & emportées de la mer, mesmes depuis ung an encha que nous, Wielant & Roussel, les avions veus et délaissez. Et ce fait, tirasmes en nostre logis, ouquel lieu et, après plusieurs devises, argumens et longues parolles, finablement les dicts députez, par nous interroguiez de leur advis de cequ'il seroit de faire des trois ouvertures que l'on y avoit faictes, est assavoir: de diguer le Zijp, de mectre une inlage derrière les dunes dudit Hondsbosch, ou d'entretenir les dunes en l'estat qu'elles sont, nous respondirent d'ung commun accord, par la bouche dudit Dieric van Bekestein, soubz la protestacion toutesfois que fisrent ceulx de Hoirn, d'Eynchuysen, & autres de Drechterland, & autres, de non eulx asservir par ceste délibéracion à la contribucion dudict Hontsbosch, en laquelle ilz n'estoient de riens tenus, si qu'ilz disoient; qu'il ne leur sembla point que ce seroit prouffict de diguier le Zijp, aussy que c'estoit trop tart de en ceste année faire aucune inlage, mais estoient d'advis que l'on entretenist, fortiffiast, haulchast, & eslargist les dunes, qui y sont encoires demourez, à la discrécion, ordonnance, & kuere des dijegrave & heemrades que l'on y fera, disans que, pour l'eure, ilz n'y veoyent point d'autre meilleur remède.

Ce fait, nous tous ensemble nous transportasmes de rechief sur les dictes dunes, et y mandasmes venir Ysbrant Walichszone, escouttète, Jan Janssens, Dieric Bartelmeuxzoon, Dieric Claessens & Lau Willemszone, eschevins dudit Petten, et les interroguasmes de leur advis dudict remède; et ilz nous respondisrent, par la bouce dudict Dieric Bertelmeuxzone, que, pour préserver le pays contre les tempestes de la grantmer illec, n'avoit que ung seul remède, est assavoir, de haulchier, amplyer, & eslargier les dites dunes, tant de Petten que du Hontsbosch, ès lieux où ilz sont le plus diminuez, et d'y faire une digue par dedens le pays, distant de VI ou VIII verges des dites dunes, et emplir l'entredeux de sablon, & par icelle manière amplyer les dictes dunes; & quant à l'inlage, disrent que l'inlage seroit bon asseurément pour le pays, se daventure les dunes rompoient, mais il leur sembla que, pour ce commenchement et pour ceste année, il souffira de furnir ce que dessus; car, les dites dunes réparées, ilz espèrent que le pays n'aura nul dangier pour ceste année; et néantmoins l'on pourra cependant adviser comment l'on fera ladite inlage; et du Zijp disoient que s'il estoit diguié, ledit village de Petten en seroit mieulx asseuré, mais il cousteroit beaucop.

Et pour ce que aucuns disoient que l'inlage, dont l'on parloit, auroit beaucop à souffrir, et ne pourroit résister se les dunes rompoient; par ce que la terre dedens pays est plus basse que la mer, nous fismes par Martin Janssens, demourant à Alcmair, & par Willem Gerytszone, demourant au ban de Oudorp, illec venuz, avec nous compasser par waterpas ladite terre et mer, et fu trouvé que la mer, à la plus basse getide ou marée, est plus haulte que la terre dehors les sablons ou dunes de IIII à V pietz.

Ce fait, au mesme instant nous transportasmes sur le Zijp, y fismes fosser en deux ou trois lieux de III à IIII pietz de parfont, qui estoit le plus bas que l'on povoit bonnement fosser obstant l'eaue sourdant d'en bas, pour savoir quelle terre il y avoit dessoubz le sablon; mais nous ne trouvasmes autre terre que sablon, & interogasmes les paysans s'il n'y avoit point de meilleure terre & plus haulte sur ledit Sijp; et ilz nous respondirent que oy, en plusieurs lieux, bien long de là, & mesmement emmi le Kille dudit Zijp.

Et ce fait, nous retournasmes à Alcmair, ouquel lieu trouvasmes Adrien Corneliszone, bailly de la Brielle, qui s'excusa que n'estoit peu venir plus tost, ouquel communiquasmes ce que avions besoingné sur ledit Hontsbosch. Mais Clais Arentszone, qui avoit esté mandé par deux lettres, n'y est poinct venu.

Et le lendemain, jour de l'Ascencion XVe dudit mois, nous tous dessus nommés, assemblez à l'après disner sur l'ostel de la ville, après plusieurs devises, ordonnasmes oudit Adrien d'aller le lendemain sur ledit Hontsbosch & Petten, avec aucuns des dits députez, affin de aussy véoir le lieu, et nous rapporter de son advis &, pour mieulx l'entendre, mener avec luy ung pointre pour nous faire une description & figure; et il respondy qu'il le feroit; et fisrent ordonner d'aller avec luy Bertout Gerytszone de Alcmair, Geryt Willemszone de Amsterdam, Floris Claissens de Wyenesse, & Vent Diericxzone d'Enchuysen. Ce fait, pour procéder oultre & tousiours gaingnier temps, demandasmes aus dits députez pour savoir s'ilz avoient fait contreditz aux comptes de Claes Corf & son filz, et ilz respondirent que non, mais les feroient quant icelluy Claes auroit fait l'estat de sa reste, pour les faire tout par ung volume; sur quoy ledit Claes dit qu'il en seroit prest le lendemain pour tout le jour.

Et pour ce qu'il estoit besoing à maistre Jaques de Almonde de partir le jour sieuvant et aller à la Leyde en une commission pour monseig^r^. de Culenburch contre le chapitre d'Utrecht, Floris Oom, dit le greffier, fu du consentement de tous subrogné en son lieu, pour avec nous parfaire nostredite commission.

Le venredi, XVIIe dudit mois de may, le dit Adrien Corneliszone, accompagnié d'ung pointre & des quattre députez dessusdits, & aussi de Jacop Jacopszone, rentmeester de monseig^r^. ou quartier de Kermerlant, se transportèrent sur le lieu dudit Hontsbosch, ainsi que ordonné leur avoit esté.

Et le lendemain, semmedi, XVIIIe dudit mois, rapportèrent de leur besoingné, est assavoir: que, pour préserver le pays de inundacion et totalle perdicion, force estoit de faire une inlage de VII à VIII^c^ verges de long derrière ledit Hontsbosch, ou lieu par eulx désigné et mis par figure, & néantmoins de pourvéoir oudit Hontsbosch et le entretenir & réparer le plus longuement que l'on pourra: car, après avoir bien veu et examiné les dits lieux, il ne leur semble point qu'il sera possible de, à la longue, povoir tenir ledit Hontsbosch, quelque réparacion que on y face, et se d'aventure il rompoit, la mer passeroit fort avant en pays; et ne veoient point les dessusdits que,

se la rompture se faisoit que Dieu ne veulle, où ne en quel lieu l'on pourroit adviser de résister à la mer, par ce que l'on ne peut savoir quel cours elle prendroit, et doubtoient qu'elle passeroit partout & feroit dommage inextimable ou pays, car les terres de ce quartier sont partout fort basses, & de si très mauvais fons en plusieurs lieux qu'il seroit impossible d'y povoir asseoir digue: par quoy estoient d'advis de à diligence & de bonne heure faire faire ladite inlage oudit lieu par eulx désigné, comme au lieu ad ce le plus propice & moins dommageable; & néantmoins de pourveoir aussy aus dites dunes.

Et les autres députez, par nous interroguiez qu'il leur en sembloit, respondirent, est assavoir: les députez de Brederode, en tant que touche l'inlage que, en ayant semblable figuere, ilz en feroient rapport au seigneur, leur maistre, pour, icelle veue, sur ce bailler son advis; mais en tant qu'il touche l'autre point des dunes, estoient d'advis que l'on procédast tousiours à la réparacion et fortiffication d'icelles à diligence, Claes Corff, au nom & comme receveur & procureur de monseigr. le conte d'Egmonde & de monseigr. l'abbé d'Egmonde, respondy qu'il n'avoit point charge, de par ses maistres, de riens concluire touchant ladite Inlage, mais trop bien de la réparation dudit Hontsbosch & dunes de Petten, et estoit d'advis que l'on devoit remectre à point les dites dunes tout d'une tire, depuis l'église de Petten jusques a Cupersdunen, qui sont environ XIc verges; Ceulx de Herlem estoient d'advis que ladite inlage se face par succession de temps, et que cependant & incontinent l'on pourvoye aus dites dunes; de pareil advis estoient tous les autres députez illec présens, si comme: Hoirne, Eynchuysen, Grootebrouc, ca, saulf à chascun ses excepcions pour la non contribucion; & ceulx de Alcmair estoient aussy de semblable advis, et oultre ce qu'on diguast le Zijp, s'il est possible.

Ce fait, nous mismes en délibéracion comment, en exécutant ladite conclusion, l'on pourroit réparer les dites dunes et les asseurer du moins pour ung temps; et après que ledit Adrien Corneliszone & les autres en eusrent longuement & diverssement parlé, finablement il fu dit par tous qu'il estoit impossible de bien en ordonner se l'on n'estoit sur le lieu, par quoy la déliberacion porta que ledit Adrien se transporteroit derechief seul sur ledit Hontsbosch, & feroit ung pourject de toutes les réparacions que on y auroit nécessairement à faire, affin de tant mieulx povoir adviser des deniers qui fauldroient pour icelle réparation: ce que fist ledit Adrien le meisme jour, & nous apporta le soir ledit pourject, dont la copie est icy attachié.

Ledit jour de semmedi, XVIIIe de may, ledit Claes Corf bailla en noz mains ung papier contenant plusieurs mises par luy faictes depuis la reddicion et affinement desdits comptes, contendant icelles estre déduytes de la reste par ly deue; et lesdits députez, après l'avoir oy lire, protestèrent de l'inpugner & contredire avec les comptes précédens tout par ung volume. Et à l'après disner lesdits députez, ayans eu en leurs mains ledit papier, le rapportèrent et servirent de leurs contreditz sur tous lesdits comptes et mises,

heemrade à Hoirn, car c'est trop hors du chemin, aussy ilz se tienent exemps dudit dicage et ont assez à faire à dicquer le leur, comme dit est. Et tous les autres députez fusrent de l'advis desdits de Drechterland.

Le lendemain, qui fu le dimence XIXe dudit mois, nous quattre visitasmes les comptes & papiers dudit Claes Corff sans riens y passer ne riens clore ne affiner obstante les dits contreditz et le délay prins par ledit Clais Corff de servir de ses salvacions; et iceulx veus, pour ce qu'il nous sembla le cler d'icelluy bien povoir monter à la somme de XIII^{c} XXIIII livres III sols obole pretz, ordonnasmes oudit Claes la desboursser et délivrer ou receveur quoi se fait pour à toutte diligence estre employez à la réparacion dudit Hontsbosch et dunes de Petten: à quoy depuis il condescendy, saulf touteffoiz son bon droit.

Et pour savoir combien de deniers fauldroient pour icelle reparation parfaire & asseurement de dunes pour ceste année nous interrogasmes ledit Adrien Corneliszone sur sondit concept, et il nous respondy que, pour deuement le faire, il n'y fauldroit guères moins de trois mille livres: parquoy nous conceupmes que encores d'abondant assiete seroit faicte; sur tous ceulx qui, jusques ad ce jour, ont contribué ès dictes réfections, la moitié de leur dernière taxe, est assavoir: sur ceulx qui ont payé IIII gros deux gros, III gros une blanck, et II gros ung gros, pour, avec lesdits XIII^{c} XXIIII livres III sols oboles pretz, estre employez oudit ouvraige selon ledit concept et non ailleurs, quelque ordonnance que nos dit S^{rs}. du conseil en Hollande facent ou contraire, affin que, par faulte d'argent, ledit ouvraige ne cesse ne ne demeure imparfait, le tout par provision et sans préjudice de nulle des parties ne de leur bon droit.

Et sur ce lesdits députez départirent en nous délaissant d'ordonner des dits diegrave, heemrades et receveur, disans qu'ilz n'y avoient plus que faire, et que tout le surplus se pourroit facilement conduyre par iceulx diegrave & heemrades.

Et tantost après, en débatant entre nous quattre ladite matière, pour ce qu'il nous sembla chose mal prense de trover lesdits diegrave & heemrades ydoines pour conduyre lesdits ouvrages si subit qu'il estoit besoing, nous nous approchasmes dudit Adrien Corneliszone, et eusmes le meysme jour plusieurs communicacions avec luy sur sondit concept, meisme pour savoir se luy meismes ne vouldroit point emprendre de faire et furnir à icelluy concept pour une somme de deniers dont serions d'accord ensemble; et fismes tant que finallement il nous présenta de, en dedens le mardy après la trinité, faire réparer l'une des VI vallées dont parle ledit concept, pour la livrer parfaite oudit mardi, de parfaire à tout ledit concept selon son contenu pour la somme de III^{m} livres, et se c'estoit trop, soy modérer à l'arbitrage de boines gens de XXVI^{c} à XXX^{c}, ou, en cas de reffus, soy contenter de payement & sollucion raisonnables de ce qu'il aura fait de l'une des vallées, au dit des meismes boines gens.

Lequel offre, quant à ladite vallée, nous acceptasmes, affin que l'ouvrage se commenchast & feust mis en train; et quant au restant, pour ce que la somme estoit

pour saulver lesquelz Claes Corff demanda délay & XV jours, qui par nous luy fu accordé, & ordonné d'en servir des salvacions en dedens lesdits XV jours, en tel lieu en Hollande que deux jours auparavant ly seroit par nous signiffié; et néantmoins que les comptes seroient par nous veus & visités pour adviser d'une somme que pourra desbourser ledit Claes par provision en déduction de sa reste, pour commencher la réparacion dudit Hontsbosch, veu qu'il est fort & plus que nécessaire d'y procéder à diligence.

Ce fait, pour procéder à faire nouveaulx officiers pour ledit ouvrage, nous interrogasmes lesdits députez du nombre & des personnaiges que l'on y pourra commettre; et ilz nous respondirent qu'il en fauldra VI pour le moins, est assavoir: ung diegrave & V heemrades dont l'ung sera receveur, aux gages, est assavoir: le diegrave de XXX livres par an, par dessus les amendes accoustumées en fait de dicage qu'il appliqueroit à son prouffit, & chascun des V heemrades aussy XXX livres sans plus, saulf le receveur qui, pour ses paines, auroit pardessus sesdits gages ce que par les commissaires, oyant son compte, luy seroit taxé & ordonné.

Et pour trouver et choisir bons personnaiges, riches & diligens, les aucuns desdits députez nous baillèrent plusieurs noms par escript, est assavoir: les députez de Brederode, Vranck van Alckemade pour estre receveur, Joost van Minnen, Arent van Audrichem, Wouter van der Horst, & Dieric de Weert, et pour clerc & solliciteur Cornille Pieterszone, demourant sur Cleyburch; les députez de Haerlem nous baillèrent deux billets, pour heemrades et receveur, en délaissant la nominacion des diegrave à monseigr. le lieutenant, est assavoir: en l'ung l'escoutète de Stedum pour Brederode, Staes Claessens pour Amsterdam, Dierick Simonszone pour Alemair, Jacop van Noortwijc pour Hoirn, et pour receveur Jacop Egbertszone de Haerlem; et en l'autre, l'escoutète de Stedum pour Brederode, Jaques Egbertszone ou Dieric van Bekestein pour Haerlem, Staes Claessens pour Amsterdam, & Geryt Pieterszone pour Alemair; ceulx d'Amsterdam en délaissant pareillement la nominacion de diegrave à monseigr. d'Egmonde, & le premier heemract à la nomination de monseigr. Josse de Brederode, misrent pour Haerlem Jaques de Wael, pour Amsterdam Staes Claessens, pour Alemair Pieter Claessens, & pour Hoirn Jan Alaertszone; Ceulx de Alemair baillèrent oultre VI noms, pour d'iceulx faire diegrave, heemrades & receveur, ainsy que bon sembleroit, est assavoir: maistre Dieric Potter, Dieric van Bekestein, Joost van Minnen, Jacob de Wael, Jacob van Egmond & Geryt Willemszone d'Amsterdam; Ceulx de Hoirne, d'Enchuysen, & autres de Drechterland, délaissèrent à messeigrs. d'Egmonde & de Brederode la nomination du diegrave & du premier heemract, et pour les autres heemrades & receveur nommèrent, par escript, par protestacion de par ce ny eulx non submettre oudit dicage ni à la contribucion d'icelluy, Jaques de Wael ou Jaques Egbertszone pour Haerlem, Staes Claessens pour Amsterdam, Pieter Claessens pour Alemair, & Bertelmeeux Floer, & disrent de bouche qu'il est impertinent de parler de mettre aucun

fort grande et que lesdits députez, à qui la chose touche, estoient pour la pluspart partis, aussy considérans que, se nous ne besognions à temp avec ledit Adrien, ledit ouvrage se pourroit grandement retarder, et tellement que peut estre il ne seroit fait en ceste année veu que le temps est fort avancé, sachant aussy d'aultre costé que icelluy Adrien, qui a ses gens jusques à IIII ou Vc hommes, ouvrans à Husdyne tout prestz pour les mettre en euvre, sur ledit ouvrage quant ilz auront fini ou lieu où ilz besognent, qui sera dedens la fin de ceste sepmaine et devant la pentecouste, & que s'il ne peut incontinent employer lesdits ouvriers sur lesdits Hondsbosch, il seroit taillié de les faire départir ou mener avec luy en Oostfrise, où il est mandé de par monseigr. de Saxen nous contendismes à tenir la chose en train, sans la rompre ne sans l'accepter ou refuser, et fismes tant que ledit Adrien fu content de différer nostredite acceptacion du restant jusques oudit mardi après la Trinité, pendant lequel temps nous manderions lesdits députez pour eulx en parler & savoir de leur voulenté, ainsy que toutes ces closes mieulx appèrent par l'accord signé de la main dudit Adrien icy attachié.

Et depuis nous avons fait advertir ceulx à qui la matière touche, et qui y ont accoustume de contribuer oudit Hondsbosch, de ce que dit est, et les admener à estre devers nous, à Alcmair, le lundi après la Trinité, pour le lendemain nous trouver sur ledit Hondsbosch, et par ensemble visiter l'ouvrage que ledit Adrien y aura fait, pour selon ce nous conduyre, d'accepter ou refuser le surplus dudit accord, et en oultre procéder à la provision de la tuycion & deffence dudit Hondsbosch et créacion de nouveaux officiers, ainsy qu'il appartiendra. Et ce fait, sommes nous, commissaires, le lendemain, XXe de may, partis de Alcmair & allez en autres affaires.

Le pénultiesme de may anno Vc IIII nous, estans à Medenbliec, escripvismes & mandasmes à Claes Corff par propre messager, à la réquisicion de partie, qu'il fist ses salvacions prestes, pour en servir le lundi sieuvant, IIIe de juing, en la ville de Alcmair.

Le lundi après la Trinité, IIIe de juing, anno Vc IIII, se trouvèrent à Alcmair, devers nous, Philippe Wielant, Jehan Roussel, Jacques d'Almonde et Floris Oom, fils Jehan, les députez qui s'ensieuvent, est assavoir: pour Haerlem, Dieric van Bekestein et Jacop de Wale; pour Hoirne, Jehan Allaertszone, bourgmaistre; pour Eynchuyse, Simon Isbrantszone & Volkaert Simonszone; pour Scagen, Hendric Janssens & Simon Claessens; pour Grootebroue, Dieric Janssens; et pour Wyenesse, Floris Claessens; avec lesquelz nous allasmes le lendemain, IIIIe dudit mois, sur le Hondsbosch & dunes de Petten, pour veoir ce que avoit faict ledit Adrien Corneliszone, & en oultre procéder à la réparation & seurté desdites dunes & Hondsbosch, ainsy qu'il appartiendroit. Et pour ce que nous n'y trouvasmes riens de fait sur quoy penssions prendre pris, et que la chose requéroit haste, aussy que ledit Adrien Corneliszone n'estoit pas là pour plus avant en communicquier à luy, nous délibérasmes de faire faire par bestedinge la dite réparacion selon le pourject & concept dudit Adrien Corneliszone, et fismes lire tout hault icelluy concept devant les paysans, qui estoient illec assemblez en grant

nombre, en offrant à chascun par bestedinge une porcion de X ou de XII verges quiconque le feroit pour le moindre pris à le livrer le jour de seint Laurens prouchainement venant tout parfait; et publyasmes ladite bestedinghe selon ledit pourject, saulf seullement de la bestekinge de roseaux & de glay, laquelle l'on feroit faire par autres & en autre temps; et procédasmes si avant que icelle bestedinge demeuroit aux personnes, & pour le pris déclairés en ung papier icy attachié.

Et le lendemain, que fu le Ve dudit mois de juing, vindrent devers nous, à Alemair, les députez de monseig^r^. de Brederode, est assavoir: Alaert van Wale, diegrave de Vyane, maistre Bertoult van Duren & Joost van Minnen, faisans leur excuse de ce qu'ilz n'estoient venus le jour devant sur ledit Hondsbosch. Et tantost après nous fismes assembler tous lesdits députez sur l'ostel de la ville dudit Alemair, et leur demandasmes s'il y avoit encores plus riens à faire. Et ledit Claes Corff, ou nom de monseig^r^. d'Egmonde, répondy qu'il n'avoit point charge de riens assentir et conclure en ceste matière, car ledit S^r^. luy avoit escript qu'il désiroit que l'on venst conclure toutes choses devers luy & dedens le conseil à La Haye; néantmoins il vouloit bien dirè, ou nom d'icelluy S^r^. et aussy de monseig^r^. l'abbé d'Egmonde, ses maistres, qu'il luy semble que l'ouvrage conceu par Adrien Corneliszone n'estoit point souffisant assez pour résister à la mer, & qu'il seroit bien besoing de plus efforchier icelluy ouvrage et faire les dunes beaucoup plus larges et plus haultes que ne disoit ledit concept, et aussy d'entendre à faire à la saison advenue l'inlage dont avoit esté parlé, & de asseoir et taillier des maintenant une bonne somme pour faire icelle inlage;

Et lesdits députez de Brederode disrent que le pourject de Adrien leur sembla bon, ensemble tout ce qu'il avoit fait en ceste matière, que la lettre du lieutenant venoit trop tart, que non obstant icelle devans procéder à faire diegrave, heemrades & receveur pour conduyre ledit ouvrage et leur baillier charge de efforchier icelluy, se besoing leur sembloit, disans que ledit concept ne empeschera riens que l'on ne puisse tousiours bien eslargir et estendre les dites dunes & les faire aussy haultes & aussy larges que l'on vouldra. Et quant à l'inlage disoient que pour maintenant il souffisoit dudit ouvrage, & que en cest yver l'on verra comment il se portera pour selon ce régler à la prouchaine saison ou fait de l'aultre inlage, ainsy qu'il appartiendra.

Tous les autres députez fusrent du meisme advis, et qu'il souffisoit pour ceste année de l'ouvrage qui a esté advisé par ledit Adrien Corneliszone.

Ce fait, lesdits députez requisrent que Clais Corff servyt de ses salvacions comme il fist; et icelles salvacions leutes en publique, lesdits députez disrent qu'ilz ne vouloient plus riens dire ne escripre fors seullement exhiber ung acte de la cour de Hollande, daté du XVIIIe de mars l'an V^e^ et deux, par laquelle appert que les deniers par eulx accordez pour le Hondsbosch fusrent accordez par protestacion expresse qu'ilz ne savoient convertir ailleurs que oudit Hondsbosch, eulx rapportans de surplus en nous commissaires. Et ledit Claes demanda copie dudit acte pour le débattre, ce qu'on luy accorde à huit jours.

Depuis lesdits députez de Brederode requisrent que l'on voulust demander aux autres députez, illec présens, s'ilz ne seroient point contens que l'on passast esdicts comptes au Sr. de Brederode les journées et vacacions qui luy avoient esté rayez; Et les députez sur ce interroguez respondirent, par la bouce de Dieric van Bekestein, qu'ilz en avoient délibéré et respondu en la dernière assemblée, est assavoir, que chascun devoit venir à touttes journées sur se propre boursse, et riens à la charge du pays; et que maintenant ilz estoient encoires de ceste oppinion & n'y vouloient riens changier. Et ledit Claes Corff, ou nom de monseigr. le lieutenant d'Egmonde, dit qu'il estoit bien content que l'on passast oudit Sr. sesdites vacations pour ceste fois et sans préjudice, pourveu que on face aussy le pareil oudit abbé d'Egmonde.

Ces choses ainsy faites, nous advisasmes de ordonner deux gens de bien pour avoir le reguart sur ledit ouvrage et faire chachier avant lesdits paysans, tant que les diegrave, heemrades et receveur, feussent faits et créez; et ordonnasmes Jan van der Horst, demourant à Camp, et Zeger, demourant à Petten, ausquelz escripvismes lettres pour ainsy le faire; et promismes de les bien faire payer de leur labeur en rendant le compte.

4 Juni 1504. Antwoord van Klaas Corff op de aanmerkingen tegen zijne rekening en verantwoording, overgegeven aan den commissaris P. Wielant.

COPIE d'une pièce de procédure intitulée „Antworde „ende salvatie gedaen ende overgegeven bij Claes Corff „Dierycx zoone inden name van hem selven ende van Dieryck, „zijnen zoone, als ontfangers van den Hontbosch, up den „eysch die bij eenige vande gedeputteerde als vanden heere „van Brederode andere steden ende Ingelanden gedaen ende „overgegeven is geweest up die rekenynge overgegeven bij „den vorschreven Claes Corff alsoo wel die geslooten zijn „als noch ongeslooten is." Conservée en copie dans les archives du grand conseil de Malines (appels de Hollande).

Eerst ende ten geene daer zij zeggende zijn int eerste article dat die pennijngen die uitgegeven zouden wesen ter sómme van X h. LXI p. XIX s. van XL g. zoude alleenlijc roeren-de Zijp ende Vriesendijc ende niet t' vorschrevene Hontsbosche, zoe dat niet en behoirt gestelt te zijne int uutgeven vander rekenijnge vanden Hontsbosche etc., andwort ende salveert hier op de selve Claes Corff inde name als boven angaende dattet roeren mach den Vriesendijck, hoe dat waer is dat die bevloeide coggen na oude costumen ende usancie overmits die bevloeynge vande watere, sustineren ende zeyden vrij te wesen van allen contribucien ende lasten diemen up de zelve zoude hebbe moegen stellen, dat nyetemin zoe heeft mijn heere de stadhouder ende mijn heeren vanden raide van Hollant, omme dat men voirde selve coggen eenige pennijngen zoude moeten uutgeven, zoe veel gedaen gehadt, dat zij up ele morgen gelegen inde selve vier coggen, inde ommeslach vanden Hontsbosche mede hebben doen ommeslaen eene stuiver, beloipende den selven ommeslach up te vornoemde vier coggen ter somme van V^{c} h. LXIII p. van XL g., welcke pennijnge ende ommeslach niet gedaen en zoude hebben geweest, ten hadde gedaen die oncosten ende anders diemen doen moste voirde vorschrevene Vriesendijck ende hebben dairomme mijnen heere de stadhouder ende raede den vorschrevene rentmeester belast gehadt ende gepasseert bij zekere actes, dat uutgeven alsoe te doen als gestelt ende gepasseert is inde vorschrevene rekeninge, soo dat met goede redene dese vorschrevene pennijnge int uutgeven gestelt ende gepasseert zijn geweest ende sculdich zijn gepasseert te blijven.

Item, angaende dat uutgeven vande pennijnge gegaen totter Zijp, salveert dairop de voirnoemde rentmeester hoe dat waer is dat mijnen heere de stadhouder ende zekere vanden raede, om die groote crancheit vanden Hontsbosche ende perijckel datter gesce-

pen was te commen tot diversche stonden, ontboden hebben gehadt diversche persoonen, zoe uut Zeeland, uuten lande van Putte ende elders, ende hebben aldaer inde tegenwordicheit van de voirschrevene gedeputteerde doen ondervraegen ende ondersoucken, hoe datmen best zoude onderhouden t'vorschrevene Hontsbossche ende bij wat maniere, eyntlijck zoe is bij t'meestendeel geraemt ende gezeit geweest, indien datmen de Zijp mochte toeslaen ende bedijcken, dat alsdan t'Hontsbosche ende perijckel van dien bescut ende gëeviteerd zoude wesen, soo dat uut dien om te hebben experiencie wattet zoude comen of moegen profijteren ende dat met een cleynen penninghe dat prouven zoude moegen, soe dat bevolen is geweest dat men uute penninghe vanden vorschrevene Hontsbosche t'zelfde werck beghinen ende beprouven zoude, in zulck scijn dat allen den geenen diet saegen vande gedeputteerde en anderen die dairtoe geroupen waeren t'selve laudeerd, ende is dairomme bij mijnen heere de stadhouder ende raede van Hollant den selven rentmeester bel st geweest bij acte dat alsoo te doene welverstaende indien de Zijp hier namaels bedijct worde dat de ingelanden vander selve Zijp sculdich zoude zijn de selve pennijnge weder te restitueren totte onderhoudenesse vanden Hontsbosche, als dit altesamen blijcken mach bij der acte daer van wesende, zoe dat de voirnoemde rentmeester doende t'gunt dat hij in rekeninge gestelt ende hem gepasseert is, sculdich is gepasseert te blijven.

Item, angaende dat IIe article van de vorschrevene gedeputteerde, salveert dairop de vorschrevene rentmeester, hoe dat waer is dat mijnen heere de stadhouder ende mijn heeren vanden raede, considererende de groote perijckel vande vorschrevene Hontsbosche, ende omme daer inne te remedieren, hebben dair omme gedeputteert gehadt principalijck eenige gedeputteerde, die daer wesende om t' welvaeren vande selfde Hontsbosche, gereist ende oic duergesien hebben de Zijp duer middel van dien gelijck die gemeensaem was zoude moegen bescutten ende eviteren die perijckel van t'Hontsbosche ende hebben voert de selfde gedeputteerde uut bevele als boven, om dat die vorschrevene vier bevloeyde coggen mitten watere bevloeit waeren, om die wederomme in state te bringhen ende die nochtans contribuerde in t'Hontsbosche als vorschreven is, gereist gehadt up den vorschrevenen Vriesendijck, daer zij alleenlijc twee daegen inne gevaceert hebben ende niet meer, ende dairof ende van als haer advis gereporteert gehadt mijnen heere de stadhouder ende raidt vorschreven, zoe dat den selven bij acte gepasseert is geweest huere dachgelden uute pennijngen vanden vorschrevenen Hontsbosch ende is bevolen geweest den rentmeester die pennijngen alsoo te betalen, als hij sculdich was van doen, zoo dat t' selve uutgeven sculdich is gepasseert te blijven.

Item, angaende dat derde article salveert de vornoemde rentmeester alsoe up die landen vande vorschreven bevloide coggen, op elck morgen eene stuiver mede ommegeslagen is geweest mitte pennijngen vande Hontsbosche diemen niet ommegeslagen zoude hebben ten hadde gedaen geweest om dese ende gelijc oncosten vanden Vriesendijc te vervallen, alsoo zij bevloeit waren mitten watere ende perconsequensij vrij ende exemt

waren van oncosten, zoe heeft mijnen heere de stadhouder mitten Raide van Hollant dese vorschrevene oncosten geordonneert ende gepasseert gehadt bij haer acte upte vorschreven rentmeester om die te betalen als hij navolgende dien sculdich was van doen uuter ommeslach vande vorschrevene stuiver upte morgen, zoo dat t'gunt dat hem gepasseert is in zijne rekeninge sculdich is gepasseert te blijven, als voeren.

Item, angaende t'vierde article van de vorschrevene gedeputteerde, salveert ende andwort dairop de vorschrevene rentmeester dat hij voer die vacatie ende reyse vanden heere van Bréderode ende andere gedeputteerde die zij zeiden gedaen te hebben up den vorschrevenen Hontsbosche, Zijp ende elders, gestelt heeft gehadt in zijne rekeninge, meenende daermede indien hem t'selve gepasseert worde hemluyden te contenteren ende alsoe hem dat al geroyert is geweest bij de geenen die dairover geweest hebben, zoe stelt hij dat ter declaratie van mijnen heere de commissaris ende nyetemin is de selve rentmeester wel te vreden indien ghij, mijn heeren, goeduncf dattet behoirt beter te wesen ende u belieft hem dat te ordonneren ende te passeren in zijne rekeninge upte leggen ende te betalen uuten pennijnge, noch up dese tijd wesende in zijnen hande.

Item, angaende t' V^{e} article aengegeven bij de vorschrevene gedeputteerde, salveert ende andwort dairop de voirschrevene rentmeester dat hij den vorschrevene dijcgrave ende heemraeden alsulcke dachgeld gegeven en betaelt heeft gehadt als zijn voirsaite den selven plegen te doen ende niet meer, ende heeft voirt de selfde rentmeester als die dijcgrave ende heemraeden yet besteedt hadden te maicken die pennijnge om betalinge dair van te doen eenige van hemluyden gegeven gehadt ende daer van certificatie van hemluyden genomen, als Dieryc Potter zijn voirsaet plach te doen ende hebben voert die dijcgrave ende heemraeden die pennijngen niet wel betaelt ende uitgegeven gehadt, als zij sculdich waren van doen, als de vornoemde rentmeester wel vermoet dat se gedaen hebben, dat en kan men den rentmeester niet imputteren, want hij geen comptie daer van genomen en heeft, maer men mach daer van aenspreken die dat alsoe gedaen moegen hebben ende alsoe dan de vornoemde rentmeester genomen heeft gehadt sulc certificatie verificatie als hem mogelijc was van doen ende van ouds alsoe geplogen heeft, is dairomme t'selve int uitgeven van zijne rekeninge gepasseert ende sculdich alsoe gepasseert te blijven ende t'gunt dat dairof noch niet gepasseert en is sculdich is gepasseert te worden.

Item, angaende t' VIe article aengegeven bij de voirschrevene gedeputteerde, salveert ende andwort dair op de vornoemde rentmeester als hij voren up dat eerste tweede derde ende vierde article geseit ende geantwort heeft gehadt, twelc hij hier laet overhaelt om de cortheits wille, ende zeit up die andworde up de selve articlen verclaert dat men sculdich is hem t'geen dat hij in zijne leste rekeninge gestelt heeft gehadt te passeren.

Item, angaende t' VIIe article daer de vorschrevene gedeputteerde beletten willen dat men den vornoemden rentmeester niet passeren en zoude voor zijne wedde, den

XXe penninck van zijnen ontfanck, navolgende zijne commissie, gelijc zijne voirsaeten gehadt hebben, voer hem nemende dat hij zoe veel gehadt zoude hebben in drie jaeren als sijn voorsaet in XVII jaeren etc., salveert ende andwort dairop die vorschrevene rentmeester dattet voirnemen ende t' vorstel van de vorschrevene gedeputteerde onduechdelijck is want den rentmeester heeft overmits die grotheid van zijnen ontfanc meer sorg ende arbeits moeten doen, dan indien t' ontfanck clein geweest hadde, heeft oick overmits die onwillicheit vande geene die deze penningen betalen zouden meer costen ende moeyenisse gehadt dan zijne voorsaeten in twee jaeren gehad mochten hebben, als men dat wel bevoelen ende weten mach, zoe dat dairomme de selve rentmeester men sculdich is navolgende zijne commissie hem te passeren alsulcke wedde als men dien selfden beloeft heeft gehadt inde selve commissie, te weten: den XXe pennijnck, als Dierijc Potter, zijn voirsaet, gehad ende hem gepasseert zijn in zijne rekeninge.

Ende salveert ende concludeert met dese voirschrevene redene de vorschrevene rentmeester dat t'gunt dat hem gepasseert is in zijne vornoemde twee rekeningen, gepasseert zal blijven ende dat noch niet gepasseert en is in zijne leste derde rekeninge, oic mede behoirt gepasseert te worden.

Overbrocht den IIII^{en} van Junio, anno V^{h} IIII t'Alcmeir voor ons.

(signé) P. WIELANT.

Vermoedelijk 1504.
Verklaring van gecommitteerden, door het Hof benoemd, omtrent de nieuwe dijkage, de bedijking van de Zijpe, den zeedijk bij Medemblik enz.

COPIE d'une pièce conservée en copie dans les archives du grand conseil de Malines (appels de Hollande).

Ordonnancien ende verclaringe alzoe die gecommitteerde geordonneert bij mijne heeren den stadthouder ende raeden van Hollant, Zeelant ende Vrieslant getogen zijn geweest op te nyeuwe dijckagen ende meer andere dijcken, als op ten Vriesendijck ende anders daer die gecommitteerde, te weten: Adriaen Cornelis, als rentmeester van Zuyt Hollant, Adriaen Ewoutsz., Willem Willemsz., dijckgrave van den Nyeuwenlande, Meeus Haddez., van den Goereede, Jan Waddez. ende Huge Pietersz., sputen (?) gemeender hant stellen alhier op correctie voer haer advijs ende goetduncken tot proffijte van den lande gelijck hier naer sal volgen.

Eerst ende alvoeren, zoe is waer dat die gecommitteerde voornoempt zeggen dat die Zijpe daer zij geweest hebben, is wel doenlick om te bedijcken ende bij alzoe dat die bedijct waeren, zoe is waer dat de voorschreve Zijpe zoude wesen eene groote bescermenesse ende zeer tot lichtenesse van den Hontsbosch, want tselve Hontsbosch grooten last lijdende is van den noortwesten storme, commende vuyter zee ende den treck ende loop van den water die om den houck van Petten passeert, vallende dweers over die Zijpe groote interest ende scade doet an tselve Hontsbosch, meer bij alzoe dat die voornoemde Zijpe bedijct waer, alsdan zoe zoude den storm commende vuyten noortwesten gheenen ganck noch cours meer hebben varder dan totten nyeuwen dijck die leggen zoude op te voornoemde Zijpe, twelck bij desen redenen een groot bescut ende bescermenesse wesen zoude voer tvoerschreve Hontsbosch.

Item, noch is waer indien dat die Zijpe bedijct waere, dattet water commende op ten noort westen wijnden vuyter zee vallende dwars over die Zijpe, zoude moeten passeren varre teynden d'Ooge omme, eere dattet zoude mogen commen an den Vrieschen dijck, twelck ten alder minsten later zoude commen, meer dan een ghetijde eer dattet an den Vriesendijck commen zouden mogen dant al te hans op dese tijt doet.

Item, noch is waer dat alle de ghuene die mits der nyeuwer dijckaege bevrijt zouden worden en zouden nyet meer dan eens cost helpen dragen, ende mids eens cost geleyt wesende, zouden daer bij behouden zijn als een vast ende sterck lant.

Item, zoe is waer dat alle die ghene die binnen desen nyeuwer dijckaegen nyet vallen en zouden als die van Medemblieck; 'twater als nu commende bij eene getijde vuyter zee, op eene noortwesten wijnde, twelck bij desen dijckage verloopen zoude een getijde oft meer ten alder minsten, ende die van Medemblieck, naer haer confessie ende oeck naer onsen verstant, zoude belecten twee voetten waters recht op staende ende dat bij der nyeuwer dijckaege van den zelven Zijpe.

Item, zoe is waer dat zommige van den gedeputeerden voeren verclaert geweest zijn opt Maersdiep omme aldaer te anscouwen ende te bezien den cours van den watere, ende dat overmits of die sommige zeggen zouden willen dattet Ooge, toebehoerende mijn heer van Breederoode, daerof scade ende interrest zoude mogen lijden, twelck die voornoemden commissarissen nyet en zouden connen bevinden dat mijnen voornoemden heere van Breederoode daer bij eenich interrest oft scade zoude mogen hebben bij den voornoemden dijckaegen van den Zijpe.

Item, noch is waer dat den zeedijck van Medemblieck zeer quaet is ende vele te laege nae beloept des waters toegeleyt is, daer op dat die voornoemde commissarissen dunct voer haer advijs dat men aldaer hoefden zouden moeten vuytsteken, mits der diepte ende stroom vast an den dijck loopende bij twee vademen, diep wesende ten leechsten wateren of daer omtrent, ende dat van Sinte Pancras kercke af streckende voor bij der stede van Medemblieck voorscreven totten hoefde toe, ende die selve hoefden aldaer geordonneert wesende gesteken te zijn alzoe wel van den vloet, als van der ebben, ende die hoefden an beyden zijden ende oeck teynden mit goeden eycken balcken, wel gegordt ende gebonden, ende binnen mit elsen palen wel gevult ende doerbonden, alst behoert, ende dat na den heysch van den wercke, die meeste hoefden boven breet wesende acht voeten ende an weerzijden, ende teynden wel ghesloten mit ijspalen, ende die vlack ende dijckstaefs opgaende ende boven wel gesloten, twelck bij deser redenen sal zijn tot bescermenesse van den hoefden ende ganck van den ijse. Ende angaende van anderen cleyne hoefdekens van elsen, die men liggen moet tusschen die groote hoofden, die behoerden boven wel te wesen gegordt ende gesloten, naer den eysch van den wercke, die cleine hoefden breet wesende boven op zijn lijff vier voeten ende lange acht roeden, ende die voornoemde groote hoefden lanck te wesen thien roeden.

In den eersten, zoe zijn die kuer van den dijcke die tegens der zee zoude wesen, negen roede breet, beneden toeleggens, XII lanc voeten hoech, op teffen stael tpeil te haelen hemel hoechte, dat is te verstaen van Putte af touter Ooch toe, ende dat naer twaeter pas ende boeven breet blijvende op zijn canten een roede breedt van XII voeten van binnen ingaende een derdendeel ende van buyten de twee deel inkant ende vuytkant, heven hoegen scaft recht onder de lijne, den barm binnen tween roeden breet blivende ende den zeedijck buyten al te stekent ende de crammen met goeden gleuwe, te wetene, tarwe, rogge oft hevene beneden van den thee van den dijcke tot boven

an de crune van den dijck toe, te weten, drie crammen op den voet van elck gleu een cramme.

Item, den medijck moet zijn vijff roeden toe geleyt ende sal zijn eenen voet hoeger dan den Vriesendijck, daer de medijck an commen, sal hemel hoechte duergaens ende zal boven breet blive XII voeten, van binnen ingaende, een derdendeel ende van buyten een twee deel den barm buyten ende binnen twee roeden breet scaft recht onder de lijne.

2 December 1521. Uitspraak van commissarissen uit den Hove, handhavende de vrijstelling van Waterland en Zeevang van de Hondsbosch-contributie.

COPIE d'une sentence reposant en copie authentique aux archives du grand conseil de Malines. (*Procès de Hollande jugés en appel audit conseil.*)

Inde saicke hanghende voor ons Gherit, heer van Assendelft, ridder, ende Vrederick van Renes, heer van Malle, raiden van den hove van Hollant, als commissarijzen bij denselven hove daertoe geordenneert, blijckende bij acte in date den veerthiensten dach in meye lestleden, tusschen Jan van Schaigen, rentmeester van Duynen van Petten ende van den Hontsbossche, als procuracie hebbende van de prelaet van Egmondt, van heer Joost van Borsselen, heere van Schagen, ridder, in den name van hem zelven ende vervanghende zijn ondersaten ende ingelanden van Schager cogge, van die stede van Harlem ende van Alcmaer, in den name van hueren poirteren alle contribuerende tot reparacie ende onderhoudenisse van 't voerscreven Hontsbossche, eysschers ter eender zijde, ende die van den steden van Edam ende Monickdamme, inden name van hueren poirteren, mitsgaeders die van Waterlant, verweerers, ter andere zijde, allegerende den voerscreven eysscher dat die ingelanden contribuerende onder 't Hontsbosch zoe langer zoe meer belast werden in donderhoudenisse van 't voerscreven Hontsbossche, Duynen van Petten ende Nolmerduyn, ende dat nochtans indien 't voerscreven Hontsbossche inbrake ende inondeerde, dat Godt verhoeden wil, die voerscreven van Eedam, Monickedam ende Waterlant mede bevloeyen souden, concluderende dat die voerscreven van Eedam, Monickdam ende Waterlant gecondempneert zullen weezen tot reparacie van de duynen Petten, Hontsbossche ende Nolmerduyn, mit dat daer an cleven zall mogen, nae advenant van huere margentalen te contribueren, margen margens gelijck, maickende in cas van proces eysch van costen.

Teghens welcken eysch die voerscreve verweerers hebben doen antwoerden, seghende dat al waert zoe dat 't voerscreven Hontsbossche, duynen van Petten ofte Nolmerduyn inbrake, dat die landen van hem verweerers nochtans daer bij niet bevloeyen en soude, gemerct dat zij bij den rinck van Waterlant ofgedijct zijn op hen zelven ende den voerscreven rinck van Waterlant zoe verre gelegen is van 't voerscreven Hontsbossche dat zij duer den inbreexem van dien gheen last en moghen lijden. Segghende voirts dat die zelve verweerers zoo zeer ende grootelicken belast zijn mit grote zwaire lastige dijckaige tot veel plaetsen alle andere indijcken voorde meeren ende andere

inweegen die zij al tot huere coste moeten onderhouden dair doer zij zoe zeer belast zijn dat henluyden niet mogelick en is meer lasten te draigen, bijzonder gemerct die snoetheit ende cleyne waerde van den lande onder Zeevanck ende Waterlant gelegen. Seggende voerts dat wijlen hertoege Aelbrecht van Beyeren, grave van Hollant, int bedijcken van de Purmera henluyden gegondt, gegeven ende verleent heeft bij expresse previlegie dat zij van den landen in Waterlant ende Zeevanck ghelegen nargens geen dijck gheven noch houden en zullen dan op ten dijck van den Purmera voerscreven, mit meer andere middelen bijden verweerers in haer antwoerde ende duplicke geallegeert, concluderende tot absolucie van den eysch ende conclusie bijden eysscher zoe hij procedeert op hen genomen, maickende eysch van costen.

Tegens welcke antwoirde is bij den eysscher zoe hij procedeert, gerepliceert, ontkennende dat die verweerers offgedijct zijnde zulex dat zij niet en zouden mogen bevloeyen bij den inbrekinge van den Hontsbossche, duynen van Petten ende Nolmerduyn, seggende dat die contrarie van dien expresselick blijcken zal bij inspectie oculaer, ontkennende oick 't inhouden van den voerscreve previlegien, ijmmers zulexs te luyden als dat bij de verweerers voert gestelt wordt, seggende dat al waert zoe dat die zelve verweerers 't zelfde previlegie hadden dat die zelven henluyden nochtans niet en zoude prouffiteren, gemerct dat die van Noerderlandt, Drechterlant, van Gheestmersambacht ende meer andere gelijcke previlegien hebben, ende nochtans die niet jegenstaende moeten contribueren inde onderhoudenisse ende reparacie vande voerscreve duynen van Petten, Hontsbossche ende Nolmerduyn; seggende voirts dat die lasten bij den verweerers geallegeert hem luyden oick niet en behoeyren te prouffiteren, gemerct dat die voerscreven van Noerdelant, Drechterlant ende Gheestmerambacht, gelijcke ende meerdere lasten hebben te draigen ende nochtans en wordden dair omme niet gesupporteert inde contributie van den voerscreven Hontsbossche mit zijnen ancleven, persisterende mits desen bij sijnen eysch ende conclusie hier voiren genomen.

Tegens welcke replicke es bij die verweerers gedupliceert, elex vanden voerscreven partijen, allegerende meer redenen ende middelen, dair op bij ons, commissarijzen voerscreven, tot verzouck van beyde de partien gehoirt sijn diverse getuyghen ende oeck genomen inspectie oculaer ende sijn oick in onsen handen gelevert diveerse copien van brieven in onsen voerscreven proces-verbael geinsereert, mitsgaders procuracien alzoe veel van d'een zijde als van d'ander. Ende dair nae hebben die voerscreven partien gerenuncheert van yet meer te willen produceren, hebben oick gerenuncheert van reprochen ende salvacien, in rechte geconcludeert ende recht begheert, blijckende bi acte in date den yersten dach december lestleden.

Soe ist dat wij commissarijzen voerscreven, duerghesien ende overgewaigen hebbende al dat toe materien dienende is hebben, uut crachte van onze voerscreven commissie de voorseyde verweerers geabsolveert ende absolveren mits desen van den eyssche ende conclusie biden voerscreven Jan van Schaigen, zoe hij procedeert, op henluyden geno-

men, ende compenserende de costen. Des t'oreonden zoo hebben wij Gerit, heer van Assendelft, ridder, ende Frederick van Renes, heere van Malle, raiden ende commissarijzen voerscreven, elcx onse gewoenlijcke handteyckenen ende zeghelen hier onder ghestelt, opten tweeden dach van december, anno vijftienhondert eenen 'twinch.

Dese copie accordeert van woerden tot woerden mitten principael brief wel bezeghelt. Wij Pieter Jan Reckisz ende Pieter Claessone als schotvanghers van Randorp nu ter tijt sijn kennende alsoe als wij gheen besworen scriver en hebben, soe hebben wij elx onsen ghewoenlijck hanteiken hier onder gheteikent int jaer van XV^{c} ende XXX.

Signé 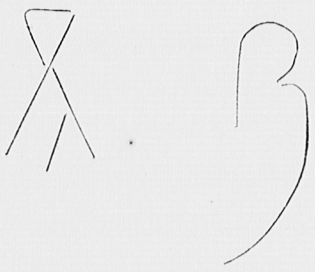

31 Juli 1525. Sententie v. h. Hof, dat de gemeene buren van Ursem de landen van Misercogge niet hooger in het Hondsboschgeld mogen aanslaan dan die onder Ursem.

Die van Misercogge contra die gemeen buyeren van Ursem.

In der sake hangende voir den Hove van Hollandt tusschen die gemeen buyeren ende ingesetenen van Misercogge, impetranten van zekere mandemente penael ende van relief ter eenre zijde, ende die gemeen buyeren ende ingesetenen van Ursem, gedaichden ter andere,

allegerende die voirs: impetranten hoe dat huere landen ende der gedaichden landen leggende zijn bij malcanderen ende jairlicx gemeenlicken zekere oncost ende last hebben van tHontbossche bij hemluyden gelegen omme tselve te onderhouden, ende hoewel die impetranten nyet meer verbonden ofte verobligeert en staen in de lasten van tHontbossche voirs: dan die voirs: gedaichdens, mair behoiren mit malcanderen in dezelve lasten te contribueren morgen morgens gelijck, desnyetjegenstaende die gedaichden vervoirderen hem dagelicx der impetranten meer te belasten dan hoer eygen landen in de contributie van de lasten van tHontbosch voirn: hoewel nochtans des gedaichdens landen ongelijck meerder ende grooter zijn ende naerder gelegen den Hontbossche, ende bij gebreke van der reparatie van dien meer belast zouden wesen dan der impetranten landen, ende daerenboven zoe minderen der impetranten landen dagelicx ende worden afgespoelt van den binnenwateren, ende nochtans maken die gedaichden die ommeslagen zoe onredelicken dat in elcken ommeslach dimpetranten wel moeten betaelen die drie deelen van der geheelder portie van tlant van Ursem ende die gedaichden die veel meerder van lande zijn maar een vierendeel. Bij welcke ommeslagen dimpetranten hem bevoelende grootelicke bezwairt, sonder recht ende redene, hebben clachtich gevallen aan de K: M^{t}: ende geobtineert zekere opene brieven van mandemente penael, vuyt crachte van dewelcke den voirs: gedaichden op een peyne van hondert merck silvers bevolen is geweest, dat zij den impetranten landen nyet voerder en stellen, noch en belasten in de contributie van den lasten van tHontbossche dan dandere landen van Ursem ende dat zij mit malcanderen gelden souden morgen morgens gelijck; ende overmits huerluyder oppositie ende weygeringe zijn zij voer den Hove gedachvaert geweest tot zekeren dage. Ten welcken dage off andere onderhouden, zoe concludeerden die voirs: impetranten dat de voirs: bevelen als wel gedaen verclairt souden zijn stadt

te houden ende hoer volcomen effect te sorteren, ende dienachtervolgende verclairt dimpetranten landen nyet voirder gehouden in de contributie van den lasten van den Hontbossche dan die landen van den gedaichden morgen morgens gelijck, makende eysch van costen, scaden ende interesten, off tot anderen fijnen hemluyden oirboirlicste wesende.

Tegens welcken eysch die voirs: gedaichden deden antwoirden ende zeggen dat huere landen veel snoeder van prijse ende wairde is dan die landen in Misercogge gelegen, gemerct dat die landen in Ursem gelegen zijn leenen zeer laech daer men geen groete beesten op slaen en mach, ende ter contrarie zijn der impetranten zeer hoech ende mogen deurgaende wel den derden penninck meer in coope gelden, mits twelcken die gedaichden ende dimpetranten van eenen geheelen anderen natuere sijn ende nyet gemeens en hebben mit malcanderen dan naectelicken in de contributie van tHontbossche, in welcke contributie dimpetranten over die hondert ende twee hondert jaeren, ijmmers zoe lange tdorp van Ursem in wesen is geweest ende geregiert mit waterleydinge ende dijcken, dimpetranten gegeven hebben den derden penninck meer ofte daaromtrent, als van vijftich, zoe hebben die gedaichden gegeven XX ende dimpetranten dertich ende alsulcx altijts nae advenant, achtervolgende zekere contract ende voirwairden tusschen partien dairop gemaict ende zekere previlegie den gedaichden dairop verleent. Ende hoewel mits desen die voirs: impetranten geen redenen en hebben hemluyden te beclagen, desnochtans nyetjegenstaende thadde hemluyden belieft te verwerven tvoirs: onredelicke mandement penael. Ende ontkennende die voirs: gedaichden alle die feyten van de impetranten hemluyden prejudiciabel wesende, concludeerden ten fijne van nyet ontfanckelicken ende voirts bij oerdene tot absolutie, makende eysch van costen, of tot andere fijnen hemluyden oirboirlicke wesende.

Tegens welcke antwoirde is bij den voirs: impetranten gerepliceert ende dairtegens bij den gedaichde gedupliceert geweest, eles van de voirs: partyen allegerende diversche middelen, daerop zij geordonneert zijn geweest te scrijven bij feyten contrarie ende geadmitteert tot hoere proeve; in welcke sake die voirs: partyen over beyden zijden enqueste ende productie gedaen hebben met tuygen ende munimenten, gerenunchieerd van meer te produceren, gedient van reprochen ende salvatien, in rechte geconcludeert ende recht begeert.

Tvoirs: Hoff mit rijpe deliberacie van Raede doergesien ende overgemerct al dat ter materie dienende is, bevindt dat men tproces termineren mach sonder enqueste te doen optie feyten begrepen in de voirs: reprochen ende salvatien, ende doende recht op tzelve proces in den name ende van wegen des Keysers van Roomen, Coninck van Germanien van Spaengnen etc., Grave van Hollant, Zeelant ende Vrieslant, verclairt dat die voirs: bevelen den gedaichden gedaen als wel gedaen, stadthouden ende huer volcommen effect sorteren zullen, ende achtervolgende dien der impetranten landen nyet voerder gehouden in de contributie van den lasten van den Hontsbossche dan die

landen van den gedaichden morgen morgen gelijck, ende condempneert den voirs: gedaichden in de costen van desen processe ter taxatie ende moderatie van den voirs: Hove. Gedaen in den Hage bij president Assendelft, IJsselmonde, Duvenvoirde, Jasper Sasbout, Hugo Souck, Bailiu, procureur, ende gepronunchieert upten lesten dach van Julio anno XXV.

Geëxtraheerd uit het Register der Civiele Sententien 's Hofs van Holland 13 *December* 1524 *tot* 22 *December* 1525, *No.* 51.

21 Juni 1529. Sententie v. h. Hof, bevestigende de uitspraak van Schout en Schepenen van Oostzaan, waarbij buitendijksche landen aldaar veroordeeld waren het ongeld van het Hondsbosch te betalen.

Gerijt Baert ende Aernt Claesz. contra die van Oostzanen.

In der sake hangende voor den Hove van Hollant tusschen Gerijt Baert ende Aernt Claesz. impetranten in cas van reformacie an deen zijde, ende scepenen van Oostzanen in den name van den schotgaerders aldaer, gedaichden an dandere,

allegerende die voirs: impetranten voer een presuppost, dat nae rechte gheen landen, hofsteden off erven schuldich en waeren te gelden ende te contribueren in eenige ommeslagen van dijckaigen, hoofden, sluysen of diergelijcke ongelden, ten waere dat sulcke landen, hofsteden of erven daerbij bewaert, beschut ende beschermt worden, dat oick nyemant en behoorde rechter te wesen in zijns selfs sake, noch daer him proffijt off wintsel mochte consequeren, maer waeren sententien daernae gevolcht nul ende van onwaerden; twelck gepresupponeert zeyden dimpetranten dat zij hadden zekere parceelen van landen ontrent Oostzanen leggende buyten sdijcs, subiect alle tempeesten van water ende vloede, zonder eenich beschut off beschermenisse van dijcken ofte hoofden van tHontbosch of eenige andere dijcken of sluysen, ende mitsdien waeren dieselve landen vrij ende exempt, ende en behoorden nyet getraivilleert te worden van de ommeslagen ende lasten van tHontsbosch voirs: ofte andere dijckaige, ende sulcs waeren dimpetranten in possessie van nyet te contribueren ten ansien ende weten van eenen yegelicken van soe lange als die zelve landen buytendijcx gelegen hadden. Ende hoewel zij dienachtervolgende behoorden ongemolesteert te blijven, thadde nochtans belieft den schotvangers van Oostzanen in wyens name die gedaichden alhier procedeerden, dimpetranten renten ende vruchten te becommeren onder hoerl: pachteren hunluyden turberende in hoere doechdelicke possessie, zoedat dimpetranten vercregen hadden mandement, ende waeren vuyt crachte van dien gemainteneert in huere voors: possessie. Ter cause van denwelcken proces geresen was voer desen Hove in cas van maintenue tusschen dimpetranten ende die voirs: schotvangers als gedaichden, ende hangende tselve proces hadden diezelve schotvangers ofte waerscapen bij arrest geprocedeert up dimpetranten renten ende vruchten voirs: zoedatter contencie viel tusschen diezelve partijen voer schout ende scepenen van Oostzanen aldaer dimpetranten bij excepcie allegeerden die litispendentie voer desen Hove voors: int possessor, ende dat die voirs: schout ende scepenen gheen competente rechters en waeren mair partije forme alsoe hunluyden in der sake mochte proffijt ende lichtenisse consequeren. Nietemin zonder daerup te letten hadden bij hoere abuselicke vonnisse dimpetranten gecondempneert in den eysch van

den voirs: wairscippen. Welck vonnisse diezelve impetranten betogen hadden voer desen Hove ende conclusie genomen in reformacie ende ten fijne van nyet ontfanckelick ter eerster instancie upten impetranten, ende bij oerdene tot absolucie van den eysch ende conclusie ter eerster instancie upten impetranten ende bij oerdene tot absolutie van den eysch ende conclusie ter eerster instancie voirs: up hunluyden gedaen ende genomen, makende eysch van costen, schaden ende interessen.

Wairtegens die gedaichden sustinerende de contrarie, zeyden dat alle landen binnen den bedrijve van Oostzanen zoewel binnen als buyten dijcs gelegen contribueerden int onderhouden van tHontsbosch, ende sulcs hadden dimpetranten ter cause van huere landen, zoewel binnen als buyten dijcs leggende, alle jaer als noot ende van doen was gecontribueert int maken, repareren ende onderhouden van der voirs: dijckaige van tHontsbosch, sonder eenige contradictie, weerspannicheyt of opposicie. Ende alsoe int jaer voer tinstellen van dit proces binnen den dorpe van Oostzanen vierdalve stuvers ommegeslagen waeren tot reparacie van den Hontsbosch ofte dijck aldaer, ende dimpetranten onwillich worden hoere porcie op te bringen gelijck andere huere gebueren, zoe hadden die schotgaerders geprocedeert bij pandinge voer schout ende scepenen van Oostzanen up tlant van de impetranten, contenderende wel gepant te hebben twee schat an gelde ende vier schat an pande. Ende hoewel tselve gheen turbel, noch storinge en was, thadde nochtans belieft dimpetranten subrepticelicken te vercrigen mandement in cas van maintenue, ende was in der zake zoeverre geprocedeert dat partijen gedient hadden van scriftueren, addicien ende solucien, zonder dat dimpetranten eenige provisie verleent was, nyetjegenstaende hoerluyder versouck in judicio ende anders gedaen, ende mitsdien was zoeverre geprocedeert in der sake van pandinge dat d'impetranten bij vonnisse waeren gecondempneert tongelt van tHontsbosch te betalen bijnnen dat jaer gevallen. Ende ontkenden die gedaichden dat dimpetranten vrij ende exempt waeren van den voirs: ongelden, maer hadden altijts daertoe gecontribueert van hueren landen voirs: die naeste acht, negen, thien, XX, XXX, XL jaeren ende zoelange dat gheen memorie van menschen en heuchde ter contrarie ende stonden sulcs geteykent in de contribuciebouckeu van tHontsbosch. Ontkennende oick dat dimpetranten gemainteneert waeren in possessie van eenige vriheyt van der contribucie voors: ijmmers zij en hadden de clausel nyet vercregen in cas van opposicie dimpetranten gemainteneert blijvende dach etc. Zeggende voirts dat nae oude haircommen binnen Oostzanen gewoenlick was die behouflicke ende nootlicke penningen tot reparacie van tHontsbosch up te bringen bij leeninge ende dairnae te gaderen up tlant deygenaers van dien of huere nooters ende ploeters vuyt haerluyder name, ende omme dieselve penningen ten minsten quetse naderhandt te gaderen, zoe worde bij schout ende scepenen int openbaer vercondicht wye te last wil anvaerden ten minsten prijse ende ten minsten quetse, ende sulcke personen annemende tselve last worden gecommitteert ten ontfange van den voirs: Hontsboschgelt of mergengelt up zijn bevoirwaerden loen ende in dier

maniere was in dit stuck geschiet. Ontkennende dat dimpetranten geproponeert hadden eenige exceptie declinator of van suspicie mair was bij hunluyden peremptoirlicken geantwoirt, zoedat schout ende scepenen waeren ordinarijs jugen ende in possessie, nemende dagelijcs kennisse over sulcke saken, ende was notor dat alle landen waeren geypothekeert voer hoer ordinarijs lasten, als dijckgelt, mergengelt, schot ende lot, waerbij in derzelver sake gheen plaetse van renvoy en behoorde te sorteren. Ontkennende voorts die andere feyten den gedaichden prejudiciabel wesende, concluderende ten fijne dat dimpetranten verclaert zouden zijn nyet ontfanckelijck ende bij oerdene tot approbacie van tvoors: vonnisse, mit condempnacie van costen, of tot andere sulcke fijnen als tHoff bevinden zoude den voirs: gedaichden oirboirlicste te wesen.

Wairup bij den impetranten gerepliceert is geweest ende bij den gedaichden dairtegens gedupliceert, elcs van den voirs: partijen allegerende diversche middelen. In welcke sake diezelve partijen int lange gehoort, zoewel in eysch ende antwoirde, als bij replijcke ende duplijcke, zoe zijn zij geordonneert geweest te scrijven bij feyten contrarie ende geadmitteert tot enqueste ende proeve. Ende is in derzelver sake hinc inde productie gedaen mit tuygen ende munimenten, gherenunchieert van meer te produceeren, gereprocheert, gesalveert, geconcludeert in rechte ende recht begeert. Ende tproces bij den Hove gesien zijnde, zijn diezelve partijen geordonneert geweest te gaen ende compareren voer zekere commissarijs van denselven Hove daertoe geordonneert omme hunluyden te vereenigen indien hij konde, ende indien nyet rechten zekere gebreken ende maken proces verbael. Voer welcke commissarijs partijen comparerende en hebben nyet konnen accorderen, zoedat de commissaris hunluyden geopent heeft die gebreken ende difficulteyten int proces bevonden, diezelve gerecht ende onder andere alsoe de voirs: Aernt Claesz. een van den impetranten hangende tproces overleden was, zoe heeft Jan Benninck him sterck gemaickt voer derfgenamen van den zelven Aernt ende in hoerl: name tproces angevaert ende gecaveert de rato, omme 't gewijsde van den Hove te voldoen. Van al twelcke dat voor ende bij den commissarijs geschiet is, dezelve commissarijs gemaect heeft proces verbael ende gevoucht bij tprincipael proces van reformacie omme recht ende justicie gedaen te wesen.

Tvoirs: Hoff mit rijpe deliberacie van Raede doergesien ende overgewegen hebbende al tguent dat ter materie dienende is, in den name ende van wegen des gekoeren Keysers van de Romeynen, Coninck van Germanien, van Castillien etc., Grave van Hollant, Zeelant ende Vrieslant, verclaert dimpetranten bij tvonnisse daer questie om is nyet bezwaert ende condempneert hunluyden in den costen van desen processe tot taxatie ende moderatie van den voirs: Hove. Gedaen in den Hage bij Assendelft, Warmont, Colster, Cobel, Zasbout, Hugo, procureur Zegers ende gepronunchieert den XXI^{n} dach in Junio anno XV^{c} XXIX.

Geëxtraheerd uit het Register der Civiele Sententien 's Hofs van Holland, No. 56.

28 Juni 1529. Sententie v. h. Hof, bevestigende de uitspraak van Schout en Schepenen van Oostzaan, waarbij buitendijksche landen aldaar veroordeeld waren het ongeld van het Hondsbosch te betalen.

Jan Benninck, raedt, cum sociis contra die van Oostzanen.

In der sake hangende voer den Hove van Hollant tusschen Jan Benninck, raedt etc. Gerijt Baert, Pieter Gerijtsz. ende derfgenamen van Aernt Claesz. eyschers in cas van maintenue an deen zijde, ende den scepenen van Oostzanen verweerers, an dandere, seggende ende allegerende die voirs: eyschers dat nae alle rechten gheen landen, hofsteden of erven schuldich en waeren te gelden ende te contribueren in eenige ommeslagen van dijckaige, hoofden, sluysen off diergelijcke ongelden, ten waere dat sulcke landen, hoffsteden off erven daerbij bewaert, bescermt ende beschut worden. Twelck gepresupponeert zeyden die zelve eyschers dat zij hadden leggende zekere parceelen van landen ontrent Oostzanen buytensdijcs, die in geenssins beschermenisse, beschut noch bewaernisse en hadden van dijcken ofte hoofden van t Hontsbosch of van eenige andere dijcken of sluysen, maer waeren subiect alle vloeden ende tempeesten van wateren ende winden, zoedat mitsdien dieselve landen van den impetranten nae rechte ende reden vrij ende exempt waren ende nyet en behoerden getraivilleert ofte gemolesteert te worden tot contribucie van den lasten ende ommeslagen der voirn: dijcken of andere diergelijcke ongelden, ende sulcs waeren dimpetranten daerof in possessie vel quasi geweest X, XX, XXV jaeren ende meer, ijmmers zoelange als die voirs: landen buytendijcs gelegen hadden, ten anzien ende gedooge van eenen yegelicken van nyet te contribueren in den lasten van t Hontsbosch, noch andere van gelijcken nature mitten ancleven van dien. Ende hoewel nyemant behoort en hadde dimpetranten te turberen in huere voirs: possessie vel quasi van huere vriheyt, want men nyet bevinden en zoude dat huere landen buyten dijcx gelegen in den lasten van eenigen dijckaigen gecontribueert hadden, thadde nochtans belieft den gedaichden dimpetranten te turberen in huere voers: deuchdelicke possessie vel quasi, settende ende stellende huere ondeuchdelicke ommeslagen op den impetranten landen, procedeerende eensdeels bij arrest ende up huere pachtenaers. Twelck gecommen wesende tot kennisse van den impetranten hadden tselve desen Hove te kennen gegeven ende vereregen mandement in cas van maintenue, vuyt crachte van denwelcken die gedaichden gedachvaert hadden geweest. Ende ten dage daervan dienende concludeerden die voirs: impetranten ten fijne dat zij gemainteneert

souden wesen in huere voirs: doechdelicke possessie vel quasi van huere vriheyt van nyet te contribueren van hueren landen gelegen buyten dijcx ende die gedaichden gecondempneert alle hinder, turbel ende nyeuwicheyt costeloes ende schadeloes of te doen, ende geinterdiceert van gelijcken meer te doen, ende oick af te doen costeloes ende schadeloes alsulcke arresten, als zijluyden opten impetranten renten gedaen hadden, ende te restitueren alsulcke penningen, als zij van denzelven impetranten off huere pachters genomen ende ontfangen hadden of zouden mogen ontfangen hangende desen processe, ende dat bij provisie hunluyden toegewijst zoude zijn die recreantie, makende eysch van costen.

Wairtegens die gedaichden de contrarie sustinerende, zeyden dat alle landen binnen den bedrijve van Oostzanen, zoewel binnen als buytensdijcs gelegen, waeren contribuerende int onderhouden van t Hontsbosch als tselve van doen ende nootlick was ende hadden dimpetranten van hoere landen, zoewel buyten als binnen dijcx gelegen altijts daertoe gecontribueert sonder contradictie, vertreck, weerspannigheyt of opposicie tot dat dit proces begonnen worde. Ten welcken tijde bijnnen Oestzanen ommegeslaegen waeren tot reparacie van den dijck ofte Hontsbosch vierdalve stuvers opte mergen, ende hoewel dimpetranten schuldich hadden geweest de penningen ter cause van hoere landen te borde gebrocht te hebben, gelijck hoere gebueren, eygenaers ende geerfde, nochtans waeren zij van des te doen onwillich geweest, turberende in effect den gedaichden in huere possessie die zij hadden van sulcke ongelden tontfangen, mits twelcken eenen Claes Janss: wairscap ende gaerder van den voirs: ongelden ende penningen geprocedeert hadde bij pandinge voer schout ende scepenen van Oostzanen up tlandt dimpetranten toebehoerende contenderende tot twee scat an gelde ende vier schat an pande, welcke pandingen twee rechtdagen gestaen hebben hoewel diezelve waeren rechtelicke procedueren, die gheen turbel, storinge of specie van dien en smaicten, thadde belieft dimpetranten up huere sinister te kennen geven te vercrigen mandement in cas van maintenue in forma inhoudende de clausel van blijcken, waervuyt dit proces geresen was. Ende binnen middelen tijden hadde de wairscap voorts rechtelicken geprocedeert ende gerapporteert vonnisse tot zijnen voirdeele die gegaen was in crachte van gewijsder dinck. Ende ontkenden die gedaichden die possessie ende andere feyten bij den impetranten geallegeert ende denselven gedaichden wesende prejudiciabel, concluderende tot subrepcie, obrepcie ende nullite van tvoirs: mandement, ende dat dimpetranten verclairt zouden zijn nyet ontfanckelijck, ende bij oerdene tot absolucie van hoeren eysch ende conclusie ende ten fijne van condempnacie van costen.

Wairup bij den impetranten gerepliceert is geweest ende bij den gedaichden gedupliceert, eles allegerende diversche middelen; in welcke sake partijen int lange gehoort zoewel in haeren eysch ende antwoirde, als bij replijcke ende duplijcke zijn dieselve partijen geordonneert geweest te scrijven bij feyten contrarie ende geadmitteert tot enqueste ende productie. Ende is hinc inde enqueste gedaen ende geproduceert diversche

munimenten, gherenunchieert van meer te produceeren, gereprocheert, gesalveert, geconcludeert in rechte ende recht begeert. Nae welcke conclusie in rechte tproces gesien wesende zijn die voirs: partijen achtervolgende zekere appointement gecompareert geweest voer een commissarijs bij den Hove dairtoe geordonneert, dewelke zekere gebreken int proces wesende gerecht heeft ende van al tguent dat bij ende voer hun gedaen ende geschiet is gemaict proces verbael bij gescrifte ende gevoucht bij desen omme recht ende justitie gedaen te wesen.

Tvoirs: Hoff mit rijpe deliberacie van Raede doergesien ende overgewegen hebbende al tguent dat ter materie dienende is, in den name ende van wegen des gekoeren Keysers van den Romeynen, Coninck van Germanien, van Castillien etc., Grave van Hollant, Zeelant ende Vrieslant, absolveert den gedaichden van der conclusie bij den impetranten op hunluyden genomen, ende compenseert die costen van desen processe omme redenen den Hove daertoe porrende. Gedaen in den Hage bij Assendelft, Warmont, Colster, Cobel, Zasbout, Hugo, procureur Zegers, ende gepronunchieert den XXVIII[n] in Juno anno XV[c] XXIX.

Geëxtraheerd uit het Register der Civiele Sententien 's Hofs van Holland, *No.* 57.

Verzoek van hen, die tegen de sententiën v. h. Hof v. 21 en 28 Juni 1529 op den Hoogen Raad van Mechelen hadden geappeleerd, om toegelaten te worden tot het bewijs van eenige door hen gestelde feiten.

COPIE d'une requête présentée à l'empereur Charles-Quint, et dont la minute est conservée dans les archives du grand conseil de Malines (appels de Hollande).

Den Keyser,

Verthoenen ende geven in alder ootmoedt te kennen Gerijt Baert ende zijn consorten dat, al eest zo dat naer alle rechten ende redenen, zonderlijnge naer den gemeyne dijcrechte des landts van Hollandt, nyemant bedwingelijc en es ter contributien van enige dijcken ende ander lasten der dijckagen aengaende, tensij dat sij bij de zelve dijcken bescut, bescermpt ende gebaet worden, ende noch zoveel te min die geene die tot huerlieden grote scade ende commeren buyten dijcx geleyt worden; des al nyetjegenstaende 't heeft belieft den scotgarders van Oestzaenen, doer bevel ende onthiet vanden scout ende scepenen der zelver plaetsen, te beginnen zijne proceduren bij areste ende pandijnghen up die pachten vander supplianten landen ende goeden, gelegen buyten alle dijcken gemeyn metter zee, subject alle vloeyeden, stormen, et zoute upwateren: al onder 't dexel vande contributien, tot het hontboschgelt alleenlijc, ende nyet totten eygendijc van Oesaenen daer inne zij gehauden waeren voor dat huere landen buyten gedijct waeren; ter cause vande welcke questie ende geschil geresen es geweest voor de voorscreven schoudt ende scepenen van Oestzaen, alwaere naerdien dat de supplianten den zelven schoudt ende scepenen formelijc gesuspecteert hadden als formele partie proponerende exceptie déclinatoire &a; de zelve schout ende scepenen, zonder up de voornoemde exceptie ierst ende alvooren te disponeren, bij hueren nullen ende abuselijcke vonnisse den supplianten gecondempneert hebben in den heysch ende conclusien van de voornoemde waerschap; van welcken vonnisse de supplianten, hemlieden bevindende zeer gegraveert, gecommen zijn in reformatie voor die van uwen rade in Hollant, alwaer zo verde geprocedeert is geweest dat nyet jegenstaende hemlieden opelijc ende duechdelijc gebleken es vanden goede rechte der supplianten, zij luyden nochtans grotelijc verabuserende verclaert hebben die supplianten bij den voorscreven vonnisse nyet bezwaert te zijne: condempnerende hemlieden inde costen vanden processe, des die supplianten, hemlieden bevindende noch meer bezwaert, hebben vander zelver sentencien geappelleert aen die van uwen groten rade. Ende 't zelve appel verheven hebbende, es dat bij zekeren duerwaerder ter executien gestelt geweest, na zijn vorme ende in behoorlijcke maniere. Ende es zedert voor die voorscreven van uwen groten rade zo

verde geprocedeert, dat die supplianten hebben dach om te repliceren; nu eist zoe dat de zelve supplianten hebben, bij die van hueren rade, 't proces in Hollant beleyt doen visiteeren; ende hoewel zij luyden bevinden, bij de deductie ende productie aldaer gedaen, genoech gefondeert te zijne om te obtineren in huerlieder fijne appellatien, nyetemin om sekerlijcker te procedeeren, ende voor zo verde het noot waer, zouden gaerne noch enige feyten poseren ende de selve, midsgaeders die van huerlieder wegen in Hollant geposeert sijn, breder verificeren, ende tot dien fijne te exhibeeren sekere caerte, midsgaeders sekere brieven van octroy verleendt tot behulp vanden Hontbosch, ende andere brieven, daer doer die voorscreven van uwen groten rade claerlijc mogen bevinden 't goedt recht vanden supplianten, om waertoe bet te geraeken te noteren staat, boven dat van wegen der supplianten inde voorscreven raet van Hollandt geseyt es geweest, dat der supplianten landen, leggende gemeyn metter zee, dagelijcx metten zouten waeteren veel of luttel bevloeyt werden ende grote scade daerdoer lijden, als vanden slijcke ende ander vulicheyt bij der zee up 't land geworpen, bij den welcken die beesten daerup weyende siec worden ende sterven; dat meer es, de supplianten lijden bij den voorseyden bevloeyen groeten scade, ende zonderlijnge als die hoge zijn: midts dat 't goedt, up huerlieder lande gewassen, ende zonderlijnge thoy wech gedreven wordt ende bedorven, zonder enich bescermen of bijstandt van 't voorscrev Hontbosch.

Item, dat die natuere vande contributien des selfs Hontbosch sulcx es dat, naer advenante die landen daer bij bescermt zijnde proffijteren, naer advenante van dien zo contribueren zij meer oft min: sulx datter zijn wel drie diverssche sorten van contribueren, d'een mijnder dan d'ander, zodatter wel landen zijn bescermt met 't voorscreven Hontbosch die luttel of nyet met allen contribueren; waerom die supplianten landen, die nyet met allen met den Hontbosch bescermpt ofte gebaet en sijn, egeensins contribuabel en zijn ten onderhoudenesse van dien.

Item, dat alzo die voorscreven van Oestzaenen, om huerlieder gepretendeerde intentie te fonderen, ende ander inde XV ende XVI article van hueren solutien in Hollant gedient, zeggen willen dat, bij faulte der contributien die de supplianten geweygert zoude hebben te doen totten waterlansschen dijc, zijluyden daartoe bedwongen zoude geweest zijn ende in boeten gecondempneert: zo es die contrarie van dien waer, emmers ende in allen gevalle genoemen men bevonde yet van dien voorstelle gebuert te zijne, 't zelve zoude geschiet zijn over XXVIII jaren of daeromtrent, dat der supplianten landen noch bijnnen dijcx lagen mette voorscreven van Oestzaemen, daervan nu geen questie en valt.

Item, insgelijcx dat alzo die voornoemde van Oestzaemen willen hemluyden behelpen met een generael posuyf, seggende dat die supplianten betaelt zoude hebben Hontboschgeldt zowel van hueren buyten- als binnenlanden, &a; 't welc onwarachtich es; dat nochtans in allen gevalle die pachters vanden supplianten noyt en hebben verstaen enich Hontboschgelt gecontribueert t'hebbene vanden buytenlanden, maer verstonden 't gelt dat men hem heyschte te wesen vanden binnenlande. Ende liever dan de pach-

ters vanden supplianten hadden willen enich proces aenveerden jegens den voernoemden van Oestzaem tot huerlieder grote coste, scade ende moeyte, zo mach zijn dat zijluyden zonder veel ondersoecks liever van den hueren gegeven hebben dat men heyschte dan voorder moeyte te maeken, zonder nochtans 't zelve oyt den supplianten, huerlieder meesters, gerekent 't hebben ofte hemlieden daervan enich vermaen gedaen t'hebbene. Oec mede dat alzo die voornoemde van Oestzaemen debateeren willen 't exempel ende reden bij den supplianten in Hollant geallegeert, te weten dat der Cathuseren landen van Amsterdam, leggende bij der supplianten landt ende wesende vande gelijcke natuere, nyet en contribueert tot 't voorscreven Hontboschgelt, &a. ende waerjegens die van Oestzaem seggen dat sij bevrijt zouden wesen met eenen dijc; willende infereren, &a; dat 't zekre en doet egeensins ter intentie vanden zelven van Oestzaemen, gemeret dat die voornoemde Cathusers selve huer bescermsel gemaect hebben: 't welc de supplianten oec zouden mogen doen; nochtans als 't zeer grote waeteren zijn, zoe bevloeyen de Cathusers mette zoute waeteren, ende daerom zoe hebbense, bij sententie vanden voorscreven hove van Hollant, verclaert geweest exempt te zijne. 'T scijnt oec dat de selve van Hollant gemoveert zoude geweest zijn huerlieder voorscreven sententie sulex te pronuchieren, midts dat genoemende supplianten, buyten 's dijex geleyt zijnde, exempt geworden zoude zijn vande voorscreven contributien, dat zijluyden daerop behoort zoude hebben te versoecken ende vercrijgen declaratie; al 't welc in desen van geenen noede en es, gemeret die notorijteit van buyten dijex geleyt te zijne, ende alrede geleden over de XXVII oft XXVIII jaeren, binnen welcken tijt zijluyden ten hueren weten noyt om Hontboschgelt gemaent zijn geweest of yet daeraf gegeven hebben; maer huere pacht oft huyre van landen vol ende zuver ontfaen hebben gehadt; dat meer es, zo hebben die voornoemde van Oestzaemen, om huerlieder landen te maeken ende die binnelande te bescermen, de supplianten landen, leggende buyten dijex, met groten hopen vuytgedolven, ende noch dagelijex doen al t'hueren groten voordele ende grote scade vanden supplianten, midts dat huerlieder goedt landt, vuytgedolven zijnde, maer rietlandt en es. Souden oec den supplianten, zoe verde het noot waere, breder reprocheren die getuygen van wegen der voornoemde van Oestzaemen in Hollandt beleyt, ende zunderlijnge betoegen die winnijnge ende verlies dat zij consequeren moegen duer huerlieder depositie; ende uterlijc zo bevinden die supplianten dat van hueren twegen in Hollant, door groot erreur van hueren advocaet up d'ierste II ende III articlen vande scriftueren der voornoemde van Oestzaemen, poserende huerlieder principael feyt ende intentie, geandtwordt zoude geweest zijn per credit: alwaer die gedaechde behoerde geandtwordt t'hebben per verbum non credit, gelijc oec in andere passaigen, aldaer diezelve feyten gerepeteert zijn geweest, hun geandtwoordt heeft per verbum non credit; ende in een teeken dat 't zelve gebuert es bij erreure ende simpelthede vanden scrijver, zoe sal blijcken dat de supplianten bij huer scrifturen ende additien, nyet alleenlijc ontkendt en hebben bij expresse article, maer oec geposeert feyte contrarie ende

destructive, ende daerup informatie gedaen; ter cause van al 't welc dat voorscreven es, ende zunderlijnge considererende den staet vander saeken, de supplianten hemlieden zeer ootmoedelijc t'uwaerts keeren, versoeckende uwe brieven van requeste caude addresscherende aen de president ende luyden van uwen voorscreven groten rade, bij welcken hemlieden bevoelen worde dat zij parthien, oft huere procureurs voor hemlieden geroepen, zij admitteren den supplianten te poseren ende verificeeren, voor zo verde het noot zij, die voorscreven feyten, ende die in Hollandt van huerliederwegen geposeert zijn, ende parthien te poseeren ende verifieren feyten contrarien indien 't hemlieden belieft, al nyetjegenstaende den staet vande saeken, zulex als boven; vanden welcken midgaders den voornoemden manifeste erreur der supplianten advocaet, ende dat 't zelve nyet gerevoceert ofte gecorrigeert en es geweest binnen den derden dage achtervolgende den ordonnantien, u believe hemluyden te releveren vuyt zunderlijnge gratien, midgaders van allen anderen simpelheden ende negligentien bij hemluyden ofte van hueren twegen gebesicht, nyetjegenstaende oec enige rigueren van rechte, stijl, uz ofte usantien ter contrarien.

6 November 1529. Verklaring van den dijkgraaf van Medemblik dat buitengedijkt land niet verder dijkgeld betaalt.

COPIE d'une déclaration conservée en original dans les archives du grand conseil de Malines (appels de Hollande).

Wij burgermeysteren der stede van Medemblic doen condt ende certificieren voir gerechte waerheyt dat voir ons gecomen zijn Rijkairt Mathijss, dijckgrave van Medemblic, meyster Jan Alberts, schout van onsen stede voirschreve, ende Arijs Meerts, Heemrait van der vier noorder cogge rechtelick dair toe gebracht ende omdaecht tot versoeke ende van wegen Jan Banning raedt der K. M. in Hollant, ende hebben getuycht ende geseyt bij affirmatie van hair eede, die sij den hoeve gedaen hebben, dat in den vier noorder coggen costume ende gewoonte is ende in geen memorie van menschen anders geuseert is, dan als dair een inlage geleyt wordt, dat dan dair nae alle dat lant dat buyten die inlage geworpen wordt nyet meer gelt noch contribueert totten Hontsbosche, noch tot die principael hooftdijcken, noch tot sluysen, noch sluystochten, want dairmede nyet gebaet is, noch geen proffijt aff mach hebben, ende des gelijcs alle lant dat totten inlage verdolven wordt. In kennisse der waerheyt zoe hebben wij burgermeysteren voorschreven onsen stedezegel hier beneden gedruct op ten zesten dach van november anno XV^{c} negen ende twintich.

7 November 1529. Verklaring van Burgemeesteren en Raden van Enkhuizen, dat buitendijksch land geen Hondsbosch- of ander zeedijksgeld betaalt.

COPIE d'une déclaration conservée en original dans les archives du grand conseil de Malines (appels de Hollande).

Wij, burghermeesteren ende raide der stede van Enchuysen, oirkonden ende certificeren eenen yegelijcken mits desen onsen tegenwoerdige opene letteren voer die gerechte waerheyt dat wij int zeker weten ende voer ons gecompareert zijn Buytgen Mathijss ende Jan Gerijtss, onsen Vredemaickers, die oict bij hoeren eede verclaert hebben, rechtelijcken daertoe verdaecht wesende, ten versoucke van Jan Benninck raidt in Hollant, hoe waerachtich es dat alle die buytendijcxe landen, gelegen in de jurisdictie ende vrijhede der voirschreve steden van Enchuysen, geenre hande lasten noch ongelden in eniger manieren geven, gelden noch en contribueren, al eer dat die oick bedijct zijn mit buyten dijcken tot het Honsbosch, sluysgelden, sluystochten oft tot enige zeedijcken, hoedanich die zijn of genoempt mogen wesen, anders dan die voirschreven buytendijcxe landen dragen, alleenlijcken hoere eygen lasten, sonder arch ende list. In kennesse der waerheyts hebben wij, burgermeesteren voirschreve, tzegel van saicken der voirschreve stede hyer onder op gedruct. Gedaen int jaer XV^{c} negen ende twintich op ten zevenden dach in november.

(Signé) B. ALCMAER.

8 Januari 1530. Verklaring van heemraden van een buitenpolder onder Hoorn, dat buitendijksch land geen Hondsbosch- of ander zeedijksgeld betaalt.

COPIE d'une attestation conservée en original dans les archives du grand conseil de Malines (appel de Hollande).

Allen den ghenen die dese letteren zullen zien saluyt. Doen wij, burgemeesteren, scepenen ende rade der stede van Hoerne te wetene ende certificeren, met kennesse der waerheyt, dat op huyden voir ons gecompareert ende gecoemen zijn deerzame ende besceiden Simon Heynricszone, Claes Jacobszone, Tox Meynerszone ende Cornelis Peterszone, onse medepoirteren, ub ter tijt hemraden vanden Utterdijck ofte landt leggende buyten dijck ander zee, bij oesten deser stede, rechtelijcken dair toe verdaecht zijnde ten versoucke vanden eersamen ende wisen heere Jan Banning, raedt van Hollant, ende hebben zij, comparanten, bij behoirlijcken ede hemluyden afgenomen voir ons gedeposeert ende verclaert, dat t' lant gelegen inde voirschreven Utterdijck, buyten die hooftzeedijck, noyt zijn dagen gecontribueert en heft totten Honsbosch, duynen van Petten noch die slaper van dien, ende dat tselve lant vrij is van alle contributie ende lasten die ande hooft zeedijck coemen mogen, alsoe t' voirschrevene landt mitten Hontsbosch ende anders noch die zeedijck bescarmt is, dan is mitter zee gemeen, soe waerlijcken moste hem deposanten God helpen. Des toircoinde hebben wij, burgemeesters, scepenen ende rade voirschreven 't segel ten saecken der voirschrevene stede hier beneden upt spatium van dese doen drucken. Gegeven upten achtsten dach van januario anno XV^{c} dartich, stilo communi.

(Signé) P. JONGE.

16 Mei 1530. Verklaring v. d. rentmeester v. h. Hondsbosch, dat het land tusschen het Hondsbosch en den Slaperdijk in de kosten van laatstgenoemden niet heeft betaald.

COPIE d'une attestation conservée en original dans les archives du grand conseil de Malines (appels de Hollande).

Jan van Schagen, heere Borchhoorne, rentmeester vant Hontbosch, doe kont ende certificier mits desen, dat dlant lheggende tusschen 't Hontbos ende den nieuwe slapdijck ende van allen ouden tijden gegouden heeft tote reparatie van den Hontbos ende Pettemerdune, tot het maeken van den niewen slapdijck niet gegouden noch gegeven en heeft als daer bij niet geprofiteert oft bescheermpt zijnde. Ten oorconde van desen mijn hanteycken hier onder aen geset ende mijnen zegel opgedruckt. Actum den XVI^en^ may a°. XV^c^ XXX.

(Signé) DE SCHAGE.

9 April 1541. Sententie v. h. Hof, dat die van Ursem en die van Misercogge, niettegenstaande vroeger accoord, zich ten aanzien van de Hondsboschcontributie te houden hebben aan de meting op 's Keizers last gedaan.

Simon Dircxz. van Ursum cum suis contra Govert Pietersz. van Misercogge cum suis.

In der saicken hangende voer den Hove van Hollant tusschen Simon Dircxz. van Ursem, voer hem selven ende vervangende dandere scepenen ende gedeputeerden aldaer, eyschers in conventie ende verweerers in reconventie ende gerequireerden ter eenre, ende Govert Pietersz. van Misercogge voer hem selven ende vervangende die gemeen buyeren aldaer, verweerers ende eyschers respective ende impetranten van requeste civile ter andere zijden, die voirs: eyschers in conventie allegerende dat zij ende die verweerers int selve cas te samen ende met malcanderen conjunctim als geunieert in den dijckaige gecontribueert hadden in de onderhoudenisse vant Hontbosch ende duynen van Petten, ende sulcs hadden te samen ter cause van deselve contributie ende saecken daervuyt gesproeten diverssche questien gehadt, soewel voer desen Hove als in den Grooten Rade tot Mechelen, alle welcke questien ende processen zij gekeert ende gesubmitteert hadden int seggen ende arbitraigen van den Heer van Assendelft, Ridder, eerste Raedt presiderende, dewelcke bij zijne sententie arbitrale verclaert hadde dat alle de processen off, doot ende te nyete wesen souden, ende dat deysschers die verweerers souden laten ongemolesteert ende quytscelden die costen bij den Hove onlancx voor date van der sententie arbitrale gepronunchiert, bedragende ter somme toe van omtrent twintich ponden grooten Vlaams. Dat insgelijcx die costen die naderhandt gevallen waeren bij ghijselinge omme te commen totter executie van de getauxeerde costen daervan voor desen Hove proces hangende was souden blijven gecompenseert, ende angaende die costen gevallen soewel voor desen Hove als voer den Grooten Rade tot Mechelen, was verclaert dat die van Ursem gehouden souden wesen te betalen tot tauxacie van elcs van den hoven daervoer die gevallen waeren. Was voert verclaert dat die voors: partijen met malcanderen souden blijven contribuerende tot onderhoudenisse ende reparacie van den voors: duynen van Petten ende van den Hondtbossche, sulcs als zij tot noch toe gedaen hebben sonder meer questien daervan te maicken, ende dat alle sententien diffinitijff ende interlocutoer tusschen die voors: partien gepronunchiert ende gewesen off, doot ende te niette wesen soude, ende dat mits tselve doende partien geaccordeert ende vereenicht souden wesen van allen hueren differenten ende gescillen. Alle welcke

sententie arbitrale geemologeert was geweest bij den voors: partijen ende hadden die verweerers in conventie die penningen van de gemeen contributie vuyt handen van den eyschers jaerlicx ontfangen. Hiernae was seekere metinge gedaen van den landen contribuerende metten Hontbossche voors: ende dieselve metinge gedaen zijnde hadden die verweerers den Hove sekere requeste overgegeven ende begeert verclaringe hoe ende in wat manieren zij contribueren souden, sustinerende bij de voors: metinge de voors: sententie arbitrale gedoot te wesen, daerup geappointeert was dat tHoff niet en verstont dat bij de voors: metinge eenige contracten oft sententien arbitrale gedoot of gesplist souden wesen. Ende hoewel die verweerers in conventie schuldich hadden geweest hemluyden gereguleert te hebben naer ouden hercommen ende naer inhouden van de voors: sententie arbitrale, soe waeren zijluyden dies onwillich ende in gebreke gebleven, soedat ter cause van dien tusschen dese partijen wederomme questie geresen was voer desen Hove, die voors: eyschers in conventie concluderende dat die voors: verweerers in conventie gecondempneert souden worden int inhouden van den voors: vuytspraicke in date den XIII^{n} Augusti anno XXVI omme dieselve ter executie gestelt te worden nae heure vorme ende inhouden, maickende eysch van costen, oft tot anderen fijnen ende conclusien den verweerers in conventie ende in reconventie oerbaerlicxste wesende.

Waerjegens die verweerers in conventie doende sekere reconventie deden proponeren ende seggen, dat den ban van Misercogge gelegen was op die Scermer ende sulx dagelicx zeer van den Scermer vernyelt worde soedat zij binnen cortte jaeren herwaerts meer dan hondert mergens verlooren hadden, ende hoewel sekere lange jaeren met omtrent vier hondert morgens gecontribueert hadden in de oncosten van den Hondtbossche, nochtans waeren zij bij de laeste metinge gedaen van den landen onder tHontbossche ghelegen bevonden niet meer morgen te hebben dan drie hondert salvo justo calculo. Ende hoewel die van Ursem eyschers in conventie niet en behoerden het polderken van den verweerers hooger om te slaen ende in de contribucie van den Hontbossche te brengen dan zij gemergentaelt en waeren, doende nochtans ter contrarien poechden weynich min over des verweerers landen om te slaen ende in de contributie van den Hontbossche te brengen dan over heurluyder eigen ban, hoewel die landen van den eyschers bevonden waeren bij de laeste metinge gedaen van den landen onder tHontbosch ghelegen groot te wesen omtrent IX^{c} mergen twelck immers geen apparentie en was, sulcs dat te dier cause dese questie geresen was, concludeerden daeromme die voors: verweerers bij reconventie, nopende tvoors. poinct oft clausule dat zij met malcanderen in de oncosten van den Hontbossche contribueren souden als zij nae ouden hercommen gedaen hadden, pertinentelicken in cas van reductie tot nullite ofte correctie van der vuytspraicke in questie zijnde, oft dat dieselfde gereduceert souden worden ad arbitrium boni viri, ende dat voorts bij nyeuwe sententie verclaert soude worden die verweerers te moegen volstaen, mits contribuerende metten eyschers oft hemselven in de oncosten van den Hondtbossche met drie hondert mergens, min oft meer, als tregister

van den rentmeester van den Hontbossche inhoudt. Ende angaende die conventie, mits dat die verweerers te vreden zijn te ghelden in den oncosten van den Hontsbosche navolgende die leste metinge, concludeerden dieselve verweerers dat deyschers bij refuys van desen verclaert souden worden tot huerl: eysch ende conclusie nyet ontfanckelick ende indien zij ontfanckelick mochten worden dat hemluyden heuren eysch ende conclusie ontseit soude sijn, maeckende eysch van costen oft tot anderen fijnen ende conclusien hemluyden oerbaerlicxste wesende.

Tegens welcken eysch in reconventie is bij den verweerers in reconventie geantwoerdt geweest ende geconcludeert ten fijne van nyet ontfanckelick ende bij oirdine tot absolutie, maeckende eysch van costen. Ende alsoe die verweerers in conventie beduchtende waeren oft hemluyden eenichsins hinderlick soude weesen dat zij die voors: vuytspraicke binnen sjaers als binnen behoerlicken tijde niet in reductie betoegen en hadden, soe hadden zijluyden omme daervan ende allen anderen faulten daerinne gebesicht gereleveert te wesen van de K. M^{t}. geimpetreert requeste civile, dieselve desen Hove gepresenteert ende geconcludeert ten interinemente van dier. Waerjegens debat ende altercatie gevallen is, die gerequireerdens concludeerden dat die voors: requeste als incivil gerejecteert soude worden ende verclaert niet interinabel. Eyntelicken de saicken opte conventie, reconventie ende requeste civile bij eysch, andwoorde, replijcke ende duplijcke voldingt zijnde, met veel meer redenen ende middelien te beyden zijden gealligeert, hebben die voors: partijen navolgende tappointement dispositijff op als bij een volumen gescreven bij memorien ende advertissementen van recht ende daervan met sulcke brieven ende munimenten als hemluyden gelieft heeft texhiberen gedient onder den Hove ende rechts begeert.

Tvoors: Hoff mit rijpe deliberacie van Rade deurgesien ende overgewegen hebbende alle tgunt dat ter materie dienende is, in den naem ende van wegen des Keysers van den Romeynen, Coninck van Germanien, van Castillen etc., Grave van Hollant, Zeelandt ende Vrieslant interineert die requeste civile bij den eyschers in reconventie vercregen, doet te nyete die vuytspraicke ofte accordt daer questie om es alsoe verre alst roert die contributie van den Hontbossche gevallen zedert date van der lester meetinge vuyt ordonnancie van den Keyser gedaen, ontseit den eyschers in conventie haere conclusie soe zij dieselve genoemen hebben, verclarende dat dieselve partien hem sedert die metinge ende oick in toecommenden tijden reguleren sullen in deselve contributie na de voors: metinge, ende compenseert die costen van desen processe om redenen den Hove daertoe porrende. Actum bij Warmont, Hogelande, Pijnssen, Suys procureur en gepronunchiert ut supra. (IX^{en} April anno XL stilo curie).

Geëxtraheerd uit het Register der Civiele Sententien 's Hofs van Holland, 7 April 1540 stilo curie tot den 9^{n} April 1540 stilo curie, No. 276.

22 December 1550. Sententie van het Hof tusschen Hensbroek en Obdam over de onderlinge verdeeling o. a. van de Hondsboschcontributie, waarvoor zij te zamen waren aangeslagen.

EXTRACT uit het register der Sententien 's Hofs van Holland, van 20 *November* 1550 *tot* 18 *September* 1551.

No. 180. Die van Heynsbrouck contra die van Opdam.

In der saicke hangende voor den hove van Hollant tusschen den schout, burgermeesters ende scepenen van Heynsbrouck voer hen zelven ende in den name van den gemeen buyren aldaer, eyschers in conventie ende verweerders in reconventie an deen zijde, ende den schout, scepenen ende gemeen buyeren van Opdam, verweerders ende eyschers respective an dandere.

Proponerende de voorsz: eyschers in conventie dat den ban van Heynsbrouck ende den ban van Opdam boven alle memorie van menschen tot den jare XLV toe lestleden altijts waren geweest één schoutambocht onder één gerechte ende hebbende één pastoer, ende alsoo het lant binnen den zelfden twee bannen gelegen plach te wesen seer snoode ende onvruchtbaer leggende jaerlicx tot bijna Sint Jansmisse toe geheel onder water zoo waren de zelfde landen tot den jaere van XXXV toe incluys int mergenbouck vant Hontsbosch tsamen nyet hooger gestelt geweest dan up twe hondert ende tachtig margen ende int morgenbouck van den dijckaige ende verstoelinge van den zeedijck van Aertswoude, Lammerscagen ende Werwershove waren die voorsz: twee dorpen tsamen gestelt op acht hondert ende tachtig margen, welcke lasten zoo vant Hontsbosch als van de voirsz: dijckaige zijluyden halff ende halff gedragen hadden gaderende elcxs in den zijnen de helft van de oncosten naer advenant van de voorsz: margentalen, dat alle die landen leggende onder tHontsbosch ende daer inne contribuabel bij ordonnantie van den heemraden van Petten in den jare XXXV lestleden gemeten zijnde, was den ban van Opdam voorsz: bevonden groot te wesen zeven hondert ende dertich margen goet landts ende twaelff margen hemlants, ende den ban van Hensbrouck nyet grooter dan vijff hondert vier ende veertich margen goet lants, ende derdalven margen hemlants, makende tsamen XII^{c} LXXXVIII½ margen, nyetemin overmits de snootheyt van de voorsz: landen in beyde de bannen gelegen, soo en hadden de zelfde twee bannen volgende dordonnantie daer aff gemaect zedert den voorsz: jaere XXXV tot noch toe in de lasten vant Hontsbosch nyet hooger gegouden dan met zes hondert margen halff ende halff; dat de voorsz: verweerders in conventie henluyden onlancx van de eyschers gesepareert ende geobtineert

hadden binnen heurluyden ban mede een schout ende vijff scepenen apart doende daer mede over hueren buyeren recht ende justitie contrarie alle oude gewoente ende distinguerende alsoo die jurisdictie van de voorsz: twee bannen, hadden noch de voorsz: verweerders vereregen divisie van de cure pastoriael ende sulcxs een pastoer ofte vicecureyt apart, mitsgaders hen zelven van de eyschers becaet ende oick een watermoelen up haer lant geset gehadt, zoo dat de landen van Opdam daerdeur alsnu soe goet waren als de landen van Hensbrouck, mits twelck deyschers bemerckende dat de voorsz: verweerers henluyden in jurisdictie gescheyden ende meer margentalen ende oeck soe goet landt hadden als die van Hensbrouck, hadden zijluyden tot diverschen stonden an den zelfden verweerders versocht gehadt hen te willen verlichten naer advenant van heurluyden meerder margentalen in de lasten ende costen van den Hontsbossche, van de dijckaige ende verstoelinge van den zeedijck voorsz:, twelck sulcxs na alle redenen ende goede equitee oeck wel behoorde te geschieden, maer alsoo de verweerders daertoe nyet en hadden willen verstaen, waren de voorsz: eyschers benoodicht geweest tzelve desen hove te kennen te geven, te obtineren behoirlicke provisie ende den voorsz: verweerders vuyt crachte van dien doen dachvaerden voor den voorsz: hove, concluderende ten daghe dienende bij de voorsz: ende meer andere middelen dat de voorsz: verweerders gecondemneert zouden werden hen eyschers te verlichten in de oncosten van de Hontsbossche, van de dijckaige ende verstoelinge van den dijck van Aertswoude, Lammerscagen ende Werwershove, naer advenant dat heurluyden landen beter ende grooter waren dan der eyschers landen, ende voorts heurluyden landen daer na te verpachten ende verponden, versouckende dat bij provisie zeeckere Commissaris geordonneert soude werden te trecken ter plaetsen contencieulx, partijen aldaer te hooren, maken procesverbael, hem daer op te informeren ende den hove rapport te doen, makende in cas van proces eysch van costen, scaden ende interesten, ofte tot anderen alsulcken fijnen ende conclusien als tvoorsz: hoff bevinden soude den voorsz: eyschers in conventie oerbaerlieste te wesen.

Waerjegens van wegen den voorsz: verweerers in conventie ende eyschers in reconventie onder andere voer reconventie ende antwoirde respectivelicken geallegeert es geweest, dat die landen van Opdam ende Hensbrouck van ouden haercomen zeer snoode, lage ende onvruchtbarighe landen ende bij den dijcken gelegen onder den rinck van de vier noorder coggen van de zee altijts gepreserveert waren geweest ende mitsdien in de generale verstoelinge over veel hondert jaren gedaen tsamen gestoelt ende gedijcktslaecht gemeen ende onverscheyden met acht hondert roeden leggende tot Aertswoude, Lammerscagen ende Werwershove, maer alsoo naderhant dese partijen gedocht hadde bequamelicker ende tot minder coste van den eygenaers van de landen te moghen geschieden dat elck dorp voorsz: zijnen dijck apart up hem zelven ende nyet int gemeen met malcanderen meer souden maken, hadden zij de voorsz: VIIIc roeden ende de reste van dien gelijckelijcken gedeelt gehadt omme de roetalen bij elcxs in den zijnen gemaect

ende onderhouden te werden, na welcke verscheydinge, hadden elck van den voorsz: twee bannen heurluyden roetalen int particulier onder alle heure ingelanden gesmaeldeelt gehadt ten eynde een yegelijck eygenaer hooft voer hooft zijnen eygen dijck soude maken ende repareren, zoodat die voorsz: eyschers in conventie mitsdien hebbende smaldeelinge van dijcken tot heurluyder fijnen ende conclusien nyet gefundeert en mochten wesen, ende angaende de costen van den Hontsbossche, hadden de voorsz: twee dorpen de zelfde van zoo langen tijt dat gheen memorie van menschen ter contrarie en was altijt gelijckelicken halff ende halff over heurluyden morgentalen gedragen gehadt, ende alsoo den laetsten ommeslach van de voorsz: Hontsbossche over de voorsz: twee bannen gemonteert hadden ter somme van tnegentich karolus gulden, zoo hadden die voorsz: eyschers in reconventie voer hare portie upgebracht vijffenveertich der zelfder gulden zonder dat de verweerders in reconventie heure gelijcke portie hadden willen furneren, mits twelck beyde de voorsz: partijen ter instantie van den rentmeester van den Hontbossche gegijselt ende die verweerders in conventie in gijselinge gecompareert zijnde was in contumatie van de eysschers deffault gegeven ende een ander gijselinge up meerder peynen verleent geweest, tot welcke portie nochtans de voorsz: eyschers in conventie gehouden waren alsoo, nyetjegenstaende de voirsz: metinge ende navolgende die ordonnantie gemaect upte contributie van den Hontbossche in den jare XXXV lestleden, de voirsz: twee bannen gelijckelijcken ende eenpaerlicken gestelt waren in de voorsz: contributie met de voorsz: zes hondert morgens, ende dat vuyt consideratie dat die landen van Opdam merckelicken snooder ende onvruchtbaerder waren dan van Hensbrouck, ende alsoo mitsdien de verweerders in conventie ongehouden waren vorder lasten zoo van den voorsz: dijckaige als van de Hontsbossche up henluyden te nemen, zoo concludeerden zijluyden bij de voorsz: ende meer andere middelen ten fijne van nyet ontfanckelicken, tot absolutie van den voorsz: eysch ende dat de verweerders in reconventie gecondemneert zouden werden de voorsz: gijselinge bij den rentmeester van den Hontsbossche gedaen an den persoonen van den eyschers in reconventie costeloes ende scadeloes aff te doen, ende bij provisie den zelfden rentmeester up te leggen de penningen daer vuyt de zelfde gijselinge gesproten was, makende mede eysch van costen ofte tot anderen alsulcken fijnen ende conclusien als tvoorsz: hoff bevinden soude hen verweerders in conventie ende eyschers in reconventie oerboerlicste te wesen.

Jegens welcke reconventie van wegen den verweerders int zelfde cas geconcludeert zijnde ten fijne van nyet ontfanckelijck ende dat den voorsz: eyschers de voorsz: eysch ende conclusie ontseyt soude zijn onder gelijcken eysch van costen, waren de voorsz: partijen bij den voorsz: hove geappoincteert geweest op als te scrijven bij feyten contrarie ende geadmitteert tot prouve van dien, volgende welcken appoinctemente hadden zijluyden ten weder zijden die materie volscreven gedaen doen zeeckere ordinaris enquueste, geproduceert diversche munimenten, gerenunchieert van meer te produceren, gereprocheert, gesalveert, in rechte geconcludeert ende rechts begeert.

Tvoorscreven hoff met rijpe deliberatie van rade, deurgesien ende overgewegen hebbende alle tgundt dat ter materie dienende is, bevindt dat men tproces termineren mach zonder enequeste te doen opte feyten begrepen in de voorsz: reprochen ende salvatien, ende doende recht in den name ende van wegen des Keysers van de Romeynen, Coninck van Germanien, van Castillien etc. als grave van Hollant, Zeellant ende Vrieslant, absolveert den voorsz: verweerders in conventie van den eysch ende conclusie bij den eyschers int zelfde cas alhier op hen gedaen ende genomen, ende doende recht in de reconventie, condemneert den verweerders int selve cas de gijselinge bij den rentmeester van den Hontsbossche an den eyschers in reconventie gedaen costeloes ende schadeloes aff te doen, mitsgaders in de costen van desen processe al tot tauxatie ende moderatie van den voorsz: hove. Actum bij Assendelft, Zeeghers, Sasbout, Weldam, Nijdtsen, de Waert ende Boot, raidtsluyden van Hollandt ende gepronunchieert den XXII^{en} Decembris anno XV^{c} ende vijftich.

22 Augustus 1552. Aanstelling van een vijfden heemraad.

Commissie provisionalle van een vijffste heemraet van den Hontbossche ende duynen van Petten op Floris van Theylinghen.

Kaerle bij der gracien Godts Roomsch Keyser etc. Allen dengheenen die dese onsen letteren ghethoont zullen werden, saluyt, Alsoo wij verstaen dat dageliex hoe langher hoe meer wercken vallen upten Hontbosch ende duynen van Petten, ende datter tot noch toe maer vier heemraden geweest en zijn die de wercken nyet wel machtich en zijn, ende omme daerinne te voorzien hebben wij omme tgoede rapport ons gedaen van den persoon van Floris van Teylinghen, betrouwende van zijnder wijsheyt ende experientie, bij advise van den stadthouder generael van Hollant, Zeelandt ende Vrieslant, denzelven Floris onthouden ende onthouden bij desen bij maniere van provisie tot een vijffste heemraet van den voors: Hontsbossche ende duynen van Petten, hem ghevende macht ende auctoriteyt metten dijckgrave ende heemraden keuren ende ordonnantien upten zelven Hontsbossche te maken ende die wercken te doen maken ende onderhouden, ende alle te doene dat ghelijcke heemraden doen ende ghedaen hebben, tot alsulcken wedden, proffijten ende vrijheden daertoe staende ende behoorende, midts dat hij den behoorlicken eedt doen zal, omme tselve officie wel ende ghetrouwelick te bedienen, in handen heer Geerijts, heere tot Assendelft, Eemskercke, Ridder, etc. onsen eersten Raedt presiderende, die wij daertoe committeren bij desen. Ontbieden daeromme ende bevelen onsen voorn: stadthouder, deerste ende anderen van onsen Raden, dat den voern: eedt gedaen zijnde, zij ende alle onse rechteren ende ondersaten ons landts van Hollandt den voorn: Floris van Teylinghen doen laten rustelick ende vredelick ghenyeten ende ghebruycken tvoors: officie, mitsgaders oick van den wedden, proffijten ende vervallen daertoe staende, zonder hem daerinne eenich letsel te doene, want ons alsoe gelieft. Des toirconde hebben wij onsen zeghel van den Leenhove hieran doen hanghen upten XXII^{n} Augusti anno XV^{c} twee en vijftich, van onsen Keyserrijcke tXXXIII^{e} ende anderen onsen Coninckrijcken XXXVIII. Onder upte plijcke stondt gescreven: Bij den Keyser ter relatie van den stadthouder van Hollant, ende geteyckent: Sandelin. Ende upte rugghe: Up huyden den XXVII^{n} Augusti anno XV^{c} twee ende

vijftich heeft Floris van Teylinghen int witte van desen ghenomineert gedaen den behoorlicken eedt, naevolgende die dispositie van de commissie in handen van heeren Geeraerdt heere van Assendelft, Eemskercke etc., Riddere, eerste Raedt presiderende in den Hove van Hollandt. Present mij, ende geteyckent J. VAN DAM.

Geëxtraheerd uit het Derde Memoriaal 's Hofs van Holland van J. van Dam, folio 250.

16 Juli 1557. Machtiging om den ban van Niedorp opnieuw te doen meten, nadat de landen onder het Hondsbosch met een RAEX waren gemeten.

Acte van auctorisatie voor scepens ende regierders van Nyerop omme heurlieder ban bij een gezwoeren lantmeter te mogen laeten meten.

Alsoe die scepens ende regierders van den dorpe van Nyerop den Hove van Hollandt bij requeste verthoont hebben dat zij supplianten van ouder haercoemen altijt in alle oncosten van dijck ende dijckaige, sluysen, sluystochten, Hontsbosch ende anders gecontribueert hebben mit XIIIc XXIII morgens, maer int jaer van XXXIII oft XXXV lest geleden, als alle de landen onder den Hontsbosch ofte Petmeerduyn gelegen bij Sijmon Berthelmeesz., gezwooren landtmeter, mit een raex gemeten wordden, soe is den ban van die supplianten groot gemeten dan XIIIc XXIII morgens, als naer ouder haercommen hondert ende thien morgens dat zij grooter gemeten zijn contribucien doen int Hontsbosch, thiende penn:, zeven grooten up de morgens ende anders, sonder dat die supplianten weten, waer zij die hondert ende thyen morgens sullen vinden, want nyemant meer betaelen en wil dan nae oude gewoonte up de groote van XIIIc ende XXIII morgens, waerdoer die supplianten coomen in groot verloop. Ende alsoe nyet mogelick is over die eygenaers van de hondert ende thien morgens dat den ban grooter gemeten is dan nae ouder gewoonten collectacien te doen sonder metinge van den ban ende te weten ijgelick den anganck, offganck ende groote van zijn landt, versouckende mitsdien die voors: supplianten dese jegenwoirdige acte van auctorisatie hen bij den voors: Hove verleendt te werden, soe eest dat tvoors: Hoff den voors: supplianten geconsenteert ende geauctoriseert heeft, consenteert ende auctoriseert hen tselve Hoff midts desen heurl: ban bij een ofte meer gezworen landtmeters te moogen doen meeten, daervan een caerte doen protraheren ende bouck te houden. Gedaen in den Hage den XVIn Julij anno 1557. In kennisse van mij.

Geëxtraheerd uit het Zesde Memoriaal 's Hofs van Holland van J. van Dam, folio 89 vso.

15 Maart 1570. Vereeniging van het Zuiderambacht van Petten, genaamd Nolmerban, met het Schoutambacht van het dorp Petten.

Acte omme de regierders van Petten, beroerende die applicatie van den schoutambachte van Nollemerban aen den schoutambachte van Petten.

Alsoe de schepenen ende regierders van den dorpe van Petten opten Honsbossche den Coninck onsen aldergenadichsten Heere bij requeste te kennen gegeven hebben, hoe dat in den jaere XIIIIc LVIII tvoers: dorp deur inundatie alsdoen genoech drijvende ende metter zee gemeen wesende, belieft heeft gehadt wijlen hooger memorien hartoge Philips van Bourgoingnen, grave van Hollant etc. het zuyderambacht van Petten genaempt Nollemerban te annexeren aen den schoutambachte van Groet, omme bij den schoudt ende schepenen van Groet mede berecht te werden ende dat zoe lange alst Zijnre Genade believen zoude, volgende den brieven van dato den XIIn October XIIIIc LVIII daervan zijnde. Ende want tvoers: dorp van Petten tzedert weder volcomelick bedijckt es, sulex dat de dijckaige genaempt het Hontbossche aldaer gehouden werdt ende dat haere gemeente ende inwoenders zeer moeyelick valt te Groede te rechte te loopen; dat oyck Zijne Mat. weynich proffijts treckende es van tgeheel schoutambacht van Groede, als geldende jairlicx zeven ponden thien schellingen van XL grooten, hetwelck beleendt es bij wijlen Pouwels van der Laen, ende nu beseten ende gebruyckt wert bij zijne wedue ende erffgenamen voer de somme van hondert zeven ende tachtich ponden thien schellingen van XL grooten, soe zouden zij supplianten te vreden wesen omme gerieffs wille van haere voers: gemeente tot heure laste buyten coste van Zijne Mat. de lossinge der voers: pantschap te doen, midts dat het voers: zuyderambacht oft Nollemerban van Petten mede geannexeert ende geappliceert werde aen den dorpe ende schoutambacht van Petten, gelijck tzelve geweest es voer date van den annexe an Groede, versouckende oitmoedelick de voors: supplianten dat Zijne Mat. believen wilde de voers: haere presentatie over dankelick te nemen. Welcke requeste gesien zijnde bij mijnen heeren den hoofden, tresorier generael ende gecommitteerde van Zijne Mats. demeynen ende financien, hebben bij Haere Mo: brieven van den XIXn Julij XVc negenentzestich onder thanteecken van den greffier J. Gillis, geordonneert ende bevolen den luyden van Zijne Mats. rekeningen in Hollandt de penningen van den beleeninge van tvoers: schoutambacht van Groede te doen ontfangen vuyt handen van den voers: regierders van Petten ende daermede te doen de lossinge ende annexie voers: etc.

Soe eest dat die luyden van der rekeningen voirn: volgende den voers: last ende bevel, in den name ende van wegen onsen Heere des Coninex geordonneert hebben dat die voers: regierders van Petten supplianten opbrengen ende betaelen zullen in handen van den rentmeester generael van Kennemerlandt ende Vrieslandt Cornelis van der Wiele de somme der voers: beleeninge, beloopende *hondert zevenentachtich ponden thien schellingen alsvoren*, die henluyden daervan geven zal zijne brieven van ontfange, omme daermede terstont te doene de lossinge ende quytinge van den pantschappe van den voers: schoutambachte van Groede, twelck voirtaen blijven zal aen de demeynen verpacht ende gebruyckt zal werden ten proffijte van Zijne Majesteyt. Ende alzoe den brieff van pantschap den voers: van der Laen gegeven meerder partien inhoudende es, zoe zal tot verzekerheyt van Zijne Ma^{t}. dese lossinge van den schoudtambachte van Groede opten rugge van dien geteeckent worden, blijvende denzelven brieff voirder in haer geheel. Ende mits den redenen voers: hebben die voers: van der rekeningen, volgende den last hen in desen gegeven, in den name ende van wegen Zijne Ma^{t}. het voers: zuyderambacht van Petten genaempt Nollemerban weder geannexeert ende annexeren bij desen aen den schoutambachte ende dorpe van Petten voers: omme voirtaen berecht te werden metten schoudt ende schepenen van Petten zulx ende in alremanieren zoe dat geweest is voer den voers: jaere XIIII^{c} LVIII, dattat geannexeert is geweest aen den schoudtambachte van Groede voers: Ontbieden daeromme allen officieren ende ondersaten van Zijne Majesteyt ende allen anderen dien dit aengaen mach dat zij hen daernaer reguleren. Gedaen in der camere van der rekeningen in den Haege voers: opten XV^{n} Martij anno XV^{c} ende negenentzestich naer scrijven van den Hove van Hollandt, onder het signet derzelver camere hierop gedruckt. Onderteeckent J. Godin. Ende opten rugge stondt gescreven: Upten XVII^{en} Martij anno XV^{c} tzeventich naer gemeen scrijvens, soe hebben die regierders van Petten in der Rekencamer van Hollandt betaelt ende gelevert de somme van hondert zeven ende tachtich ponden thien schellingen van XL grooten in desen geroert, daermede het schoudtambachte van Groede weder affgelost es, volgende den inhouden derzelver acte. In kennisse van mij, onderteeckent: J. GODIN.

Geëxtraheerd uit het „Vierde Geluwe Register" folio 211, in 's Rijks Archief.

30 Maart 1620. Uitspraak omtrent de verplichting van de bedijkte Egmonder- en Bergermeren tot betaling van Hondsbosch contributie.

EXTRACT uit een register van kopien van oude resolutien van den jare 1612 *tot* 1644 *berustende in het archief van den polder de Egmondermeer, waarin op bl.* 77 *en* 78 *het volgende gevonden wordt.*

Copie.

Achtervolgende den appoinctemente van de Ed. m°. Heeren Staten van Holl^t^. en Westvrieslant van den XXVIII^en^ November sestien hondert ende negenthien sijn voor ons ondergeschr: gedeputeerden van de steden van Haerlem, Amsterdam en Alkmaer als spetialicken bij den voorschr. appoinct°. gecommitteerd op den XXX Martij 1620 op den Raedhuyse binnen de stadt Alcmaer verschenen de gecommitteerden van de Hoofd-Ingelanden van den Hontsbossche ter eenre, ende gecommitteerden van de ingelanden van de Egmonder en Bergermeeren ter andere sijden, ende nae dat wij d'selve parthijen op hare verschil beroerende de contributien van de Honsbossche, waerinne de voorsz: meerlanden tot noch toe niet hebben gecontribueert, volcomenlick hadden gehoort, ende geleth op 't gene ter wedersijden geallegeert en geverifieert is geweest, hebben wij in conformite van de last en authorisatie ons bij de voorsz: appoinctemente gegeven voor uytspraeke verclaert en verclaren mits dezen dat van nu voortaen de lande in de voorsz: Egmonder en Bergermeeren gelegen, voor zoo veele de nieuwe en aangemaekte landen aangaet, in alle de omschlagen van de Hontsbossche zullen gelden en contribueren, voor de eerste vijf en twintich aenstaende jaren in de laechste contributie van de selve Hontsbossche, ende nae de expiratie van deselve vijf en twintich jaren in de middelste contributie, mits dat hen van nu aft in de begrootinge van hare morgentalen, die in allen gevalle gerekent zullen worden op Hontsbossche maete, te goede gerekent en afgecort zal worden op ijder thien morgens nieuwlant een morgen, blijvende de contributien over d'oude morgentalen, in deselve Meeren gelegen ongeroert, ende sonder daerinne hierdoor eenige veranderinge te doen, ordonneren de partijen hinc inde nae desen in conformite van de voorsz: appointemente te reguleren.

Gedaen ten dage als vooren, ende in kennisse der waerheyt dese bij ons onderteykend.

Onderstont geteekend Pieter Jacobsz. Olycan, J. V. Napels, B. Cromholt, J. Boelensz., J. van der Nijenburch, J. van Teylingen.

Naar collatie gedaen jegens de principale acte ondergetekent als boven, is desen daermede accorderende bevonden bij mij ondergeschreven not^{s} publijcq binnen Alcmaer residerende desen III novenber anno XVI^{c} een ende twintich bij mij (geteekend) C. J. BAERT Nots Pl.

1621.

10 Juli 1620. Accoord tusschen Hoofdingelanden v. h. Hondsbosch en Molenmeesteren van de Bergermeer, dat de nieuw aangemaakte landen aan het Hondsbosch zullen contribueeren voor 450 M.

EXTRACT uit een register berustende bij de Bergermeer houdende gecollationeerde kopien van diverse contracten en acten belangende de genoemde Meer meerendeels voor afschrift geteekend door den Notaris A. J. van der Lijn dd. 1630, *benevens diverse resolutien van de gemeene ingelanden der Meer.*

Copie.

Op huyden den X Julij XVIc ende twintich,

Soe sijn Andries Jacobsz Cloeck, Dijkgrave van de Hontbossche ende duynen tot Petten, mitsgaders Ewout Pietersz Waerschap, ende Pieter Sijmonsz Heemraet van deselve Hontbossche, als gecommitteerdens van de Heeren Hoofdingelanden van de voorsz: Hontbossche ter eenre, ende IJff Maertensz Laeckencooper, Jan Cornelisz Nierop, Jacob Willemsz ende Dirck Jansz Celen, molenmeesteren van de Bergermeer, mitsgaders Cornelis Pietersz Snijder, Reyer Willemsz Kuyper, ende Nan Aalbertsz van Schilperoort, alsmede ingelanden van de voorsz: Meere ter andere sijde, Int vrunte verdragen, overgecomen ende geaccordeert in vougen ende manieren naer verclaert. Teweten dat de nieuwe ende aengemaecte landen, in de voorschreven Meer geleegen, in conformite ende naer inhouden van de uytspraeke van de gedeputeerden van de Ed. Mog. Heeren Staten van Hollandt ende Westvriesland, van date den XXXste Martii lestleden, van nu voortaen, in alle die ommeslagen van den Honsbossche, sullen gelden ende contribueren, tegens ende met vier hondert vijftich morgens, Honsbossche mate, te weeten voor de eerste vijfentwintich jaeren in de laechste contributie, van den selven Honsbossche;

Ende nae die expiratie van deselve vijfentwintich jaren in de middelste contributie, welcke voorsz: accoort d' voorn: partijen ten wedersijden in qualité als voor, nu ende ten eeuwigen dagen hebben geratificeerd, geapprobeert ende in volcomen waerden gehouden, sulx sij doen bij desen, belovende voor hen ende hunne nacomelingen in offitio 'tselve sulx onverbreeckelijcken naertecomen, ende t achtervolgen, onder den verbande naer rechte daertoe staende. Alles ter goedertrouwen ende sonder bedroch.

Des t oirconde sijn hiervan gemaackt twee alleens luydende accoort-cedullen, die beyde bij voorsz: parteyen ondergeteekent sijn, ten dage ende jaere voorsz.

Onderstont geteekent A. Clouck, bij mij Ewout Pietersz, Pieter Sijmonsz IJff, Maertensz Lackencoper, Jan Cornelis, 't merck Î van Jacob Willemsz, 't Merck ⅃ van Dirck Jansz. Celen, 't merck X van Cornelis Pieters Snijder, Reyer Willemsz, Nan Albertsz van Schijlperoort.

Lager stond geschreven: In kennisse van mijn ondergeschreven notaris binnen Alcmaer residerende, ende was (ondert.) A. L. VAN DER LIJN Not.

NB. Op het beklag van ingelanden van de Bergermeer, dat molenmeesters zonder last en consent van ingelanden het accoord hadden gesloten om voor 450 M. te contribueeren; dat die meer te hoog belast was en in evenredigheid van andere meren haar toeslag moest hebben, is 6 Maart 1622 door het bestuur van den Hondsbossche besloten, dat de Bergermeer met niet meer dan 350 M. voortaan zou contribueeren.

26 Juli 1620. Bevel van Hoofdingelanden v. h. Hondsbosch, dat de Egmondermeer zal worden hermeten op kosten van ongelijk.

EXTRACT uit een register van kopien van oude resolutien van den jare 1612 *tot* 1644 *berustende in het archief van den polder de Egmondermeer, waarin op bl.* 79 *het volgende gevonden wordt.*

Copie.

EXTRACTE uyt het resolutieboeck van de Heeren hooftingelanden van den Hontsbossche ende duynen tot Petten gevallen opte Comparitie opte visitatie Jacobij A° XVI^c^ twintich.

Nopende de dolijantie van de ingelanden van de Egmondermeer op hare gesustineerde differentie van de metinge in de Egmondermeer gedaen, is bij de hooftingelanden van den Hontsbossche geresolveert, dat de selvige Egmondermeer, wederomme sal werden hermeten, en dat de hermetinge gedaen sal werden bij twee lantmeteren de eene bij de Hontsbossche en de andere bij de ingelanden van de voors^r^. meer daer toe te stellen ende d'hermetinge te doen bij de ringe omme in forme d'selvige gemeten is geweest, ende soo d'selvige metinge voor desen gedaen, te groot is gemeten geweest, als behoorlijcke is, soo sal de voors^r^. hermetinge van dien comen tot laste van 't gemene lant, ende soo de metinge voor desen gedaen, te rechte is gemeten, soo sal dese hermetinge comen tot laste van de voors^r^. meerlanden, ende is van wegen den Hontsbossche, als landmeter geordonneert M^r^. Reyer Cornelisz en dat de metinge gedaen sal werden binnen een maent ende d'affwijsinge van de oude landen binne drie maenden, en de betalinge van de bevonden groote te doen op letare naest komende.

Onderstont geschreven Collatie bij mij Casteleyn ende was ondergeteeckend Geldolff van Herlaer.

Gecoll^t^. jegens gelijck extract ondergeschreven en geteeckend als boven, ende is desen daermede accorderende bevonden den III November anno XVI^c^ een en twintich bij mij (geteekend) C. J. BAERT Nots. Pl.

1621.

22 Maart 1621. Accoord, waarbij de contributie van de Egmondermeer aan het Hondsbosch wordt bepaald op 350 M.

EXTRACT uit een Register van kopien van oude resolutien van den jare 1612 *tot* 1644 *berustende in het archief van den polder de Egmondermeer, waarin op bl.* 80 *en* 81 *het volgende gevonden wordt:*

Copie.

*EXTRACTE uyt het resolutieboeck van de Heeren hooftingelanden van den Hontsbossche en duynen tot Petten gevallen op de comparitie letare, op den XXII Martius a°. XVI*c *een en twintich.*

Is geresolveert ende dienvolgende d'ingelanden van de Egmondermeer aangeseyt ende gepresenteert te sullen mogen volstaen, in de contributie van den Hontsbossche te contribueere met hare niewe ende aengemaeckte landen in den geheelen ringe van den Egmondermeer gelegen, met drie hondert ende vijftigh morgens, sonder alsdan eenige hermetinge ofte verder ondersoeck op de groote van de niewe landen van dien meer te doen, oft anders bij haerder weygeringe van dien, alsdan te sullen als nu betalen bij provisie voor drie hondert tien morgens, mits dat de selvige niewe landen in de voors^{r}: meere wederomme sullen werden hermeten, ende sulex bij de hermetinge bevonden zal werden alsdan opte gedane hermetinge naer de groote van dien, de betalinge van de contributie te sullen doen.

Op welke resolutie ende presentatie de ingelanden van de voors^{r}: meere hebben geseght haer beraet, omme binnen een dach ofte twee, een van beyde de geresolveerden conditien aen te nemen, 't welck haer is gegunt.

Opten selvigen dage van de voors^{r}: resolutie ende presentatie, cort na 't schayden van de E: heeren hooftingelanden van de Hontsbossche, soo hebben de voorn^{d}: ingelanden van de voors^{r}: Egmondermeere, mijn Casteleyn van de voors^{r}: Hontsbossche aengeseyt dat sij luyden omme alle verdere lasten ende moeyte te schouwen aennemen de gedaene resolutie ende presentatie van de E: Heere hooftingelanden van den Hontsbosse hierboven geroert omme mette voors^{r}: drie hondert en vijftigh morgens te sullen contribueeren.

Onder het Extract stont geschreven: geextraheerd uyten voorsⁿ: resolutieboecke en bevonden daermede t' accordeeren desen XXIIIIᵉⁿ martius aᵒ XVIᶜ een en twintich bij mijn Castelijn ende secretaris van den Hontsbossche, ende was onderteekent Geldolff van Herlaer.

Naer gedaene collatie jegens gelijck extract ondergeschreven geteeckent als boven, is desen daermede accordeerende bevonden den IX November anno XVI een en twintich

bij mij (geteekend) C. BAERT Nots. Pl.

1621.

18 Augustus 1738. Regeling der toerbeurten van de dorpen van Duinkavel voor het stellen van Warsmannen en hoofdingelanden.

Op huyden den 18 Augusti 1738 zijn ingevolge van de uyt- ende aanschrijvinge door de Heeren Hoofdingelanden, Hoogheemraad ende Warsman van den Hontsbossche ende Duynen tot Petten over 't kavel Duyncant van dato den 11^{en} Augusti 1738 ende over de zaken daarinne vervat gedaan,

ten huyse van Maarten Hoek, in de herberg de Prins in de stede Beverwijk, gecompareert ende vergadert geweest, de Heeren Gedeputeerdens van de sestien dorpen onder den Duyncavel behorende zodanigh deselve in rangh, plaatsen ende namen hiernaer volgende zijn:

Uytgeest: Den officier Dirk Aemilius, Jan Vroon en Aamke Cornelisz Corver, Burgemeesteren.

Bergen: Den officier Gerrit Sumeri, Cornelis Jansz Kluft, Schepen, en Claas Zuydscherwoude, Secretaris.

Velsen: Den officier Abraham van Kalker en Jan Woonbergh, Schepen.

Heyloo: Den officier Pieter van der Horst, Pieter Bommer en Albert Groot, Schepenen.

Heemskerk: Schout Johannes van Coevenhoven, Dirk Laurisz, Jan Bosch en Jan Pietersz, Schepenen.

Limmen: Schout Abraham van Kalker en Cornelis Lamburgh, Schepen.

Schoorl: Den officier Lambertus Heuvels en Jan Staringh, Schepen.

Akersloot: Schout Willem Schermeer en Jan Backer, Schepen.

Castricum: Schout Leonardt Tempelaer, Cornelis Hogebregh en Cornelis Aamse, Schepen.

Egmond: Schout Jan van Wel.

Claas Willemsz Schuyt, Burgermeester tot Egmond binnen en Justinus van Wel, Burgermeester tot Egmond op den Hoef.

Wijk aan Duyn: Schout Gijsbert van Bergen en Lauris Jacobsz, Schepen.

Baccum: Den Bailliuw Jan Barrevelt, Pieter Jansz Doed en Jan Cornelisz, Schepenen.

Groedt: Schout Johannes Roos, Jan Hoetjes, Praesident Schepen, en Pieter Kay, Schepen.

Wummenum: Cornelis Wittebroot en Maarten Aariensz, Schepenen.

De landen van Petten: Den Bailliuw Jacob Mooyman, Jan Adriaensz Windigh, Burgermeester, en Cornelis Schagen Schepen.

Beverwijk: Jan Schaap, Oudt Burgermeester, Willem de Vries en Gerrit van Egmond, vroedschappen.

Ende hebben genomen de naervolgende resolutien:

Dat op deselve voet ende manieren als bij de resolutiën van den 6den December 1674 en 16en December 1706 is vastgesteldt, te weten bij lotinge ende wederom voor 2 jaaren, tot het maken van een plan der te eligeren warsmannen zal werden geprocedeerd, alsmede dat yder dorp een warsman stellende voor de t'ontfangen penningen zal moeten instaan en caveren.

Nopende d'oncosten van verteeringhen so op dese comparitie als anderen vallende, alsmede wegens verteeringen, vacatiën en anders van de Heeren Hoofdingelanden, Hoogheemraadt, Warsman, Secretaris ende bode,

Is geresolveert dat alles bij 't Cavel in 't gemeen zal werden betaalt, dat hetselve in de Hontsbosch ommeslagh, gelijk voor desen verhoogt, bij den Warsman ontfangen ende betaalt, ende in zijne reekeningh gebragt zal werden.

De voorrangh van Uytgeest voor Bergen is sonder prejuditie geschiet.

Ende zijn voor de naastvolgende 32 jaaren met lotinge de tourbeurten gevallen als volgt:

1739 ende 1740 Heyloo,
1741 „ 1742 Bergen,
1743 „ 1744 Limmen,
1745 „ 1746 Beverwijk,
1747 „ 1748 Heemskerk,
1749 „ 1750 Baccum,
1751 „ 1752 Wummenum,
1753 „ 1754 Groedt,
1755 „ 1756 Velsen,
1757 „ 1758 Schoorl,
1759 „ 1760 Castricum,
1761 „ 1762 Wijk aan Duyn,
1763 „ 1764 Egmond,
1765 „ 1766 Uytgeest,
1767 „ 1768 Akersloot,
1769 „ 1770 De landen van Petten.

Den Secretaris is geordonneerd alle de leden van dese vergaderinge toe te sende copie van de namen der comparanten ende het geresolveerde aldaar.

(Onderstondt) Ter ordonnantie van de leden van den Duyncavel, bij mij Secretaris (en was getekent) A. BIJLL.

Lijst van de tourbeurten van 't Hoofdingelandschap van den Hontsbossche wegens den Duyncavel, volgens resolutie van den 19 Junij 1736.

1736 Egmond en Limmen.
1737 Limmen en Baccum.
1738 Baccum en Beverwijk.
1739 Beverwijk en Bergen.
1740 Bergen en Castricum.
1741 Castricum en Heyloo.
1742 Heyloo en Uytgeest.
1743 Uytgeest en Wummenum.
1744 Wummenum en Velsen.
1745 Velsen en de landen van Petten.
1746 De landen van Petten en Heemskerk.
1747 Heemskerk en Groedt.
1748 Groedt en Wijk aan Duyn.
1749 Wijk aan Duyn en Schoorl.
1750 Schoorl en Akersloot.
1751 Akersloot en Egmond.
1752 Egmond en Limmen &c.

Naar een afschrift indertijd in het bezit van nu wijlen Jhr. Mr. C. van Foreest.